

Tawúrati na Injiila
dée fòlíní

Tem: Tawúrati na Injiila d'ée fòlíní Portions

Tawúratı na Injiila déε fɔólını
Tem: Tawúratı na Injiila déε fɔólını Portions

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Tem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
8c0a8cd3-d7e5-555f-be67-ae986942796a

Contents

MAATEWU 1

Yeésu Kristo-déε Laabaáru kiféngi Maatéwu waanmáa kí né.

Yeésu ijaajaanáa

(Lúk. 3.23-38)

1 caajaanáa yirá nǎǎ: ge Yeésu ijaajaanáa ija bika ge Đáwɔɔa ijaajaanáa ija.

2 Ibrahim waalóro , Isaáka ulóro Yaakúbu ulóro Yúúda na igoobiya.

3 Yúúda ulé waalóro Faaréésí na Zaará (belé bɔɔɔ ge Tamáaru), Faaréésí waalóro Esuróóni, Esuróóni ulóro Aráámí ⁴ Aráámí waalóro Aminadáábí, Aminadáábí ulóro Naasóóni, Naasóóni ulé waalóro Sulemáána; ⁵ Sulemáána waalóro Bóozí, ulé igɔɔ ge Ráábí. Bóozí waalóro Obéédí, ulé igɔɔ ge Ruwétu. Obéédí waalóro

⁶ Yesée waaloroná wúro Đáwɔɔa. Đáwɔɔa waalóro Sulemána (ulé igɔɔ fongéena Urii ɔǎéló) ⁷ waalóro Robowáámí, Robowáámí ulóro Abiyáa, Abiyáa ulóro Azáa. ⁸ Azáa waalóro Yozafáátí, Yozafáátí ulóro Yoráámí, Yoráámí ulóro Oziyáásí. ⁹ Oziyáásí waalóro Yowatááni, Yowatááni ulóro Akáazí, Akáazí ulóro Ezekíyáasí. ¹⁰ Ezekíyáasí waalóro Manasée, Manasée ulóro Amóóní, Amóóní ulóro Yoziyáásí. ¹¹ Yoziyáásí waalóro Yokoniyáasí na igoobiya. Bídée sáátí ge baagba Israyéélí biya beɔǎená Yomíti laadóó-daá.

¹² Beɔǎená Israyéélí biya Babilóóní wóró né, Yokoniyáasí waalóro Salatiyéélí, Salatiyéélí ulé ulóro Zorobabéélí. ¹³ Zorobabéélí waalóro Abiwúúdi, Abiwúúdi ulóro Eliyakíímí, Eliyakíímí ulóro Azóórí. ¹⁴ Azóórí waalóro Sadóókí, Sadóókí ulóro Akíímí, Akíímí ulóro Eliwúúdi. ¹⁵ Eliwúúdi waalóro Eleyazáaru, Eleyazáaru ulóro Matááni, Matááni ulóro Yaakúbu. ¹⁶ Yaakúbu waalóro Isifu Maryáama weení waalóro Yeésu weení bánjáa yi sɔsɔ né iwaaló.

¹⁷ Kɔgbɔɔ Ibrahim ngóni Đáwɔɔa, caajaanáa waalí ge ákízaalóó nááru féyí; bika kɔgbɔɔ Đáwɔɔa ngóni sáátí beɔǎená Israyéélí biya Babilóóní yomíti né, caajaanáa waadálí ákízaalóó nááru féyí. Kɔgbɔɔ sáátí kum ngóni baalóro Yeésu Kristo né, caajaanáa waalí ákízaalóó nááru féyí.

Nhíní bulá ge baalóro Yeésu né.

(Lúk. 2.1-7)

¹⁸ Ibée nhínítáá baaloroná Yeésu Kristo né. Bánvína igɔɔ sɔ ukpɔɔ. Ina yi bodoyoozítá bɔɔɔ ge Maryáama weeyéé fuwá na ɔóni-daá. ¹⁹ Isifu weení baava yi né, kée uró weení izuzéé né, idosóólí sɔ umáti ti iráa zamóo uní bika bɔforósi Maryáama yíɔǎ, bihiyéle wɔɔzóólí sɔsɔ ina yi batára súmúú-daá. ²⁰ Iwe wánmaazí bilé né, nge Đádóó Isóó-déε nááru waaɔɔ ulí uró ɔɔozire-daá itó yi sɔsɔ: «Ísifu Đáwɔɔa kutuluú-de bú, nkaníi nundááre sɔ ngbóo Maryáama né, káma na Kezena Đaciri-ciri-nga-déε yiko-daá ge weeyeená fuwá kana. ²¹ Wánloróó bú abaaló na nva yi yíɔǎ sɔsɔ Yeésu, káma umó sɔ ulé ná idéε zamóo kídeε alaháácíwá-daá.»

²² Biríŋa bulá bilé ge na wentí Đádóó Isóó waanmatná nɔó sɔsɔ:

²³ «alééré waasi abaaló né wénýéé fuwá ulóro bú abaaló

na bafa yi yíḡe sɪsɪ Emanuwéeli» né ikóódi.

Yíḡe ñim ñugutoluú ge sɪsɪ: «Isóó we ñójó.»

²⁴ Isifu weevé né, waalá ñináa Ðádóó Isóó-dée malááyika waanmáti yi né nóó ikpóó Maryáma íbɪsɪ íḡeló. ²⁵ Amá ñna yi bodoyóózi háli ikóni ulóro bú abaaló weeni Isifu waava yíḡe sɪsɪ Yeésu né.

2

Tilíḡa túbu-ñináa wóḡóni bokúu bú Yeésu téédi.

(Lúk. 2.8-20)

¹ Baalóro Yeésu Betlehém tee-biyá kowe Yudée laadóó-daá né-daá ge, saáti wenki wéndji kowúróó né. Baalóro yi wóróó né, nge tilíḡa túbu-ñináa beegbélem wílasi-dée boḡé né baagalíiná wísi yaagaludé farándi batála Yerusalém téédi-daá. ² Nge boobóózi sɪsɪ: «Yahúúḡwá-dée wúro baalóro yi né, íwe lé? Káma ñaagáná ídée wulóó ḡoo wísi yaagaludé farándi né ge ñójóóni sɪ ḡukúu yi téédi.» ³ Wúro Eróódi waanú bilé né, nge ílaakáari waagoró ñna Yerusalém zamóó ríña. ⁴ Nge woodúúzi -dée kóḡóná ríña na íbóózi we sɪsɪ lé ge sɪ balóro ? ⁵ Nge belé boobúsi yi sɪsɪ: «Betlehém, Yudée laadóó-daá, káma bee wenti Isóó waanmatiná nóó né ñḡó:

⁶ «Nyóó Betlehém Yudée laadóó-daá, ñdékée tee-biyá buḡoorná ke Yudée laadóó-dáa né, káma nyóó nyádaá ge wúro weeni sɪ ikéti méḡée zamóó né sɪ íluná.»

⁷ Nge Eróódi weeyéle bayáa tilíḡa túbu-ñináa beegbélem wílasi-dée boḡé né súmúú-daá, íbóózi we saáti wenki ḡéyi-ḡéyi wulóó waḡo kalí né. ⁸ Nge weeyéle beḡée Betlehém bika ító we sɪsɪ: «íbo íbóózi ítli bú ímó íḡdáare ḡéyi-ḡéyi. A míiná yi iyéle mandilí, na móó ḡóḡo mobó mogóguu yi téédi.»

⁹ Wúro waanmáti we bilé bité né, boḡḡóó níbaáwɔ. Nge baana wulóó wenká baagáná ke wísi yaagaludé né baazá-daá kénḡé. Kaadála lénlé bú we né, nge kaazim. ¹⁰ Baana wulóó bilé né, nge buhá bilá we ñini. ¹¹ Nge baazóó ñaána-daá boḡoóná bú na íḡoo Maryáma. Nna ge baagá baḡóná-ro bokúu bú téédi, bobóḡi baḡbuná-daá balízi síká, bánvoodí né, na tulaarí banjáa kí sɪsɪ né. ¹² Nge Isóó waabási wé ḡooziré-daá sɪsɪ bákábɪsɪ Eróódi-jó; nge boḡḡoóná níbaáwɔ nakírɪ babísi balaadóó-daá.

Isifu wóḡḡóó bú na íḡoo bese beḡée Mísíra

¹³ Beḡḡé wóróó né, nge Ðádóó Isóó-dée waḡo ílí Isifu-ro ḡooziré-daá ító yi sɪsɪ: «kuró, kpoo bú na íḡoo ise íḡée Mísíra. Coo ñna háli saáti wenki sɪ moḡó nya sɪsɪ ngábɪsɪ né, káma wóngóni ícáa bú sɪ íko yi.» ¹⁴ Isifu waagoró ikpóó bú na íḡoo nuvoowú beḡée Mísíra. ¹⁵ Wóḡóó ñna háli Eróódi ikóni ísí. Bulá bilé ge na wenti Isóó waanmatiná nóó sɪsɪ: «Mááyáa mebiyaaló sɪsɪ ílí Mísíra» né ikóódi.

Wúro Eróódi weeyéle bako bíya abaaláa.

¹⁶ waadilí sɪsɪ tilíḡa túbu-ñináa beegbélem wílasi-dée boḡé né boodúúli yi né, nge waabá iyéle baaná. Nge waava weḡe sɪsɪ bákó bíya abaaláa ríña boḡwená bízi nasíle ngbóó ngédi né Betlehém na kudée farándíwá-daá. Bízi sɪm sídaá ge tilíḡa waawíli sɪsɪ bánloróó bú ímó. ¹⁷ Bulá bilé ge na wenti Yeremíya waavónmáti sɪsɪ:

18 «Baaní lowú nakírú Raamáa téédí-daá, wíidi na mæedire ge bigée.

Rasíla wénwii ko idée biya,

idánjaa bebéélú yí, káma ibíya waazí» né, ikóodi.

Isifu na Maryáma na bu baagábisi Nazaréeti.

19 sím wóró ge Isóo-dée waadɔ ilí Isifu-ro ɔoosire-daá Mísira laadóo-daá. 20 Nge woóó Isifu sisi: «Koró, kpoo bú na igoo nbisi

laadóo-daá, káma wenbá bánvónjáadi sí bako bú né baazí.» 21 Nge Isifu waagoró ikpoo bú na igoo ibisi Israyéélú laadóo-daá. 22 Amá waanú sisi Arikelawóósi Eróodi biyaaló wéndji ko kowuroó ujaa wóró Yudée

laadóo-daá né, bulá yí nundaáre nína bodé. Nge Isóo waanmatná yí ɔoosire-daá idée Galilée farándí-daá. 23 Nge woobó icoó téédí bánjáa tí sisi Nazaréeti né tidaá. Bulá bulé ge na wentú waavónmáti sisi: «Sú

bayáa yí ge sisi » né, ikóodi.

3

Yaayá wánlám iráa waázu Yuudée teewoloo-daá.

(Maa. 1.1-8; Lúk. 3.1-18; Yoh. 1.19-28)

1 Bowóro ge weení wénlírú iráa lím-daá wónzóo we túúbá lím né waadɔ ilí Yudée teewoloo-daá wánlám waázu sisi: 2 «Igéé mílakási, káma Isóo-dée waajóo.» 3 tóm ge Esáya waavónmáti sisi:

«lowú nakírú woowo teewoloo-daá sisi:

"Igbírú Đádóo-dée níbaáwo,

izízi idée níbéyisi."»

4 Raakúm-dée fónú tóko ge Yaayá sóona bíka tónđe-ɔanbára nyaarée idunoo-daá. Biɔa né, igidím ge cíbaáni na tóoni. 5 Yerusalém na Yudée ríja, na Yoroóáani buwá farándí-daá iráa wóngoni ijó 6 bánlám túúbá

iráa-daá bíka wénlírú we lím-daá wónzóo we túúbá lím Yoroóáani buwá-daá.

7 Yaayá waana sisi ɔabata na wóngoni ijó sisi ilíri we lím-daá iso we túúbá lím. Nna ge woóó we sisi: «Míi boozá ana ɔó! Weení waawúná míi sisi ísé ilí Isóo-dée tóm foonáa tujóo né tidaá? 8 Ilá lakási sínwílú sisi

míilá túúbá ikée né; 9 Ikamáázi mídáa sisi míjáajaa ge Ibrahim né budé. Káma ménveerim míi sisi Isóo wánbuzi ikpoo bó ana ɔó ibisúna Ibrahim

kutoluú-de biya. 10 Bánghírú kpenbiyyá sí bebelína tíni tigutolíni-dé né. Tíwó wenkí ríja kidánɔó biya kazoo níba né, bénbelú kí baɔo nimíni-

daá. 11 Lím-daá ge móó ménlírú míi mónzóo míi túúbá lím na bíwílú sisi míilá túúbá ikée, amá weení igereje mówóro né waagílú ma. Mádátála

malzi yí takamwá. Ilé sí iliríná míi na nimíni. 12 Iɔókíná kifálanáko inóózi-daá, sí ilízi tolá foosóo bíka ikpoo mílú bíri igbeewú-daá, na ikpoo

tolá bíri nimíni idánɔmí né idaá biɔe.

Yaayá weeliri Yeésu lím-daá.

13 Bidée saáti ge Yeésu waagáluná Galilée ikónú Yaayá-jó Yoroóáani buwá-jó sisi ilíri yí lím-daá. 14 woóóóó yí utó yí sisi: «Móó mómoóna ko moóóni nyóóo níri ma lím-dáa nzo ma túúbá lím, na nyóóo ngúti nyóngóni

móóó?» 15 Amá Yeésu woobúsi yí sisi: «Yele ɔílá bulé leleedó, káma bulé ge bimóóna ɔílá wenbí ríja Isóo woobóózi né.» Nna ge Yaayá weedísi

iliri Yeésu lím-daa. ¹⁶ Weeliri Yeésu lím-daa ilíu né, bidée saátu kúmi ge waadoló, nge Yeésu waana wéngedím nyazi duvóore kófólómíde déere kókóni kosóm iróozí. ¹⁷ Nge baaní lowú nakírí isóódaá sɪsɪ: «Ceení ge máábá mósóolée yi né. Iro ge mááqó médée soólím rɪŋa.»

4

¹ Nna ge Isóo-dée Kezenja wooboná Yeésu tɛwólóo-daa sɪsɪ iyí yi kóósɪ. ² Wójóo wé neéle nuvoowú na ɪdaawó ideqɪ ɪdonyóo wóró né, nge nyóósɪ waalá yi. ³ Nge woogódúu ɪjó kíto yi sɪsɪ: «A nyégee, to bó ana abísi kíqíim ndj.» ⁴ Amá Yeésu woobúsi kí sɪsɪ: «Baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daa sɪsɪ bidékée kíqíim riké ge ɪró wéndii na ɪcáo weezuú-daa, bɪnbóozí ɪmature rɪŋa qínlunáa Isóo náo-daa né dɔdɔ.»

⁵ Nna ge wooboná Yeésu Yerusalém Isóo-dée téédɪ-daa, ɪdée qaána kɔjós-daa. ⁶ Nge kúidó yi sɪsɪ: «A nyégee Isóo Biyaaló, to nyáɪɪ nzúu ade, káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daa sɪsɪ:

"Isóo wánv́aa ɪdée malááyíkawá wéqɛ

sɪsɪ bekpéki nya banóozɪ-daa

na nyánɔv́ó ɪkótuúli bó"».

⁷ Nna ge Yeésu woódó kí sɪsɪ: «Baadánmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daa sɪsɪ: "ɪdánqáázɪ Nyádóo Isóo nbée sɪsɪ wánbuzí?"»

⁸ waadási kiboná yi bós kóbónqɪ nakírí kɔjós-daa, nge kɪwíli yi dúúliɪna rɪŋa na kídee ásicé, ⁹ nge kúidó yi sɪsɪ: «A nyáágá nyáqóná-ro ngúu ma téédɪ, mánv́aa nya bɪrɪŋa.» ¹⁰ Nna ge Yeésu woódó kí sɪsɪ: «Laná ma bolini, Sitááni! Káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daa sɪsɪ: "Nyádóo Isóo riké ge nyónguú téédɪ, bɪka iriké ge nyánlám bɔwotá."»

¹¹ Nna ge sitááni weeqée kiyéle yi. Nge malááyíkawá woogódúu Yeésu-jó balá yi bɔwotá.

¹² Yeésu waaní sɪsɪ bɔodo Yaayá sáraka. Waaní bilé né, nge waalí rɪna ɪdée Galilée. ¹³ Amá idokúti ɪcáo Nazarétɪ, weeqée ɪcáo Kapernawúm ɪwé kóbónqɛ-jó, Zabulóni na Nefitali bedée ladási-daa, ¹⁴ na wenti Esáya waanmáti sɪsɪ:

¹⁵ «Zabulóni-dée laadóo na Nefitalii-dée laadóo mídíláana tenkú, na yorodáani buwá-dée foólóo kɪŋanáa né,

Nyóo Galilée, ɪráa bedékée Yahúqúwá né bedée téédɪ,

¹⁶ Zamóo kɪwe temeenuú-daa né

kɪna qɛnyem kóbónqɪ,

bɪka qɛnyem ɪqɔ kilí

sɪm-dée temeenuú téédɪ-daa» né, ikóodi.

¹⁷ Bidíŋa-ro ge Yeésu waabáázɪ waázu lám sɪsɪ: «ɪgée mílákasi, káma Isóo-dée waajusuná.»

¹⁸ Waadála Galilée tenkú náo-jó né, nge waana ɪráa nɔwóle ɪró na igoobú bónláo birúú, káma begée birini lɔoráa ge; ɪráa bemí bayurá ge Simóóni weeni baava yi yídɛ sɪsɪ né, na Andirée. ¹⁹ Nge Yeésu woódó we sɪsɪ: «ɪgónú ma bɪka mabɪsuná mí wenbá bánýaa ɪráa sɪsɪ bófu ma né.» ²⁰ Nna-rɪna ge beeyéle birini bofu yi. ²¹ Woodúu bolini né, nge waana koobíya nɔwóle: banáábíle Yaakúbu Zebedée biyaaló na igoobú Yuháani bɔwe bedée kpíírúo-daa, bána bajaa Zebedée bónnyóozí bedée birini. Nge waayáa we. ²² Nna-rɪna ge beeyéle bedée kpíírúo na bajaa bofu yi.

²³ Nge Yeésu woobó wéngilim Galilée laadóo ríŋa-daá wánwílí uráa Isóo-dée tóm , wénveerim we Isóo-dée -dée Laabáaru Kifeŋgi bika wánwaazí uráa-dée kodómíni baa wentí na bedée mádáfiyáti. ²⁴ Iráa waaní bánŋmatí Yeésu-dée tóm Sirii téédiwá ríŋa-daá, nge bóngogoná yi wenbá baríŋa bényelém né, na kodondínáa na wenbá ziiiniwá wánjaari we né, kazála-déédi-dínáa na gaala-gáalási, bika Yeésu wánwaazí we. ²⁵ Zamóo kóbóŋgi fóóna ko yi. Badaa nebere waagálíná Galilée na téédiwá fuú tudamáa né, na Yerusalém na Yurodánu buwa-dée folóo kɪganáa.

5

¹ Yeésu waana zamóo né, nge waagba búo-daá ɪkójóo. Nge woogódúu ɪjó. ² Nna ge waabáazí we wílí sɪsɪ:

³ «Wenbi-niini-dínáa ge wenbá banyí bewenbé-daá sɪsɪ begée kadanborósi né,

káma badúná Isóo-dée .

⁴ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojóo dúkúru né,

káma Isóo wénbeelí we.

⁵ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojóo dɔyɔɔyɔɔ né,

káma Isóo wánlám we laadóo kojɔɔwɔ.

⁶ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bɔcɔɔ wenbí Isóo soolée ɪró ɪcɔɔná né, cɔɔɔ na we nyɔsɪ na dɔlɔɔ né,

káma babokáata wánzím. ⁷ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá banníi baranáa konyóm né,

káma Isóo wánníi bagonyóm. ⁸ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bewenbé-daá cɔɔ né,

káma bannáa Isóo. ⁹ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bánjaanáa bána we né feezɪre né,

káma sɪ bayáa we ge sɪsɪ Isóo-dée biya. ¹⁰ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bannáa wahála káma bovoó Isóo-dée níbááwɔ na toovonúm né,

káma badúná Isóo-dée kowúrɔo.

¹¹ A bigée bándóódi míí, bannaazí míí bika bónbuunáa míí tómwá ndi-ndi móróózi, mínyóó ge wenbi-niini-dínáa. ¹² Mínyóó ɪváari bika ɪcɔɔ wenbi-niini-daá káma mídée kɪverewɔ wónɔɔɔ . Bilé dɔɔɔ ge baanáazi baavóndee míí níbááwɔ né.

¹³ Mínyóó mígééna dúúlinya-dée dóm. A dóm waazí niini, nŋíni ge bálnám bi na butálám niini? Asée bɔkpóo bi ge bebédɪ aso bika uráa ɪnóm bi.

¹⁴ Mínyóó mígééna dúúlinya-dée dɛnyem. Téédi baama ti búo kojóo-daá né, tudánmósi. ¹⁵ Ngó bɔdónzóm fitíla na bɔkpóo gbégidi bofu kɪrɔ. Amá bóngbɔwó kɪ ge batíni ɪsóódáa na bika bilósi baa weení qaána-daá. ¹⁶ Bilé dɔɔɔ ge mídée dɛnyem mɔóna kilósi baa weení una mílakási kazóo nízi na basá míjaa ɪwe né.

¹⁷ ɪkamáazi sɪsɪ móógóni sɪ mandí Múúsá-dée na baaganáa-dée ŋmáadi. Móóókóni sɪ mandí ti, amá móógóni ge na tibízi tikóodi. ¹⁸ Ménveerim míí toovonúm sɪsɪ: háli dúúlinya ɪkoró ge Mará-daá baa ŋmáadi-bú yáa tomíka tándóo. ¹⁹ Bilé né, weení idofu Mará amó adaá kóɔómde baa dɪgée kúmuudé, nge weeyéle baaganáa ikízi de né, sɪ bayáa yi kúmúu ge Isóo-dée -daá. Amá weení woovu ti nge waawíli ti iranáa né, sɪ bayáa yi kóbóni

γε Ισού-δέε Κωυύρω-δαά. ²⁰ Μένveerím mí sísti a mídée toovonúm fáa τούού bíkíli na , mídánzoo Ισού-δέε Κωυύρω-δαά.

²¹ Μίίνí sísti baanmáti dájáajaanáa sísti: «Ndángúoo nyóρωώ, weeni waago iwóωó né, bánvooonáa yi.» ²² Amá móó ménveerím mí sísti: weeni weeyeená iwóωó baaná né, bánvooonáa yi; weeni woódo iwóωó sísti ivéyina lomaazé né, bánvooonáa yi; weeni waadóo iwóωó sísti djiinde né moóna baḡo yi . ²³ A bigée sísti nyáádála Ισού si nlá saróo, nge nyóódoózi sísti nyóρωώ yéena nya káma noωóya we mlówótáá, ²⁴ yele saróo ína nbó nnyóózi nyána nyóρωώ mlówótáá naaní ngábisi nlá nyázaróo.

²⁵ A nyána naáru tóm, caari nyáti inyóózi ti mlééní míwe nibááwo-δαά né, na ikókoní iboná nya tóm-vooráa-jó, belé bokpóo nya becéle sóójawá boḡo nya sáraka. ²⁶ Toovonúm ge ménveerím nya, a ndeferetá hálí bíkpedína fárám kegbiirinóo ígi, belé bedénjemí nya.

²⁷ Μίίνí sísti boódo sísti: «nkacáa naáru ḡeeló nyána yi ífíni.» ²⁸ Amá móó ménveerím mí sísti: «ró weeni waana naáru ḡeeló ífíli yi sísti iyyú yi ína yi bafíni né, ífíli sísti waayisná Ισού iwenbiré-δαά. ²⁹ A bigée nyaazire kidjiwú wényelii ko ge nyánlám alahááci, lzí-dé nlo bolini, káma bijoó sónci nbéḡi nyédeé ḡeeli na nyáríḡa nzúoo nimíni-δαά. ³⁰ A ngó nyanóini kidjiwú wényelii ko nyálám alahááci, ce yi nbéḡi bolini, káma nbéḡi nyanóoni kóḡomí cóó sónci na nyáríḡa nzúoo nimíni-δαά.

³¹ Boódoótóm ḡoḡo sísti a naáru weegizi íḡeeló, ícéle yi wasíika kínwúli sísti weegizi yi né. ³² Móó ménveerím mí sísti weeni iríḡa weegizi íḡeeló bidékéena sísti waalí iwóωó naáru ícáa yi né, waadóna aló umó wásangarítí a woobó ísáa naáru; ngó bilé ḡoḡo ge weeni woogbóo aló weeni naáru weegizi yi né, waalá wásangarítí.

³³ Μίίδání ḡoḡo sísti boódo dájáa-jáanáa sísti: a ró nyóóḡuúná Ισού izá-δαά sísti nyánlám wenbí né, asée nlá bi ge. ³⁴ Amá móó ménveerím mí sísti ikóḡuuná nabóro. Ikóḡuuná káma Ισού-dée kowuro-gbelé ge bigée, ³⁵ cánfána ade laadóo káma kegée Ισού-dée novó yaazíḡé ge, cánfána nḡoquna Yerusalém téédi, káma tígée Ισού wúro kóboní-dée téédi ge. ³⁶ Ngó kóḡuuná nyágojoo, káma ndánbízi nlá nyagójoó-δαά nyóká kóḡomóo íbisi kófólómóo yáá kíkpédóo. ³⁷ Wenbí si ilá né ge sísti a boóboózi míi tóm, a mínyi ti, idisi sísti: Íin; a míisi ti sísti: Aayi. Wentí bónzuurí né wánlunáa Sitáani-jó ge. ³⁸ Μίίνí sísti boódo sísti: "A ró wooyó nyáázire, waazire ge bónyóm beféere; a weebelí nyééle, bénbelí ídeé-íḡe." ³⁹ Amá móó ménveerím mí sísti: a ró waalá míi bidaavé, ikéferé yi. A ró weejé nya kadaḡa nyédeégbeluu kidjiwú-ro, keezi kugánaa njéle yi. ⁴⁰ A naáru si iboná nya tóm-vooró-jó íbuuná nya tóm na íkpóo nyédeé ḡaaziki, yele íkpóo bíkpedína kpáyi. ⁴¹ A naáru waagba nya ḡóole sísti nzúoo yi soóti nboná kadarási nasile, soo nboná nasínáázá. ⁴² Fa weeni wánzolúoo nya né, bika ngí weeni izooléé ngí yi né.

⁴³ Μίίνí sísti boódo sísti: sooli nyóρωώ bika nlizi weeni ídánjaa nya né baḡááre. ⁴⁴ Amá móó ménveerím míi sísti: izóoli menbá badánjaa míi né, bika ísoló wenbá bánvaa míi fúkúmsi né boḡo, ⁴⁵ na íbisi toovonómíjaa weeni íwe ísódáá né ídeé bíya. Káma Ισού waalá wísti ge sínlosi uráa-venáa na badaavé né baríḡa, wényelii tééwo wánnú íráa-venáa na badaavé né bedéé fási-δαά. ⁴⁶ A wenbá bozooléé míi né beriké ge mízooléé, kíverewo wenki ge míḡamáa Ισού-jó? Bílé ge tikée mooráa ḡoḡo wánlám.

47 A bigée mígóobíya riké ge múnzeé, we ge maamáaci mílílá? Bulé ge wenbá baasi Isóo né dɔdɔ wánlám. 48 Wenbí n̄n̄n̄n̄a m̄j̄j̄a weení ɔwe ɔsɔɔ-daá né ɔbáázi ɔziɔzée né, mínyóó dɔdɔ ɔziɔzi bulé.

6

1 ɔkalá mídéé aɔj̄j̄i ɔráa-daá s̄s̄i na balaakáari ɔkábisi míró. Tífa mívéyina kiverewo nakiri m̄j̄j̄a weení ɔwe né ɔj̄j̄. 2 A bigée nyóó nyánv̄a kadanborósi nabóro nkalá háli ɔráa laakáari ɔbisi nyóó n̄n̄n̄a munáavikíwá wánlám na n̄báani-daá né; belé bánlám bulé ge s̄s̄i na ɔráa ɔsá we. Ménveerim mí toovonúm s̄s̄i belé bánm̄s̄ bedée kiverewo nbulé. 3 Amá nyóó, a si nva kadanborósi nabóro, nyánóoni n̄b̄ɔw̄ ɔkátli wenbí kíd̄j̄iwú waava né, 4 na bulóo nyána weení nyáává yi né mílówótáá, na njaa weení wánnaa s̄m̄úú-daá né, ɔfére nya bidée kiverewo.

5 A si ɔsée Isóo, ɔkalá nyazi munáavikíwá wánlám né, belé bángoróo ge baz̄h̄éé yáá n̄báadará na b̄oɔ ɔráa r̄j̄j̄a ɔna we. Ménveerim mí toovonúm s̄s̄i baaj̄j̄ bánm̄s̄ bedée kiverewo nbulé. 6 Amá nyóó a bigée si nzée Isóo, s̄s̄ nyáɔam̄-daá ndo tará na nzée Isóo n̄na s̄m̄úú-daá, na njaa Isóo weení ɔbéna s̄m̄úú-daá né, ɔfére nya bidée kiverewo.

7 A si ɔsée Isóo, ɔkókpóo n̄m̄at̄e t̄omm bidéndem̄ b̄ika míláana t̄óm kóɔm̄ti t̄véyina f̄óɔz̄ɔre né busi n̄n̄n̄a wenbá baasi Isóo né wánlám né. Belé bedée lomaazé ge s̄s̄i, asée ɔw̄ waan̄m̄ati b̄oɔɔ na Isóo ɔm̄o ɔdée solóndi. 8 ɔkamáázi we, kama m̄j̄j̄a Isóo nyi wenbí b̄ijaarée mí né naani ɔbóɔzi yi. 9 ɔn̄i n̄j̄i b̄im̄oona ɔsée Isóódáá né:

ɔáj̄j̄a weení ɔwe ɔsɔɔ-daá né,
báyáa nyáyíɔe na ɔaciri-ciri;

10 ɔkédi ade laadóo-ro,
bála nyóɔolim̄ ade laadóo-ro n̄n̄n̄a ɔsóódáá.

11 Fa ɔáa sinje w̄ɔre-dée kíd̄j̄im̄.

12 Ce ɔáa ɔédée yis̄t̄iwá,
n̄n̄n̄a ɔénj̄em̄ wenbá baayis̄ná ɔáa né.

13 Nkeyéle ɔáa ɔs̄s̄ála ɔbére-dée kóɔosi-daá,
amá laná-ɔáa bolini na Sitáani.

[Kama nyanaa kowúróo na yiko r̄j̄j̄a, na kpoo leleed̄o háli b̄ikpóo bidée.

Amí.]

14 Bulé né, a bigée m̄nj̄em̄ míranáa bedée yis̄ti, m̄j̄j̄a weení ɔwe ɔsóódáá né wénj̄em̄ mí dɔdɔ, 15 amá a mídénj̄em̄ míránáa bedée yis̄ti, m̄j̄j̄a dɔdɔ ténj̄em̄ mí mídéé-n̄di.

16 A bigée s̄s̄i mívókuná, ɔkóɔo cóm̄i n̄n̄n̄a munáavikíwá wánlám né. Belé b̄ónv̄orósi baazá-daá ge b̄ika b̄oɔónnyoɔzi bad̄i na báa weení ɔna s̄s̄i b̄ovókuná. Ménveerim mí toovonúm s̄s̄i belé bánm̄s̄ bedée kiverewo nbulé. 17 Amá nyóó, a bigée s̄s̄i nyóvókuná, k̄o nyáázá b̄ika nzaári nyágoj̄s̄o tulaari, 18 na baaganáa ɔkátli s̄s̄i nyóvókuná; amá yele bulóo nyána Isóo mílówótáá na b̄ika ɔm̄o weení wánnaa s̄m̄úú-daá né, ɔfére nya bidée kiverewo.

19 ɔkáaa ɔj̄j̄ole ɔm̄aari ade laadóo-roɔzi lénlé sizé na koróo wánbuzi b̄oforósi ɔe yáá n̄m̄uláa wánbuzi banm̄íli ɔe né. 20 ɔjáa ɔj̄j̄ole ɔm̄aari , kama n̄na sizé na koróo tánb̄iɔzi b̄oforósi ɔe cánfána n̄m̄uláa ɔyó basóo banm̄íli. 21 Kama lénlé nyédée ɔj̄j̄ole we né, n̄na dɔdɔ ge nyálaakáari we.

²² Izíre ge tonsoó-dée fitíla. A nyáázíre na ḍidi, bínnáa nyáríŋa ge kazóo riké. ²³ Amá a nyáázíre féyí ḍéyí-ḍéyí, nyáríŋa nyówe temenuú-daá ge. A ngó bilé ge ḍenyem kiwe nyóró né kée temenuú, yaatá bínbá binyóózi bilá temeenuú ge.

²⁴ Naáro féyí wánbuzi ulá kóbónáa n̄owóle bowotá: wónzoolí kóḡomí, ikizi lííní; yáá wánmalanáa idi kóḡomí bika ikpeená lííní. Mídánb̄ízi ulá Isóo na liideé bowotá.

²⁵ «Bor̄ozí ge m̄óódó míi s̄isi ikáyítí mídi kíḡjím si idi na isóo weezuú-daá né, na kúsúudi-ro. Weezuú waaḡli kíḡjím bika tonsoó ik̄li kúsúudi, yáá b̄idekéé bilé? ²⁶ Ib̄emná simsi síngor̄oo né: sidónḡuu, sidángom̄; ngó sidánjaa kíḡjím simáari kpéeni-daá, amá mijáa weeni iwe né wénjeli si. Mínyóó m̄ivéyina f̄óózire bik̄li simsi? ²⁷ Mídáa weeni wánbuzi ko idée idi yití-daá itúúzi iweezuú?

²⁸ Tóo ngbaalá ge m̄inyití mídi kúsúudi-roozí? Ib̄emná nyíidi na tidée féédítí-dée kazóo, tidánlam̄ tumére, tidánluo, ²⁹ amá wúro Sulemáana tit̄ija na idée, idée kúsúudi tacooná ti. ³⁰ A Isóo wónzoo nyíidi towe sinje bika ceré si bosó ti nimini né lím̄ n̄h̄inaa d̄j, idónzoo míi bik̄li bilé? Yaraqá bumisi-d̄inaa míi. ³¹ Bilé né ikáyítí mídi s̄isi: «We ge d̄end̄ji. We ge d̄onnyoo yáa we ge d̄onzuú.» ³² Wenbá baasi Isóo né moóna ko balá bilé. Mínyóó mijáa Isóo nyi wenb̄i b̄joo míi takáási né. ³³ Ijaa kaḡaa-dée, Isóo-dée kowúr̄oo na wenb̄i b̄izuzée yi né. B̄uga wenb̄i r̄iŋa né, wánvaa míi bi. ³⁴ Bilé né, ikáyítí mídi ceré-roozí sinje. A ceré-dée r̄ibi w̄oḡóni, uró wánnáa wenb̄i si ikp̄ooná né. Báa wíre wénd̄e na d̄idée d̄iwure ge.

7

¹ «Ikáfooná naáro, na badánvoooná míi; ² káma wenb̄i m̄iv̄ooná m̄iránáa né ge si baf̄ooná míi, bika k̄imáazoo wenk̄i m̄imáázíná m̄iránáa né ge si bamaazíná míi. ³ Ngbaalá ge nyébeéna keyiká kowe nyór̄owó izíre-daá né bika n̄idánnáa ḡaagbetumuú kowe nyédée-r̄id̄e-daá né? ⁴ N̄h̄ini ge nyánbuzi ndó ngoobú s̄isi: «yele malzi keyiká kowe nyáázire-daá né,» bika ḡaagbetumuú ge nyédée-r̄id̄e-daá. ⁵ Munáaviki, lizi ḡaagbetumuú nyáázire-daá naani na buco nya nna kazóo n̄lizi keyiká kowe ngoobú izíre-daá né.

⁶ Ik̄okpoo wenb̄i baalz̄i bi bas̄i Isóo né ifa fáazi; Ik̄okpoo kejisi ulo afawá na tik̄ókóni tunóm si bika fáazi ifaná míi izá sunyási míi.»

⁷ «Ib̄óozí, bánvaa míi; ijaa m̄inyúu; iḡoti bándoloo míi tará. ⁸ Káma weeni r̄iŋa wónb̄oozi né bánvaa yi, weeni wánjáadi né wónyúu bika bándoloo weeni wónḡoti né tará. ⁹ Mídáa naáro we a ibú w̄oob̄oozi yi kp̄onó, wánvaa yi b̄óore? ¹⁰ Yáa a w̄oob̄oozi yi tin̄ḡe, wángbáa ḡom̄ icéle yi? ¹¹ Na b̄ir̄iŋa m̄idáavé né, m̄inyi m̄invaa m̄ibiya wenb̄i b̄joo kazóo né. Bínlám̄ n̄h̄ini na mijáa weeni iwe né idánvaa ibiya kazóo r̄ibi wenb̄i bónb̄oozi yi né?

¹² «Ulá m̄iránáa wenb̄i r̄iŋa m̄izoolée s̄isi bála míi né, káma bilé ge Múúsá-dée na baaganáa waaw̄li.

¹³ Izooná ḡam̄i w̄onoo kadawála né, káma ḡam̄i w̄onoo kaawála né, na n̄ibáawo kuwála kor̄oozi féyí káale non̄é né wénd̄eé nimini-daá ge. Nge kilé ge uráa ḡabata wánm̄onáa. ¹⁴ Amá ḡam̄i w̄onoo kadawála né, na

níbaáwso kudawála kirɔɔzɪ ɔɔɔ káále nonɛ né, wéndɛé weezuú-daá ge. Iráa ɔkɔ wóngbooná ku kilé.»

¹⁵ «Iguná laakáari na bobotnáa. Bóngoní míjɔ né, bogozóona ge nyazi . Amá badaá, káwo-káwowá ge begé. ¹⁶ Balakási ge mindlína we, káma bodóngorí furúu biya sozózɔ-daá, yáa kujɔlɔso biya bovóm-daá. ¹⁷ Tɔwɔ kazɔɔ ŋɪ wándɔso biya kazɔɔ níba ge, bika tɔwɔ kidaavé né ɪɔso biya badaavé né. ¹⁸ Tɔwɔ kazɔɔ ŋɪ tánbuzɪ kɪɔso biya badaavé né, yáa tɔwɔ kidaavé né ɪɔso biya kazɔɔ níba. ¹⁹ Tɔwɔ wenkí rɪna kidándɔso biya kazɔɔ níba né, bɛnbɛlí kɪ ge baɔso nimíni. ²⁰ Bulé né andébiwá bobotnáa, balakási ge mindlína we.»

²¹ «Bidekéé wenbá rɪna bányaá ma sɪsɪ Ðádúso, Ðádúso né sɪ basosná Isóo-déé -daá, amá wenbá bánlám majaa weení ɔwe né ɪdéé soolím né ge. ²² Tóm fúodɪ wɪre wándalɪ né, ɔabata wóndóm ma sɪsɪ: «Ðádúso, mányɪ sɪsɪ na nyáyɪɛ-daá ge ɔááŋmatɪ uráa Isóo-déé tóm, ɔɪɔɔ zɪiniwá ya. Na nyáyɪɛ-daá, ɔáála maamaáciwá ɔabata.» ²³ Na mobúsi we sɪsɪ: «Ketengere mádatɪlí mí; ɪlaná ma bolini, mínyóó wenbá mínlám bidaavé né.»

²⁴ «Író weení waanɪ tóm mánŋmatɪ mí tɪ ɔɔ né, nge woovu ɪlá wenbí tɪnbɔɔzɪ né, ɔɔɔ ge nyazi ɪró ásɛnsi-dóso weení waama ɪɔɔ bitáŋbalosó-ro né. ²⁵ Tééwo waanɪ búuzɪ isu sɪyelɪ, fefelimá kóboná ɪfɛtɪ na ɔóni birɪna bikoróna ɔɔ kɛnɪ; amá ɔɔ kɛnɪ kadasála, káma bitáŋbalosó-ro ge baagáa kɛdéé ade-bó. ²⁶ Amá ɪró weení waanɪ tóm mánŋmatɪ mí tɪ ɔɔ né, nge ɪdalá wenbí tɪnbɔɔzɪ né ɔɔ ge nyazi ɪró kojúó féyí-dóso weení waama ɪɔɔ kanyɪna-daá né. ²⁷ Tééwo waanɪ, búuzɪ isu sɪyelɪ, fefelimá kóboná ɪfɛtɪ, nge ɔɔ waazála konúúdi.»

²⁸ Yeésu waanmatɪ tómwá tumú bité né, nge ɪdéé wɪlí waalá zamóo bitɪ. ²⁹ ɪdánwɪlí nyazi bedéé wánwɪlí né, amá wánwɪlnáa yiko wenkí Isóo weejéle yɪ né ge.

8

¹ Yeésu weedí bóso né, zamóo kóbonŋɪ woovu yɪ. ² Nna ge nekére woogódúu ɪjɔ kokúu yɪ téédɪ kotó sɪsɪ: «Kóboní mányɪ sɪsɪ a nyóózóólɪ, nyánbuzɪ nýele mawáa malá .» ³ Nge Yeésu weedekiná yɪ na ɪnóonɪ ɪtɔ yɪ sɪsɪ: «Méédisi, waa nbɪsɪ ɔacɪrɪ-cɪrɪ-dóso.» Nna-ńna ge ɪró ceení-déé cenɪtɪ waawáa. ⁴ Nge Yeésu woɔdó yɪ sɪsɪ: «welesi nnɪ ma kazɔɔ. Nkefééri naáro wenbí bulá né. Amá bo ɪna wenbí nyójóo né, na nlá wenká Andébi Múúsá woɔdó sɪsɪ bála né, na báa weení ɪtlɪ sɪsɪ nyaáwáa.»

⁵ Yeésu sɪ ɪsóso Kapernawúm né, nge Róoma ɪsóoja kóboní naáro woogódúu ɪjɔ ɪtɔ yɪ sɪsɪ: ⁶ «Kóboní, médéé tumé-landó lewáa ɔaána biilɪ yɪ ɪbá wénýelém.» ⁷ Nge yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Mónbodé mangáwáázɪ yɪ.» ⁸ Nge sóoja kóboní woobúsi yɪ sɪsɪ: «Kóboní, mádatála nzúso máɔáana-daá, amá ŋmatɪ tóm-bú kóɔoní, médéé tumé-landó wánwáa. ⁹ Máditɪna mówená médéé kóbonáa, bika mówená sójwá médéézɪ médéé tumére-daá. A móódó médéé yom sɪsɪ: ɔɛɛ, wéndɛé ge, a mááyáa weení né, wóngoní ge, a móódó naáro sɪsɪ la ɔɔ, wánlám ge.» ¹⁰ Yeésu waanɪ ɪró ceení-déé ŋmatɪ né, nge bulá yɪ mááɔé ɪtɔ wenbá bovóo yɪ né sɪsɪ: «Toovonúm ge ménveerím mí, mádánaáta toovonúm-fáa ŋɪnáa ɪró ceení-déé ŋɪ taká Israyéelɪ biya-daá. ¹¹ Ménveerím mí sɪsɪ

uráa ɔabata wángalunáa wísi yaagalıdɛ na siyaagazaladɛ fáránđi bána Ibrahim, Isaáka na Yaakúbu boyóózi bɔcɔɔ beɔi Isóo-dée -daá. ¹² Bıka wenbá báta basúu kadaá né, bebédı we aso temeenuú-daá bewii balá mányı lé.»

¹³ Nge Yeésu woɔɔɔ sóɔja kóbonı sısı: «Bo ngebé, nyédée tovonúm-fáa wényeliı nıyuu wenbí nyóóbóózi né.» Nge kóbonı-dée timé-landɔ waadawáa saátı kımı nóo.

¹⁴ Bowóro né, Yeésu woobó -dée ɔaána. Nge woɔmɔɔná nɔɔɔɔ wınée wánnyaadı bıka ıɔonúú ıbáázi kizoláa. ¹⁵ Yeésu weedekiná ınóónı, nge waawáa ıkuró ıɔɔ yi kıɔımı.

¹⁶ ɔaanıya waalá né, boɔɔná Yeésu uráa ɔabata zıınıwá wánjaarı we né, na ıdée ımature ge woɔɔɔná zıınıwá. Nge waawáázi kooɔonunáa boɔɔónı né barıya. ¹⁷ Waalá bulé ge na wentı Ezáya waanımátı sısı: «Woɔgbóo ɔédée mádafıyátı ıro, bıka ımo ɔágóɔmını rıya» né ikóódi.

¹⁸ Yeésu waana wenbí zamóo waalára kamılıná yi né, nge sısı bédééná luré kóbonıdɛ-dée fıú lí nıı-ro. ¹⁹ Nna ge naáru woogóduú ıjɔ ıtó yi sısı: «Kóbonı, baa lé ge nyéndéé mónoo nya ge.» ²⁰ Nna ge Yeésu woobúsi yi sısı: «Soóléérası wená bóónı sínzúú, bıka simısi wená ɔéndélá sínzúú, amá féyına lénlé sı ıfını ıféézi né.»

²¹ Bowóro ge Yeésu-dée wanbaaráa-daá naáru woɔɔɔ yi sısı: «Kóbonı, fa ma nıbááwo mobó megébi majaa naanı.» ²² Nge Yeésu woobúsi yi sısı: «Kovu ma bıka nyéle ııɔɔáa ıbí bedée ııɔɔáa.»

²³ Bulé bowóro ge Yeésu waagba kpiıroo-daá, nge waaláázi yi. ²⁴ Nna-nna ge fefelimá kóboná waabáázi fetı luré kóbonıdɛ-ro bıka bındaıdı kpiıroo hálı lím wánzúú kıdaá. Amá Yeésu we wónɔm. ²⁵ Nna ge ıwanbaaráa woogóduú ıjɔ beféézi yi boɔo yi sısı: «Kóbonı, lee ɔáa, ɔánzım!» ²⁶ Nge Yeésu woobúsi we sısı: «Ngbaalá ge mıjoo nundaáre bulé, yaraɔá bunısi-dınáa mıı.» Nge waagoró ıkazı fefelimá na lím, nge aazála bıcɔo ɔefee. ²⁷ Nna ge bulá ıwanbaaráa rıya bıtı hálı bónbɔɔzi badı sısı: «İro ceení ge weení ge bıkpedına lím na fefelimá wánlám wenbí woɔbóózi né?»

²⁸ Yeésu weedesıná luré kóbonıdɛ-dée fıú lí nıı-ro Gadaráa téédı-daá né, nge uráa nɔwóle zıınıwá wánjaarı we né, waagalııná boláanı-daá begegerenɛ sı basın yi. Bedée bánlám uráa bıdaavé né weeyéle naáru tónɔɔóná, nıbááwo kımı. ²⁹ Nge uráa bemı baabáázi agogo sısı: «, we ge nyóóɔolée na ɔáa? Yáa nyóóɔónı sı nva ɔáa fıúkımısi naanı alıwáátı Isóo waazı kı né kıtála?»

³⁰ Afawá natırı ɔóóna we bolını ɔóko, tulé tıwe tındı kıɔımı. ³¹ Nge zıınıwá waavını Yeésu sısı: «A bıgéé sı nɔɔo ɔáa, yele ɔáa ɔısúú afawá fıúre ɔına ɔıdaá.» ³² Nge Yeésu waava tı wéɔe sısı: «İbó ıɔéı!» Nge zıınıwá waalı uráa nɔwóle bana boɔo tibó tısúú afawá. Nge afawá waalı bóuyóo kɔjoo-daá na sewóo tısúú luré kóbonıdɛ-daá lím ıdı tı tısi. ³³ Wenbá bengetı afawá tımı né beeze bobó téédı-daá batı wenbí bulá né beféeri, na wenbí bımɔɔná zıınıwá-dınáa nɔwóle bana né. ³⁴ Nna ge téédı-daá uráa rıya waagalı sı bekéti Yeésu. Baana yi né, nge baavını yi sısı ılu bemı balaadóo-ro.

9

¹ Nge Yeésu waagba kpíróó-daá itésti lurré kóbońde ibísi idéédí-daá. Nna ge boogóná yí gaalo-gáálóo kagavinéé kagigbéléwo-ro.^a ² Yeésu waana nńíní baava yí toovonúm né, nge woódó gaalo-gáálóo sísi: «Đokí nyádi móbú, mééjé nya nyédéé alahááciwá.» ³ Nna ge Mará wíłıdą́aa nebére woódó badaá sísi: «Író ceení wánńmatí wéńgbeenáa Ísóó.» ⁴ Yeésu waadlı wéńtí bńnmaazí né, nge woódó we sísi: «we-ro ge mńnmaazí wenbí bidaavé né bilé?» ⁵ Modó sísi: «beejé nya nyédéé alahááciwá, na koró nnóm bolowotáá, wenbí féyína káále?» ⁶ Amá mózóóléé itılı sísi wená yíko ícé iráa bedéé alahááciwá ade laadóo-ro cé.» Nge woódó gaalo-gáálóo sísi: «Kuró ngbóo nyágıgbélewo ngbé nyédéé.» ⁷ Nge ilé waagoró ikpé idéé. ⁸ Zamóo waana bilé né, nge kunı́ nundáare bıka kńnzám Ísóó nńınáa waava iráa yíko nńınáa kına né.

⁹ Yeésu waalı nna wéńdée né, nge waana abaaló naáruo bńnyáa yí sísi Maatéwu, ıjó wánmóo tikée idéé tımére-daá. Nge woódó yí sísi: «Kovu ma.» Nge Maatéwu waagoró ikónú yí. ¹⁰ Bıgónı Yeésu ibó ísóo Maatéwu-dée đaána-daá kídńım đjı. Tikée msooráa na alahááci-dınáa, boogónı boóóo ıjó bána ıwanbaaráa béndjı kídńım. ¹¹ Farızı-dınáa waana bilé né, nge boódó Yeésu-dée wanbaaráa sísi: «Bıyáási ge mídée kóbońı na tikée msooráa na iráa badaavé né booyóozi béndjı kídńım?» ¹² Yeésu waanı bńńmatı bilé né ge sísi: «Kudondınáa wánjáadı ku lókota, alaafıya-dınáa baaféyına yí. ¹³ Ibó ıcáa Ísóó-dée tóm waanmáti sísi: "Konyonuré waagılı ma fónđı kpıná mńngóo sísi mıtıla ma saróo né" tugutoluú, káma móđokónı sı mayáa wenbá bazıızéé né, amá alahááci-dınáa-ro ge móógónı.»

¹⁴ Yeésu waanmáti bilé bıté né, nge -dée Yaayá wanbaaráa woogóduú ıjó bobóóı yí sísi: «We-ro ge đóó đána đónvokı nóó ge nyédéé wanbaaráa tónvokı?» ¹⁵ Yeésu woobúsi we sísi: «Mńnmaazı sísi wetáháro đondınáa moóna boóóo ızányıńıre-daá saáti bána wetáháro né? Bıdánlamı bilé. Saáti nakırı wóngonı, bóńgonı bokpóo wetáháro bojı bedeená. Bıdée saáti ge bóńvokı nóó.»

¹⁶ Yeésu waadási itó we sísi: «Naáruo féyı wóngbowóo bısaawó kedeyóo kífalóo ıtóná tóko kıbuńı. Tıfa bısaawó kífalóo wánńırı tóko kıbuńı ge boowó ınyóóı kıwála. ¹⁷ Ngó bilé ge bodónzuú solóm kífabi bıdabıtá bıté né tónđe furuú kıbuńı-daá, tıfa kńnyáa ge solóm ıbırı ade tónđe furuú ılá ásáráwó. Amá bóńzuú solóm kífabi bıdabıtá bıté né tónđe furuú kífalóo-daá ge na bırıńa bıóóo déyı-déyı.»

¹⁸ Yeésu bamáa nmatıre bilé né ge Yahúduwá-dée kóbońı naáruo woogónı ıká ıđóná-ro ıııvó-daá itó sísi: «Leleekuna ge meweeleé weevéti. Amá kónı ngádıńı nóónı ıro, wéńvém.» ¹⁹ Nna ge Yeésu waagoró ına batıńı ıwóró.

²⁰ Nge aló naáruo azımá wéńdınáa yí bıwená bıızı fıú na nasıle nblé né woogóduú itekiná Yeésu-dée tóko nńóore na ıwóró. ²¹ Aló ımó waamáazı sísi: «A đé máábızı medekiná idóko, mánwaa.» ²² Yeésu weegéézi ıdı ıbéém yí, nge woódó yí sísi: «Đokı nyadı, meweeleé nyédéé toovonúm fáa weeleé nya.» Saáti kunı nóó ge aló ımó waajń ıwáa.

^a 9:1 9.1 Kıgbélewo kunı kıjoo ge nyazi đoo tará bńnzoonáa ıróo né.

²³ Yeésu woobó itála Yahúúdíwá-dée kóboní umó idée. Nge woowooná foyisi-dináa bángburí sɪ bedée iró bím, bika iráa zamóo we qaána-daá bɛnwii bɔngoo.^c ²⁴ Nna ge Yeésu woowóo we sɪsɪ: «Ili, káma aláeré tasí, wónđóm ge.» Nge belé baamóm yi. ²⁵ Baalzí zamóo aso né, Yeésu waazóo dam-daá idjókí aláeré umó inóóni-daá, nge aláeré waaguró. ²⁶ Nge tótm tɪnɪ tɪnɪ fáráńdí kɪm kirɪŋa kɪdaá.

²⁷ Yeésu waalí nna wéndéé né ge njema nowóle waalí batɪnɪ iwóró bɔngoo sɪsɪ: «, nu dągonyóm.»

²⁸ Yeésu waadála qaána né, njema woogódúu ɪj. Nge woobóózi we sɪsɪ: «Míivá toovonúm sɪsɪ mánbuzí mawáázi míi?» Nge belé boobúsi yi sɪsɪ: «Iin kóboní.» ²⁹ Nna ge Yeésu weedekiná baazá itó sɪsɪ: «Bíla míi nɪŋináa wenbí míivá toovonúm né.» ³⁰ Nge baabáázi náa. Nge waabá ɪbási we sɪsɪ békéyele naáro iní tɪ. ³¹ Amá belé boobó ge bekiliná tɪ fáráńdí kɪm kirɪŋa kɪdaá.

³² Sáati wenkí njema wánlɪ né ge boogoná Yeésu iró naáro ziiini waabɪsná yi komóómúŋa né. ³³ Yeésu woowóo ziiini kum né, nge komóómúŋa waabáázi nmatire. Nge bulá zamóo bití bika kíndóm sɪsɪ: «Ketengere dádánáata bɪna bɪdaká Israyéélɪ téédɪ-daá cé.» ³⁴ Amá faarizi-dináa belé sɪsɪ ziiiniwá-dée wúro wánv́aa kɪ yi yiko wónđoonáa ziiiniwá.

³⁵ Yeésu we wéngilim téédɪwá na tɛɛ-biizi-daá wánwɪlɪ iráa Isóo-dée tótm, wénveerim we Isóo-dée -dée, wánwaazi kudómíi baa wenkí na mádafiyáti báa wentí. ³⁶ Waana iráa zamóo né, nge bulá yi konyóm, káma bíńńí iráa bika balaakáarı koráa nɪŋináa féeni tɪvéyina né. ³⁷ Nna ge woowóo iwanbaará sɪsɪ: «Kídjím sɪ bakó né buđjoo, amá komđaa tođjoo. ³⁸ Izólo fɔó-dóo ikédiri komđaa buđjoo bokóni bakó.»

10

¹ Nge Yeésu waayáa tɪndináa fuú na nowéle ifa we yiko sɪsɪ bóđjoo ziiiniwá bika bawáázi iráa-dée kudómíni na gala-gááláti. ² fuú na nowéle bɛní bayirá ndj: kađaa nni ge Simóóni weeni bánjyáa yi sɪsɪ né, na igoobú andirée, Yaakúbu na igoobú Yoháanı Zebedée biyaalnáa, ³ Filípu na Bartelemii, Tomáa na Maatewu tikée mɪsɔró, Yaakúbu alfée biyaaló na Taadée; ⁴ Simóóni téédɪ-bú na Yudási Isikariyóo weeni sɪ ɪvá yi né.

⁵ Iráa fuú na nowéle bana ge yeésu weediri, iféeri we sɪsɪ: ⁶ «Íkóbó wenbá bedekée Yahúúdíwá né bojó, ngó ikásóo Samaariya téédɪwá-daá. Amá ibó Israyéélɪ biya-jó; bojóo ge nyazi féeni tɪdelém né. ⁷ Níbaáwo-daá, ɪlá waazu iféeri iráa sɪsɪ: "Isóo-dée waajsoná míi." ⁸ Iwáázi kudondináa, ivéézi ɪsɪd́aa, iwáázi cenisi, idjoo ziiiniwá. Faala ge baava míi, mɪnyóo dɪsɪd́o ɪva faala. ⁹ A sɪ idjée, ikáđo siká, liidee yáa jɪt́oo míziba-daá. ¹⁰ Ngó ikókpóo furuu níbaáwo kíđeenáku, ikókpóo tókowá natíle. Ikókpóo takanwá yáa d́eni ^a káma bínbɔozí sɪsɪ weeni wánlám tɪmére né idj kídjím.

¹¹ A míibó téédɪ yáa tɛɛ-biiyá nekére-daá, ɪjáb ɪbée sɪsɪ naáro we wéndisi umó míi bika ɪcɔo idée háli wíre wendé sɪ idée né. ¹² A míizóo qaána

^c 9:23 9.23 Bɪdée sáati, Yahúúdíwá-dée né, a uró waazi, bɔngbowóo wiiraa ge bokóni líiya-daá bɛnwii, wiiraa bɛní né, bána foyisi-dináa ge. ^a 10:10 10.10 Đéni bɔndjókí né ge.

wenká-daa né, ɪdó sɪsɪ: "Isóo-dée fɛɛzɪrɛ ɪcɔ́óná míí." ¹³ A bigée baamo míí, Isóo-dée fɛɛzɪrɛ wónjɔónáa wɛ. Amá a badamo míí, mídée kooriti wángabísí míí. ¹⁴ A bigée mízúú ɔ́aána nekére yáá téédí natírɪ-daa, nge badamo míí ngó bedewélésí míí, ɪlɪ rína buka ikpíízí mínovó-dée buuruú ɪtalná wɛ^b. ¹⁵ Ménveerím míí toovonúm sɪsɪ wíre wendé Isóo sɪ ɪfoóná ɪráa né, Sodóom na Gomóórɪ-dée foónáa wánlám sóncí na téédí tuní.

¹⁶ Iwélésí ɪnɪ ma. Mëndiríí míí dó né, bɪjɔ́ ge nyazí bónbonáa féení káwó-káwówá lowótáá né. Bilé né ɪlá laakáarɪ, ɪlá ɔ́nyem nyazí ɔ́máa buka nɪnɪnáa avówa kófólómá cɔ́ bɪ né, míwénbé-daa ɔ́ɔ́ɔ́ ɪfóló bilé. ¹⁷ ɪlá laakáarɪ, káma ɪráa wánýáá míí wanásɪ tóm-vooráa-dée bakó mídóm, bamá míí agbáázá bedée Isóo ; ¹⁸ mósó móróózí bónbonáa míí téédí nɪbáadeeráa na wúrowá-jó, rína né mínlɪzɪ sériya bána wenbá bedekée Yahúúɔ́wá né bojó. ¹⁹ A bigée booboná míí tóm-vooráa-jó, ɪkáyítí mídí sɪsɪ nɪnítáá ge sɪ ɪmátɪná, yáá wentí ge sɪ ɪmátí, káma sáátí kum nósó, Isóo tɪtɪnɪ wénveerím míí wentí sɪ ɪmátí né. ²⁰ Káma bɪdekée mínyóó sɪ ɪmátɪná, míjáa-dée Kezeɲa sɪ ɪmátɪná na mínyóó. ²¹ Koobúú wóngonɪ iyéle bakpa koobúú sɪ bákó yɪ, caáwó iyéle bakpa ɪbú sɪ bákó yɪ; bɪya ɪkoró na bajaanáa bakó bodóm sɪsɪ bákó wɛ. ²² Mósó móróózí, ɪráa rɪnɪ wánlɪzɪ míí báɔ́áare. Amá weení wɔ́ɔ́ɔ́kɪ ɪdɪ háhɪ bɪkádóló né, Isóo wénléé yɪ. ²³ A bigée sɪsɪ bánv́áa míí fúkúmísi téédí natírɪ-daa, ize ɪkéé téédí. Ménveerím míí toovonúm sɪsɪ mídénɔ́lɪ Israyéélɪ téédíwá rɪnɪ-daa ɪté na ɪkónɪ.

²⁴ Wanbaaró tángulí weení wéngbeleím yɪ né, cáńfáná bowotá-dóú ɪkɪlɪ ɪdée kóboní. ²⁵ Wanbaaró mɔ́óna ɪjɔ́ ge nyazí weení wéngbeleím yɪ né, buka bowotá-dóú nyazí ɪgóbóní. A baadóú ɔ́aána-dóú sɪsɪ Beltzebúulɪ, mínyóó ɔ́aána-daa ríba, badándɔ́wó míí bɪcezí bilé?

²⁶ Bilé né, ɪkaníú banundáare, nabóro féyí bɪmósée bɪdánlɪ bana bɪ né, cáńfáná ásíírɪ badándɪlɪ kɪ né. ²⁷ Wentí ménveerím míí nu-voovú né, ɪmátí tɪ ɪdaawó. Wentí bánzaazí míí né, ɪbóó tɪ ɔ́amɪnɪ kojónɪ-ro. ²⁸ ɪkaníú wenbá bángóú tɔ́nóó buka badánbɪzɪ bakó kezeɲa né banundáare, amá ɪnɪ weení wánbɪzɪ ɪkɔ́ kezeɲa na tɔ́nóó nímínɪ-daa né unundáare. ²⁹ Mányɪ sɪsɪ fárám ge bánýám cɪcɪsɪ nasíle ya? Amá na burɪnɪ bilé, sídaa nekére féyí kánzalíú ade buka míjáa Isóo waasɪ borɔ́ né. ³⁰ Nyáána mínyóó né, burɪnɪ na mínyóózɪ, Isóo nyɪ sɪgɔ́jɔ́ú. ³¹ Bilé né, ɪkaníú nundáare, míwéna Isóo fóózɪrɛ bɪcezí cɪcɪsɪ birika.

³² A naáro waanmátí zamóó ɪzá-daa sɪsɪ umó ɪgée médée rɪnɪ, mósó ɔ́ɔ́ɔ́ majaa weení ɪwɛ ɪsóódaá né waazá-daa, mánɪmátí sɪsɪ budóú kée médée rɪnɪ. ³³ Amá a naáro wɔ́ɔ́ɔ́ zamóó ɪzá-daa sɪsɪ waasɪ ma, mósó ɔ́ɔ́ɔ́ móndóm majaa weení ɪwɛ ɪsóódaá né waazá-daa sɪsɪ máásɪ yɪ.

³⁴ ɪkámáázɪ sɪsɪ fɛɛzɪrɛ ge mósógóná ade laadóo-ro; móóókóná fɛɛzɪrɛ, amá yawú ge mósógóná. ³⁵ Mósógónɪ ge sɪ madára ɪró na ɪjaa, alééré na ɪwɔ́, awónboolú na ɪwóní. ³⁶ ɪráa wánlɪzɪ bogooɪya báɔ́áare. ³⁷ Weení wɔ́ɔ́ɔ́lɪ ɪwɔ́ yáa ɪjaa bukɪlɪ ma né, tekée médée rɪnɪ, weení wɔ́ɔ́ɔ́lɪ ɪwɛelée yáa ɪbɪyaaló bukɪlɪ ma né, tekée médée rɪnɪ. ³⁸ Weení ɪɔ́kpóó ɪdée ɔ́ɔ́nɪ abelí akóó ɪkónú ma né, tekée médée rɪnɪ. ³⁹ Weení wɔ́ɔ́ɔ́lɪ ɪweezuú né, wénbedjí kɪ; amá weení wénbedjí ɪweezuú móróózí né, wóngoyúú kɪ.

^b **10:14** 10.14 Yahúúɔ́wá-dée, bekpíízí novó-dée buuruú batalná ɪró cɔ́ ge nyazí Tem-dáa bóndóm sɪsɪ: máálízí mósóm nímínɪ-daa né.

40 Weení waamo míí ɣǫ́ndi né, mǫ́o ge waamo bulé; ngó weení waamo ma né, waamo weení weegédiri ma né. 41 Weení waamo ɣǫ́ndi níḡnáa bubóózi sisi bámó né, kiverewo bubóózi si béfere né-dée nóo ge bénveri yi. Weení waamo iró toovonúm-dóo ɣǫ́ndi sisi káma wénzewóo Isóo né, kiverewo bubóózi si béfere toovonúm-dóo né-dée nóo ge si befere yi. 42 Ménveerim mí toovonúm sisi: weení iríḡa báa lím-gaanḡa kagbóo ge waava médeé wanbaaráa-dáa báa kúmuú sisi ɣéé médeé wanbaaró-ro né, wángamóo ɣdeé kiverewo.»

11

1 Sáati wenki Yeésu weede tómwá tina wílí né, nge weede téédíwá-dáa Isóo-dée tóm wílí, na waazu lám.

2 Anǫ́ebi Yaayá we ɣdeé sáraka-dáa né, waaní bánḡmatí tumé wánlám ye né adóm. Nge weediri iwanbaaráa bobóózi yi sisi: 3 «Nyánaábíle weení sisi wǫ́ngóní né yáa dándasi dǫ́dam naáro?» 4 Nge Yeésu woobúsi we sisi: «Ibó ifeéri Yaayá wenbí míní na wenbí míiná né. 5 Njema wánnaá bika gala-gáalási wánḡḡé, waawáa sílá dǫ́cırı-cırı, ndamáa wánḡú, ɣdǫ́a wénvém, bika bénveerim kadanburósi Laabáaro Kifeḡi. 6 Wenbí-níini-dóo ge weení ɣdebéǫ́ toovonúm waava ma né.»

7 Sáati wenki Yaayá-dée wanbaaráa weede né, nge Yeésu wǫ́gbóo wánḡmatí zamóo Yaayá-ro sisi: «Wé ge míibó ikébéém teewólóo-dáa? Digeré fefelima wónyúudi ǫe né? Aayí. 8 Bulé né we ge míibó ikébéém? Iró izóóna tókowá kifeḡi né? Wenbá bǫ́nzúu tókowá kifeḡi né bowe wúrowá-dée kowuro-ǫézi-dáa ge. 9 Bulé né we ge míibó ikébéém? ? lín, bulé ge ménveerim míí, háli waagíli . 10 Káma Yaayá-dée tóm ge Isóo-dée tóm tákaridá waanḡmatí sisi: «Méndiríi médeé tundóo ɣte nya búzá unyóózi nya níbaáwo.» 11 Ménveerim míí toovonúm sisi uráa-dáa, náro toóo waagíli Yaayá. Ngó nbéém né, weení ɣgeé kúmúu Isóo-dée -dáa né waagíli yi. 12 Kǫ́bǫ́o Yaayá-dée saáti ngóni leleedǫ́, Isóo-dée kowuro-ǫóo wánnaa fúkúmsi, fúkúmsi-dúnáa wánjáadi si belé ke. 13 Káma anǫ́ebiwá ríḡa na Múúsa-dée waanḡmatí Isóo-dée kowúroo tóm háli Yaayá. 14 A mízóolée uní ge, Yaayá kééna weení baanḡmatí sisi wángabísi né. 15 Weení ɣwená ɣɣbamíni né, íní.

16 Weení ge mánbuzi megeezina zaamáani kuna kideé uráa? Bojóo ge nyazi biya bojóo wǫ́nǫ́o kǫ́bǫ́ga-dáa bǫ́ndóm baranáa sisi: 17 «Dáávólo míí foyísi, amá mídábaa. Dédeé líiya yeḡdi, mídeéméedi iwii» né. 18 Káma Yaayá wǫ́góni né, ideǫ́i ɣdǫ́nyóo, nge boodó sisi: «ɣwená zíini.» 19 wǫ́góni né, wéndji wǫ́nnyo. Nge boodó sisi: «Ibée ceeni, ǫjírú na solóm nyǫ́ro ge ɣgeé; na alahááci landáa ge ɣdǫ́ndúnáa.» Amá bulé imó bidaa ge bánnanáa Isóo-dée áseḡsi.

20 Nna ge Yeésu waabaázi téédíwá wenti waalá mamaáciwá tidaa ǫabata né yoonáa, káma tǫ́dekée tǫ́lakási tulá tuúbá. 21 Yeésu wǫ́odó tɣ sisi: nbusú ǫamáa na nya Korazíini! Nbusú ǫamáa na nya Betisayídaa! Káma mamaáciwá tulá mídeé né, a baraalá tɣ Sídóoni na Tíiri téédíwá-dáa, belé baraajóo líiya bosúu kpetekini tókowá bofuná badɣ tǫ́lma búwli sisi baalá tuúbá bekée lakási. 22 Boro ge ménveerim míí toovonúm sisi tóm fóodi wíre, bedée founáa wánlám sónci na míí. 23 Búga nyóo Kapernawúm, nyánmaazi sisi nyángbáa Isóo-jo yáa wé? Béndisi nya háli

ɪsɪ́d̥áa-daá. Káma maamaáciwá tulá nyédée né, a bayaalá tɪ tééde-daá, téédɪ tɪm tífónwe hálɪ na sinje. ²⁴ Boro ge ménveerim nya sɪsɪ: tóm fóódu wíre, Sodóom-dée tóm foonáa wálám sóncɪ na nya.»

²⁵ Bidée saáti ge Yeésu woadó sɪsɪ: «Majaa, Mádúo Isóo ade na ɪsódáa landó, ménzée nya kɪzɛɛwo nɪnɪna nyáámɔsi tulɪda na áseńsi-dɪnáa wenti né, nyéyéle biya utlɪ tɪ né. ²⁶ Ín. Bulé ge nyózóólɪ né, boro ge bulá bulé.

²⁷ Majaa weejéle ma báa wenbí. Naáro féyɪ ɪnyɪ Biyaalóo, asée Caáwóo riké, ngó bulé ge naáro féyɪ ɪnyɪ Caáwóo asée na wenbá woadóólɪ sɪsɪ batílɪ yɪ né.

²⁸ Mínyóó wenbá mírɪŋa bírɪnɪ mí bɪka mízowáána né, ɪgónɪ mójó mánváa mí fɛɛzɪre. ²⁹ Igbóo méddée ɪtɪnɪ míró bɪka ɪkónɪ megbélém mí; káma méddée fúu cɔó níni bɪka mójóo dɔɔɔɔɔɔ. Nna né, mínyúú fɛɛzɪre.

³⁰ Ín, méddée dɛnɪ kíkáwó féyɪ káále sɔó bɪka méddée sɔóti féyɪ yini.»

12

¹ Bidée saáti kɪm, wíre fɛɛzɪre wíre neqére ge Yeésu wéndɛsi bilée a fási. Nyóosi wánjááru ɪwanbaaráa né, nge baabaázi bilée kpɛé bóndowóo kibíya. ² -dɪnáa waana bulé né, nge boodó yɪ sɪsɪ: «Bee nyédée wanbaaráa wánlám wenbí dɛdée Mará tafa níbááwo sɪsɪ bála fɛɛzɪre wíre né.»

³ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mídákála wenbí Đáwoda waalá saáti wenkɪ nyóosi waago ɪna ɪwanbaaráa né? ⁴ Waazóo Isóo-dée busaagéréŋe-de, nge woadógbóo kpónówá baalá tɪ Isóo saróo né botóo. Ngó bidafa níbááwo sɪsɪ ɪmó Đáwoda yáa ɪwanbaaráa botóo tɪ, asée riké. ⁵ Yáa mídákála Múúsa-dée Mará-daá sɪsɪ fɛɛzɪre wíre bánlám tuméré -daá né bodónvúu fɛɛzɪre wíre-dée Mará bɪka badányisi? ⁶ Ménveerim mí sɪsɪ wenbí bowe cé né, bɪgɪlɪ Isóo-dée d̥aána. ⁷ A mɪyaanɪ Isóo woadó sɪsɪ "Konyonuré ge mózóólɛ bidékée sarási" né bugutoluú, mítáko ɪráa bana badayisi né bodóm. ⁸ Káma wenána ko yíko fɛɛzɪre wíre-ro.»

⁹ Waalɪ rɪna né, nge weɛdɛɛná bedée d̥aána fáránɪí ibó ɪsúu kadaá.

¹⁰ Abaaló naáro we rɪna biilɪ ɪnóónɪ. ɪráa wánjáádu sɪ bayɪ Yeésu noó-jó na bako ɪdóm né, nge boobóózi yɪ sɪsɪ: «Bɪwa níbááwo sɪsɪ bawáázi ɪró fɛɛzɪre wíre?» ¹¹ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mídáa weeni ge a fée kódom ge ɪwená, nge fée ɪmó waazála boowó-daá fɛɛzɪre wíre, idéndinɪ ɪkálɪzi yɪ?

¹² Ngó ɪró wená fózóore bɛɛzi fée. Bulé né dɛdée Mará waava níbááwo sɪsɪ bála kazóo nɪ bɪ fɛɛzɪre wíre.» ¹³ Nna ge Yeésu woadó abaaló ɪmó sɪsɪ: «Fó nyánóónɪ.» ɪlé woadó nóónɪ, nge nóónɪ waawáa ɪbɪsi nyazi líini. ¹⁴ -dɪnáa waalɪ rɪna né, nge boobó balá saáwóra nɪnɪ báta balá na bako Yeésu né.

¹⁵ Yeésu waanɪ bulé né, nge waalɪ d̥ɪd̥aare d̥ɪm d̥ɪdaá. Zamóo kóbɔŋɪ woovu yɪ, nge waawáázi badaá wenbá rɪŋa bánnyaadi né. ¹⁶ Nna ge waabási we sɪsɪ békéyéle ɪráa ɪtlɪ weeni ɪmó ɪgée né ¹⁷ na bɪka wenti Esáya waanmáti sɪsɪ:

¹⁸ «Isóo sɪsɪ: "ɪbée méddée boowotá-dóo máadá malzɪ yɪ né,

ɪnáa máábá moadóólɪ, wénveezɪ ko méwénbiré,
mándúo méddée Kezena ɪro

na iféeri zamóo wenbí bɪzɪzée né. ¹⁹ ɪdánjaa yóóni,
idóngoo,

ɪdángbáázi ilowú zamóo yaaduuzidé.

20 Idénbeli dıgeré dıngóodi né
bıka idándıını fıtıla kidéndeé kazóo né
hálı iyéle toovonúm idı,

21 Yiri báa wenkı wándaşu tamóo ıró né ikóodi"» né ikóodi.

22 Nge bəəəəná Yeéşu ıró naáru zıınıwá wánbıśıná yı njem na komóomuıya né. Wawáázı yı hálı ulé wánımatı bıka wánnaa né, 23 nge bıulá zamóo rııya bıtı kındóm sısı: «Bıdekée ceení ge ?» 24 Amá waanı bıle né, nge sısı: «Belzebuúli, zıınıwá-dée wúro ge ceení wónđəəónáa zıınıwá.»

25 Yeéşu nyı bedée lomaazé né, nge sısı: «Laadóo wenká kadaá uráa wónıoó né, asée kəəə. Tééđı natırı yáa koobıre neđere féyı dıdaá uráa tánnu đamá ge dıəəóo né. 26 A Sıtáanı wónđəəwóş Sıtáanı, wónıoó ıdı nbulé, bınlám nııını na ıdeé tééđı ıcəó tıdónıəm? 27 Nge a na Belzebuúli ge móó mónđəəónáa zıınıwá, mıdeé wanbaaráa ní? Na weení ge bónđəəónáa tı? Mıwánbaaráa tııya wángəşu kə mıđóm. 28 Amá a na Isóo-dée Kezeıya ge mónđəəónáa zıınıwá, bınwılı sısı Isóo-dée kowuro-đəó wánđalı mılówótáa nbulé. 29 Yáa nııını ge naáru wánbızı ışəş ıró ıəəó đónı né ıdeé ıkpəó ıgbıná, a ıdafúnıbızı ıfəkı đónı-dəş umó. Asée wəəəvəkı yı na ıbızı ıkpəó ıgbıná. 30 Weení uraavóo ma né ıyéəna ma, bıka weení ıdánzıná ma tuuzı né, wánıyaazı ge.»

31 «Bəəəəzı ge ménveerım mı sısı bənjəm uráa alaháacı báa wenkı na kudóowş báa wenkı ge baadóş Isóo, amá weení waadóş Isóo-dée Kezeıya Đacırı-cırı ııya né, bedénjem ıle. 32 Weení waanımátı ıyısıná né, bənjəm yı, amá weení waanımátı ıyısıná Isóo-dée kezeıya né, bedénjem yı dıúúlınya kına kıdaá cáńfáná lááhıra.

33 Naanı na ıró ıyuu ıtuwó bú kazóo ını né, asée wooyuú tıwó kazóo ııı. A tıwó wánıyaadı, kibıya đəđə kudəndınáa ge. Tıwó-dée bıya ge bándılı na kı. 34 Mı bəəəzı ana! Mınlám nııını ıbızı ıımátı tóm kazóo ıdı bıka mıdáavé? Káma wenbí bıızu wenbíre-daá né ge nəó wánımatı. 35 ıró kazóo ını wánlızı wenbí bıəəóo kazóo né ge wenbí ıwená kazóo ııbı né bıdaá, ıró kídavéenuú ılızı wenbí bıdaavé né wenbí ıwená bıdaavé né bıdaá. 36 Ménveerım mı sısı: Tóm fúđı wıre, uráa wándınáa bəəəózı tóm-bú tıte ını weení baanımátı né. 37 Káma wentı rııya nyáanımátı né, tınaa sı bafəşná na nya na beđéezi nya yáa bako nyóđóm.»

38 Nna ge Mará wılıđáa nebére na wəəəó Yeéşu sısı: «Kəbəní, dəəəələe nlá đáa maamáacı nakırı.» 39 Yeéşu woobúşı we sısı: «Zaamáanı kına kıdeé uráa bıdaavé bıka badánzımıná Isóo riké né, bənbəəzı sısı bála maamáacı, amá Inúşaa-dée ııı baası badádanáa nakırı. 40 Káma ıııınáa Inúşaa waalá wé náádəəo nuvoowú na ıdaawó tııđe kəbəıđe lóđı-daá né, bıle đəđə ge sı ılá wé náádəəo nuvoowú na ıdaawó ade laadóo-daá. 41 Tóm fúđı wıre Nııııvı tééđı-daá uráa wángəşəşəna zaamáanı kına kıdeé uráa bako bəđóm, káma Nııııvı ııba waalá tıúúbá bekée balakası sáadı wenkı baanı Inúşaa-dée waázı né. Ngó sınje-daá, naáru we cé waagılı Inúşaa. 42 Tóm fúđı wıre, Sebáa laadóo-dée wúro aló wángəşəşəna zaamáanı kına kıdeé uráa, ıko bəđóm káma waagalıınáa đəo bolıni ıkónı ıwéléşı wúro Sulemáána-dée áşéışı. Ngó sınje-daá, naáru we cé waagılı Sulemáána.

43 A Zıını waalı ıró rə, kınbođe ge kıngabıśı dıdáare wılııya ıđe-daá kınıjáadı yaavəzıđe, amá kídənyúú. 44 Nna né kındóm sısı: «Mánbıśı

médée ñaána wenká máagálu kadaá né.» A kúdála ge kumooná ke naáro féyí kadaá, bángbári ke boŋyóózi, ⁴⁵ ñna né kimbodé kikájáa ziiñiwá lobe tigidaavééniti waagíli kumí né, na tukóni tisúu ñna. Bigedeziya, uró imó idée kidaavééniti wángilíi kaqaa rídi. Bulé ge zaamaáni kina kidée iráa kidaavéénáa si betená.

⁴⁶ Yeésu bamáa zamóo ñmatináa ge igoo na igooibiya baadála bazíñée aso bánjáádu si banmatináa yi. ⁴⁷ Nna ge naáro woódó Yeésu sisu: «Bee ngoo na ngoobiya bazíñée aso bozoolée si banmatináa nya.»

⁴⁸ Nna ge Yeésu woobúsi weení waanmatináa yi né sisu: «Weení ge moogoo? Wenbá ge mogoobiya?» ⁴⁹ Nge waawíli iwanbaaráa na inóóni itó sisu: «Bee moogoo na mogoobiya. ⁵⁰ Weení iriña wánlám majaa iwe isóódáá né izoolim né, ulé ge mogoobú aló yáa abaaló yáa moogoo.»

13

¹ Bidée wíre ñim, nge Yeésu waalíi ñaána-daá ibó ičoó luré kóboñde-jó si iwíli iráa Isóo-dée tóm. ² Nge zamóo kóboñgi waalára kumulnáa yi háli biyyéle ikpa kpírúó-daá ičoó bika zamóo siñée lim noó-noó. ³ Waawíli zamóo kumí tómwá qabata na tóm-geezire. Nge woódó we sisu: «Wíre ge uró naáro woobó ičoó-daá kúduúdi laríi^a. ⁴ Wánlaríi né, nge natíri waazála níbaáwo-níbaáwo, nge simísi woogóni sídji ti. ⁵ Natíri waazála bó-daá lenlé téédíi tóqóo né, nge tujáñ tuyo káma téédíi telim. ⁶ Wísi woogóni sisáa né, nge bunyóo ti, nge tiwíli káma wóózi tafíya. ⁷ Kúduúdi natíri waazála soozóózi-daá, nge soozóózi waabíi sunyóó ti. ⁸ Natíri waazála téédíi kazóo ñdi-daá. Nge tilé tiqo biya; nakíri nunówá, nakíri niidóozo nakíri qoqo ákóosaaláa.» ⁹ Nge Yeésu waadási sisu: «Weení iwená ñgbamíni né, ínu.»

¹⁰ Nna ge Yeésu-dée woogóduu ijó bobóózi yi sisu: «We-ro ge nyáñmatináa iráa na tóm-geezire bulé?» ¹¹ Nna ge Yeésu woobúsi we sisu: "Mínyóó né, Isóo waava míi sisu itíli idée -dée ásíri, amá belé né idafa we ki. ¹² Káma weení iwená né, bándasi yi na iyuú bibá biqóo; amá weení ivéyina né, bénléé cókoyóo wenká iwená né. ¹³ Wenbíi boróo mánmatináa we na tóm-geezire né ge sisu bebeéna amá badánnaa; bénwelesi amá badannu cánfána baníi bugutoluú. ¹⁴ Bulá bulé ge na wenti Ezáya waanmáti sisu:

«Mínbá iwélési amá mídannu,

mínbá ibéém amá mídannáa

¹⁵ káma zamóo kina kiwenbiré waagbízi,

baabísi ñgbadóoni-dúnaa

boovu baazá

na bákána na baazá

yáa banuná bangbamíni

na bitekiná bewenbé

balá túúbá na melée we» né ikóódi.

¹⁶ Biiga mínyóó né, muna weni-niini dúnaa, káma mízá wánnáa bika míñgbamíni wánníi. ¹⁷ Ménveerím míi toovonúm sisu qabata na iráa qabata boovu Isóo na toovonúm né boozóóli si bana wenbíi míbeéna qóo né, amá badana; baníi wentíi mínníi qóo né, amá badaníi.

^a 13:3 13.3 Biqóo ge nyazi qédée cé bánlaríi ñmaawó fóó-daá né

18 «Bilé né, iwélesi unú quurú umó idée tóm-geezire kutoluú.
 19 Wenbá bannú -dée tóm bika badannú tigutoluú né còò ge nyazi níbaáwo-níbaáwo lé kúdíúdi waazála né. Sitáani wóngoní ge ikpezi wenbí hoodúu bewenbé-daa né. 20 Weení wánnú Isóo-dée tóm na ícán umó ti na wenbí-niini né còò ge nyazi bó-daa lénlé kúdíúdi waazála né. 21 Amá wóózi féyí né, tidénleerí. A bigée nowóya yáá fúkúmsi waadála ya Isóo-dée tóm-ro, wánbisi íwóró. 22 Weení wénwelesi Isóo-dée tóm na iyéle díúúlinya lomaazé na díóle-dée ayiila inyóó ti bika idándóó bíya né còò ge nyazi sòwzóózi-daa lénlé kúdíúdi waazála né. 23 Wenbá bannú Isóo-dée tóm bika bannú tigutoluú né còò ge nyazi téédí kazóó ndí wentí-daa lénlé kúdíúdi waazála né. Boro ge wándóó bíya; naáru níúnówá, naáru níidóozo, naáru ákóosaaláa.» 24 Nge Yeésu wéedékéézi we tóm natírí sísí: «Íbée wenbí béggeezenáa né: Író naáru wooduuná kúdíúdi kazóó ndí iwóó-daa. 25 Wíre nuvoowú uráa ríña wóndóm né, nge uró umó íbádáa wóogóná nyídí tite ndí iso ilé idée bilée-daa^b bika idée. 26 Kídíúdi wóonyo bídó bíya né, nge nyídí tite ndí dódó daadó tliú. 27 Nge dāána-dóo-dée bōwotá-dināa wóogóní botó yi sísí: «Kóbóní mányí sísí kúdíúdi kazóó ndí ge nyóódúu nyóvóó-daa ya. Le ge nyídí tite ndí waaluná?» 28 Nge woobúsi we sísí: «Íbère naáru waalaná bilé.» Nna ge idée bōwotá dināa sísí: «Bilé né nyózóolée sísí díbó díkpezi nyídí tite ndí tum?» 29 Nge ilé sísí: «Aayí, íkókó ikpezi bíkpedína kídíúdi. 30 Iyéle bírína bíbí hálí kóm sáátí. Sáátí kumí, ménveerím komdāa sísí: "Ígó nyídí tite ndí ífókí na ísò ti nimíni, bíga bilée né, a míígo kí bité, íboná kí íbírí mégbewú-daa".»

31 Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezire nedéere sísí: «Íbée wenbí béggeezenáa né: kaalí bánínáyóó bú uró wóogbóo idúu iwóó-daa né ge^c.

32 Dóóziwá bánvarím né-dée bíya-daa, igée kúmúu ge, amá a wóonyo, na íbisi tikini-daa tikú kóbóní hálí simísi wóngoní síngáa sídée dēndéla kídée wíláází-daa.» 33 Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezire nedéere sísí: «Íbée wenbí béggeezenáa né: kójoó ge nyazi faadíní aló wóogbóo ífuudiná kpónó molóm agúwee natúdóozo nge bígba kazóó né ge.»

34 Na tóm-geezire ge Yeésu waanmatíná zamóó tómwá tuna turíña. Ídanmáti natírí bídekée na tóm-geezire 35 na bika wentí waanmáti sísí: «Mónvulúu mónóó manmatíná we na tóm-geezire. Mónbōwōó wentí tumósée dōo baalá díúúlinya» né ikóódi.

36 Nge Yeésu weyéle zamóó idée dāána. Nge woogódúu íjó botó yi sísí: «Íhí dāa fóó-daa nyídí tite ndí-dée tóm-geezire kutoluú.» 37 Nge woobúsi we sísí: «Weení woodúu kúdíúdi kazóó ndí né ge , 38 fóó ge díúúlinya. Kúdíúdi kazóó ndí ge wenbá badúná né. Nyídí tite ndí ge wenbá bovóo kidaavéenuú né. 39 Íbère weení woodúu nyídí tite ndí né ge . Kóm sáátí ge díúúlinya-dée koróó. Bíga komdāa ge . 40 Nñināa bánlízí nyídí tite ndí na bōsò ti nimíni né, bilé ge sí bilá díúúlinya koróó. 41 wéngediríi idée malááyikawá balzí idée kowúróo-daa wenbá ríña bényelli baranáa wánlám alahááti né na wenbá ríña bánlám bidaavé né 42 na bōlo we nimíni kóbóní-daa, nna ge bényíi balá mányí lé. 43 Bídée sáátí kumí né,

^b 13:25 13.25 bilée còò ge nyazi nmaawó, bánvarím kí Israyéli laadó-ro, kuná bánlanáa kpónó molóm ^c 13:31 13.31 Tíwóó bú weení díógbóo díkpeezíná bánínáyóó né, Israyéli bíya-dée, idée tikú ge bánjáa sísí Senevéé.

toovonúm-dúnáa wéndjée nyazi wísi bilé bajaa-dée kowúróo-daá. Weení ɔwéná nɔgbamíni né, íní.

⁴⁴ ɔwóo ge nyazi dǔóle baamósi de fǔó-daá ge naáru waalí dɔro né; ɔlé dǔdǔ wándamósi de ge na nɔnúnáa bɔjǔó yi níini né, wónbodé ɔyá wenbí ríŋa ɔwéná né na umó fǔó kemí. ⁴⁵ tǔrǔjǔó ge nyazi béédéére-dúo weení wánjáádí kejibiya kazóo ríba né. ⁴⁶ Wooyúú líide-boné keji-bú né, nge woobó ɔyá wenbí ríŋa ɔwéná né íbó umó yi.

⁴⁷ tǔrǔjǔó ge nyazi birúú bónlǔo tenkú-daá na kikóbúu tiiná rídi-rídi né. ⁴⁸ A tiiná woosu birúú, na banára kɔ balúná kpaam-ro, na balzɔ tiiná kazóo ríná baɔɔ dǔkíní-daá na bebédɔ weená avéyina fǔózíre né. ⁴⁹ Bilé nǔó ge si bilá dǔúlínya koróo. wándǔo balí na bata balzɔ toovonúm-dúnáa fǔolǔó, badaavé né fǔolǔó, ⁵⁰ na bǔlo badaavé né nimíni kǔbǔnǔ-daá. Nna ge bénwii balá mányí lé.

⁵¹ Nge Yeésu wǔobǔózi ɔwanbaaráa sɔsi: «Mííní wentí ríŋa máánmáti dǔó né tigutoluú?» Nge belé boobúsi yi sɔsi: «Ín.» ⁵² Nge Yeésu wǔodó we sɔsi: «Mará wíldǔó weení baawíli yi -dée tǔm né ɔóo ge nyazi dǔána-dúo weení wánlɔzɔ ɔdée dǔóle-daá kífábi na kíbúnbi né. ⁵³ Yeésu waanmatɔná tǔm-geezire tǔmwá tina bité né, nge waalí dɔdáare dɔm dɔdaá. ⁵⁴ Nge weedjée téédɔ wentí-daá wǔojǔo ɔbú né; nge wánwulí iráa ɔsǔo-dée tǔm bedée -daá. Nge bulá belé bití bǔndóm sɔsi: «Le ge wooyúúna ásénsi na maamáaciwá tina? ⁵⁵ Mányí sɔsi káfińta biyaalǔo nbulé? Manɔ sɔsi ɔgǔo ge Marɔyama bika igoobiya ge Yaakúbu na ɔsumóni na Yuudée ge? ⁵⁶ Mányí sɔsi dǔana igoobiya aláa ríŋa ge cé ya. Nge le ge ɔmó wooyúúna bna biríŋa?» ⁵⁷ Nge bedée banɔ Yeésu né wǔodó we níbááwó sɔsi bafa yi toovonúm. Nna ge Yeésu wǔodó we sɔsi: «Bánvǔa girímá báa lé, asée ɔdédɔ na ɔdǔána-daá baási ge béngbeenáa yi.» ⁵⁸ Téédɔ tǔm tɔdaá, Yeésu talá maamáaciwá dǔabata kama badafa yi toovonúm.

14

¹ Bídée saáti kɔmí, Eróodí^a weení wéndjii kowúróo Galílee né waaní bánmáti Yeésu-dée tǔm. ² Nge wǔodó ɔdée bǔwotá landáa sɔsi: «Író ceení dǔó, Yaayá ge. Weevé ɔsɔdǔa lowótáa-ro ge ɔwéná yiko wánlám maamáaciwá.» ³ Wúro waamáazi bilé kama waavónjéli bakpa Yaayá baɔɔ yi agbaran-gbára bǔto sáraka; kama Wúro Eróodí wǔogbǔo igoobú Filíipu dǔelǔo né, ⁴ Anǔébi Yaayá wǔodó yi sɔsi: «Nǔdómóná nlá bilé." ⁵ Wúro Eróodí wǔozǔóli si ɔko yi, amá wánnú zamóo nundáare, kama kilé kiidjézi sɔsi Yaayá kée ge. ⁶ Ngó nbéém né, Wúro Eróodí-dée loróo wíre tǔozí-dée jíngáári wíre waadála né, nge weelée waabáa zamóo bayáa kɔ dǔína né kɔzǔa-daá. ɔdée báare waalá wúro kazóo. ⁷ Nge Eróodí wooduuná sɔsi báa wé ge wǔobǔózi, ɔmó wánvǔa yi. ⁸ Bináa bú ɔgǔo waadási yi tǔm sɔsi ɔto sɔsi: «Fa ma cé Yaayá kojóo tǔlélé-daá.» ⁹ Wúro laakáari waagoró. Amá nɔnúnáa wooduuná zamóo bayáa kɔ dǔína né ɔzá-daá né, waava wédjé sɔsi bǔkǔgóná aléere Yaayá kojóo. ¹⁰ Nge weedíri bekéje Yaayá kojóo sáraka-daá. ¹¹ Bǔogǔgóná kojóo tǔlélé-daá becéle aléere, nge ɔlé wooboná kɔ ɔcéle ɔgǔo. ¹² Nge Yaayá-dée wǔogóni bǔkǔpǔo ɔdǔnǔo bebi; nge boobó bekéveri Yeésu.

^a 14:1 14.1 Eróodí ceení ge bánjáa sɔsi Antipásti, ɔjaa tǔm ge baagánmáti kojóo 2.1-daá.

13 Yeésu waanú tóm tum né, nge woogbóo kpííróó ɔ́dée faqáma-daá ɔgojóo ulaná iráa bolini. Zamóo waanú bulé né, nge kulí tээ́dɔwá-daá kifú yí. 14 Yeésu weedí kpííróó-daá né, nge waana zamóo kóboŋgí. Nge kudée tóm waalá yí konyoní. Nge waawaázi bedée kodondunáa. 15 Ɖaaníŋa waalá né, nge Yeésu-dée woogóduu ɔ́j botó yí sɔsɔ: «Ɖójóna tээ́dɔ bolini ngó kudáani, bulé né feeri zamóo kudée tee-biizi-daá kukámó kidíim kidj.» 16 Amá Yeésu woobúsi we sɔsɔ: «Bidobózi sɔsɔ bobó ɔeelí, mídíitjɔna ɔva we kidjím bej.» 17 Nna ge belé boodó yí sɔsɔ: «Kpónówá natónówá na tiiná náále ge ɔ́jój cé.» 18 Nge Yeésu woodó we sɔsɔ: «Igoná ma Kpónówá natónówá na tiiná náále amó cé.» 19 Nge waava wéde sɔsɔ zamóo ɔ́dó ade nyíɔɔ-ro. Nge woogbóo Kpónówá natónówá na tiiná náále amó, ɔsá Isóo boro. Bulé bowóro ge weebelí kpónówá, ukpóo tɔ icéle batára zamóo. 20 Baríŋa boodóo bofóo. Foolási sɔsɔ woodózi né woozu ɔ́okíni fuú na natíle. 21 Abaaláa nyazi míli nɔónówá bulé weedj ná kidjím bumí, ngó badakála aláa na biya.

22 Bulé bujáj bowóro ge Yeésu waajaári sɔsɔ bákpá kpííróó-daá bete umó níbááwo betesiná foolóo kuganáa. Bidée saáti né, umó iyéle zamóo ɔya ɔamá. 23 Weeyéle zamóo ɔya ɔamá bité né, nge waagba bóo-daá sɔ ɔsóló Isóo. Kudáani né, we nína iriké. 24 Kpííróó wánlání laadóo bolini ge lím wángoróo bínjóo kí, káma fefelimá wónjóo kí. 25 Asobáa ge Yeésu woogóni ɔwanbaaráa-jó wáŋanganjé lɔré kóboŋde-ro. 26 Wanbaaráa waana yí wáŋanganjé lím-ro né, nundáare waazóo we bóndóm sɔsɔ: «Asínalí ge.» Nge baabaázi agoo. 27 Nna-nína Yeésu woodó we sɔsɔ: «Iɔ́kí mídi, mój ge, íkání nundáaré.» 28 Nna ge woodó yí sɔsɔ: «Ɖádóo a toovonúm nyánaabilé, fa ma níbááwo manóm lím-ro mɔngóni nyójó.» 29 Nge Yeésu woodó yí sɔsɔ: «Koni.» Nge waalí kpííróó-daá, wánnonjé lím-ro wéndjé Yeésu-jó. 30 Amá waana fefelimá-dée ɔóni né, nge nundáare waazóo yí. Nna ge waabaázi lím-daá tím. Nge woogóo sɔsɔ: «Ɖádóo, lee ma.» 31 Nna-nína ge Yeésu woobóo nótóni ɔ́dóki , nge woodó yí sɔsɔ: «Nyédée toovomúm fáa ɔ́dóo, ngbaalá nyáálá sika?» 32 Baabisi bakpa kpííróó-daá né, nge fefelimá waazála. 33 Nge wenbá bowe kpííróó-daá né boogúu yí tээ́dɔ botó sɔsɔ: «Toovonúm ge, nyóo ge .»

34 Beedési lɔré kóboŋde bité né, nge beedí Genezaréeti tээ́dɔ-daá. 35 Tээ́dɔ tum tɔdaá uráa waadlí yí, nge beegili beféeri uráa fárándí kumí kiríŋa kidaá, nge boogóna yí kodondunáa ríŋa. 36 Nge baavíní yí sɔsɔ iyéle kodondunáa itekiná báa ɔ́dée tóko njóore riké. Nge wenbá baríŋa beedekiná né, baawáa.

15

1 Bulé bowóro né, nge na waaluná Yerusalém bokóni Yeésu-jó, nge boobózi yí sɔsɔ: 2 «Ngbaalá ge nyédée tónvúu caajaanáa-dée taáde? Káma badanzam banózi naaní bejí kidjím.» 3 Yeésu woobúsi we sɔsɔ: «Mínyóo ní, we-ro ge mínyisunáa Isóo-dée Mará mídée taáde-ro?» 4 Káma Isóo woodó sɔsɔ ɔ́ozi ngoo na njaa, nge woodótóm sɔsɔ weeni waalá ɔ́o yáa ɔ́jaa láálí né mɔóna bakɔ yí. 5 Amá mínyóo míndóm sɔsɔ: "A naáro woodó ɔ́o yáa ɔ́jaa sɔsɔ: wenbí máází sɔ malá nya kojoowo na bɔsɔná nya né, mójgbóo bɔ malá Isóo saróo, 6 bidokúti bɔbózi bodóo ɔ́dózi ɔ́jaa". Bulé

ge mídíde caajaanáa-dée taáde-ro mínjoolí Isóo-dée tóm. ⁷ Munáavikiwá, Esáya wená toovonúm waavónóm míró sísti:

⁸ "Na ntoóni ge zamóo kina kinjaanáa máyíde,

amá kiwenbiré cóóo na ma bolíni,

⁹ Faala ge bánlám sísti bénzéé ma

káma wentí bánwlíi né kée iráa-dée Mará ge."

¹⁰ Nge Yeésu waayáa zamóo itó kú sísti: «Iwélesi iníi kazóo. ¹¹ Bidekéé wenbí bínzósó uró nóó-daa né wényélii kó , amá wenbí bínlíi unóó-daa né ge.» ¹² Nge Yeésu-dée woogóduu ijó bótó yi sísti: «Nyáádílíi sísti wentí nyáánmáti né tugósti laakáári?» ¹³ Nge woobúsi we sísti: «Tiwó wenkí ríña majaa weení iwe né toqúu kú né, béngbezí kú. ¹⁴ Iyéle we, njema wéngeti kó njema. Ngo bilé ge a njem wéngeti kó njem, belééni bánzálii bówóo-daa.»

¹⁵ Nna ge sísti: «Izi dáa tóm nyéégéézi ti dój né tigutoluú.» ¹⁶ Nge Yeésu sísti: «A bilé mínyósó dódóo mínyéyina tllíi dódóo? ¹⁷ Míisi sísti wenbí ríña bínzósó nóó-daa né, bindím lóodi-daa ge na bilíi bidéé dyaásó-daa? ¹⁸ Amá wenbí bínlíi uró nóó-daa né wánluná wenbiré-daa ge. Nge bilé bínjélii kó ge uró féyí daciiri-ciri. ¹⁹ Bilé né wenbiré-daa ge lomaazé tite níná wánlunáa: bee iráa kóo, uró ilíi iwaaló yáa idéeló wóró, wásángariti, ηmulím, seriya tite ngi, na iráa tóodi. ²⁰ Wenbí bínjélii uró féyí daciiri-ciri né nblé. Amá uró idi kíjíim idasám unóózi ténjélii idánlam daciiri-ciri.»

²¹ Yeésu waalíi nna né, nge weedéé Tíiri na Sidóóni farándí. ²² Nge Kanáani aló naáro iwe farándí kum kidaá né woogóni ijó wóngoo sísti: «Nii mágonyóm Kóboní, Đawóda . Ziini ibaná kijnjaari médée aléeré.» ²³ Amá Yeésu tobúsi yi báa tóm-bú. woogóduu ijó né, nge belé bówóo yi sísti: «Đoo yi, káma ivóo dáa wánjaari dáa na agogo.» ²⁴ Nge Yeésu woobúsi sísti: «tudelém né tiriké turo ge beegédiri ma.» ²⁵ Amá aló ceeni woogóni isóm waazá-daa ifni yi sísti: "Đádóo, lee ma" ²⁶ Nge Yeésu woobúsi yi sísti: «Bivéyi kazóo sísti bókpoó biya-dée kíjíim bólo fáa-biya.» ²⁷ Nge aló sísti: «Toovonúm ge, amá fáa-biya wánjalaazí cóko wenkí kínlíi sidunáa-dée tébiri-ro bínzálii né síndji.» ²⁸ Nna ge Yeésu woobúsi aló imó sísti: «Đógóo nyédeé toovonúm fáa woogóo. Isóo ifá nya wenbí nyózóóli né.» Sáati kum nóó dódóo ge idée aléeré waawáa.

²⁹ Bilé bówóo né, nge Yeésu waalíi nna idéé Galilée iuré kóbonide-jó. Nge waagba búo-daa ití iáoó. ³⁰ Nge zamóo kóbongti woogóni ijó kígána novó-dináa na njema na wenbí biilíi we né, na komóómúsi na kudondináa nebére dódóo. Nge bówogóna we basíi Yeésu novó-jó. Nge Yeésu waawázi we. ³¹ Bilá zamóo máádé kúna komóómúsi wánjmatíi né, na biilíi we né baawáa né, na novó-dináa wánnoné bazuzée né, na njema wánnáa né. Nge kúidóózi Israyéeli-dée Isóo.

³² Nge Yeésu waayáa itó we sísti: «Zamóo kina kujóo ma konyóm, káma wé náádóozo nblé kiwe mójó né, ngó kinyéyina nabóro si kíjí. Mádánjaa mómndó kú sísti kíkpe bika kidedj nabóro, na kíkókóni kiwíi níbaáwo-daa.»

³³ Nge woobóózi yi sísti: «Lé ge dónyúuna kpónówá fadama kina kadaa butála zamóo njunáa kina kíjí kifóo.» ³⁴ Nge Yeésu woobóózi we sísti: «Kpónówá njíníi ge míwená.» Nge boobúsi yi sísti: «Turo lobe na tiiná yáawá cóko dój.» ³⁵ Nge waava wéde sísti zamóo iáoó ade. ³⁶ Nge woogbóo Kpónówá lobe tumí na tiiná amó. Waazá Isóo bité né, nge weebelíi ti ikpóo

icéle iwanbaaráa batára zamóo. ³⁷ Baríṅa boodóo bofóo. Foolásti suga wanbaaráa woódóózi né woozu dɔkíni lobe. ³⁸ Abaaláa míli nɔɔnáázá weedji ná kidjím bini, ngú badakála aláa na biya. ³⁹ Yeésu weeyéle zamóo iya damá wóró né, nge waagba kpíírúú-daá idé Magadani farándi-daá.

16

¹ na woogóduu Yeésu-jó si bayí yi kodoká. Nge boodóo yi sisi íla maamáaci nakiri kínwílí sisi Isóo-jó ge waagálíná né. ² Yeésu woobúsi we sisi: «A dāanīna waalá, míndóm sisi Isóódáá wénjém káma ḡmíndi wēzēé. ³ Bika tééré né míndóm sisi: sinje isóódáá féyi dēyi-dēyi káma bivóo biyaajemáa. Bulé ge mínyi mínbeenáa isóódáá míndazí saátíwá. Amá wentí tínlám leleedó né ge mísi. ⁴ Zaamáani kina kidée uráa badaavé né bika bánlí Isóo wóró né bónboozí maamáaci. Amá Inúusa-dée maamáaci baasi badánnaa nakiri.» Nge Yeésu weeyéle we ína idéé.

⁵ beedési luré kóbóndé-dée fúu lí ngi-ro né, boozóo bodokpóo kpónówá. ⁶ Yeésu woódó we sisi: «Ílá laakáari na na -dée faadini bánvoodináa kpónó né.» ⁷ Yeésu woódó bulé né, wanbaaráa waamáazi sisi beńi bodokpóo kpónówá-ro ge woódó bulé. ⁸ Amá Yeésu waadilí bedée lomaazé. Nge woódó we sisi: «Mídée toovomúm fáa tɔdóo, ngbaalá ge mímáazi sisi mídókógbóo kpónówá-ro né ge. ⁹ Mídani tá kazóo? Míyáádoozée kpónówá natónówá uráa míli nɔɔnówá woódóo bika né, na kpónó dɔkíni ḡjini buga ikpóo ikpedína né? ¹⁰ Yáa míyáádoozée kpónówá lobe uráa míli nɔɔnáázá woódóo bika né na kpónó dɔkíni ḡjini buga ikpóo ikpedína né? ¹¹ ḡjini ge mídábízi uní sisi bidékée kpónówá-dée-ndi ge máḡmatí saátí móódó mí sisi íla laakáari na Fariizi-dináa na Sadusé-dináa-dée faadini bánvoodináa kpónó né?» ¹² Nna ge baaní sisi idɔtɔ sisi bála laakáari na faadini bánvoodináa kpónó né, amá Fariizi-dináa na Sadusé-dináa-dée wentí bánwílí uráa né ge báláná laakáari.

¹³ Yeésu waadála Seazaarée téedí wentí wúro Filípu waama tí né tidée farándi-daá né, nge woobózi iwanbaaráa sisi: «Íráa-dée ḡmatire-daá, weeni ge kée.» ¹⁴ Nge belé boobúsi yi sisi: «Nebére sisi nyóo ge , nebére sisi , nebére dɔdɔ sisi nyanaa yáa andébiwá-daá naáro.» ¹⁵ Nna ge Yeésu woobózi we sisi: «Mínyóo míjɔ ní, weeni ge mégée?» ¹⁶ woobúsi yi sisi: «Nyóo ge , Isóo weezuú-dúu Biyaaló.» ¹⁷ Nna ge Yeésu woobúsi yi sisi: «Símóonu Inúusa biyaaló, nyóoyúu wenbi-niini káma bidékée uró waawilí ná nya wentí nyáḡmáti tí dɔ né, amá majaa weeni úwe isóódáá né ge. ¹⁸ Nge móo ménveerim nya sisi nyégée Bóóre ge, nge bóóre dḡm dḡro ge si mama médée koduuziya. Sím titḡja na bidée yíko bidánbuzi bulá ke nabóro. ¹⁹ Ménjelií nya -dée saáfíwá. Wenbí si nvókí bí ade laadóo-ro né bónbođi bí isóódáá, bika wenbí si nbóđi bí ade laadóo-ro né, bónbođi bí isóódáá.» ²⁰ Nna ge waabási iwanbaaráa sisi békéféeri naáro sisi umó ge

²¹ Síná saátí kím ge Yeésu waabáazi wílí sisi bínboozí umó ibó Yerusalém una wahála dābata na sarási landáa kóbónáa na nóuzi-daá, bako umó amá we náádóoo wíre umó wánbisi ifé líli isdǎá-daá.» ²² Nna ge waanára yi uluná kpómóo, nge weegiziná yi itó yi sisi: «Isóo wénverii nyóro Dádúu. Aayí wentí nyáḡmatí dɔ né tidónmɔɔná nya.» ²³ Amá Yeésu weegéézi idi né, nge woódó sisi: «Laná ma bolini Sitáani! Nyégée

ma kɔɔkɔká ge mání bááwɔ-ro, káma nyólómaazé tekée Isóo-dée nína, amá iráa-dée nína ge agéé.»

²⁴ Nge Yeésu woɔɔɔó iwanbaaráa sɔsɔ: «A naáru soolée sɔ ifu ma, ikizi idɔ buka ukpóo idée dɛni abeli akóo ikónú ma. ²⁵ Káma weení wánjááɔtɔ sɔ ulée iweezuú né wénbedí kɔ, amá weení wénbedí kɔ mórɔɔzɔí né, wóngoyuú kɔ. ²⁶ Iró idi dúúlɔnya rɔɔa amá íbedí iweezuú né, we ge bɔvɔɔzɔre? Yáa we ge wánbuzi ífere na umó iweezuú? ²⁷ Káma wángabisɔ na ijaadée -daá ina idée na ífere báa weení buluná wenbí báa weení waalá né. ²⁸ Ménveerim mí toovonúm sɔsɔ nebére we cé, badánzɔm naaní bana ukóni nyazi wúro.»

17

¹ Wé loɔo wóró né, Yeésu woɔɔɔbóo na Yaakúbu na igoobú Yohááni bobó bakpa bós kóbɔni nakírɔ-ro boɔɔɔɔɔo beriké. ² Baazá-daá nína ge Yeésu-dée yáási weegée, nge waazá-daá wéndée nyazi wɔsɔ bilé, nge idée kpɔná izóóna né waavólo pári-pári nyazi dɛnyem. ³ Nge toozóni waana na baadɔ balí bána Yeésu bánɔmatí. ⁴ Nge woɔɔɔo Yeésu sɔsɔ: «Dádɔ, dédée cénjé cɔwɔs wánlám kazóo. A nyóɔɔolée, mónzuú kéréézɔ nasúdoozo cé: Nyóɔ kóɔɔmɔo, Múusa kóɔɔmɔo, Eliya kóɔɔmɔo.» ⁵ Ibamáa ɔmature ge, ɔmunúsó nakírɔ kɔnyelédí né woovu bɔro. Nge baaní lowú nakírɔ ɔmunúsó-daá sɔsɔ: «Ceeni ge mebiyaaló weení máábá mɔɔɔɔlɔ yi né. Iro ge máádó médée soolím rɔɔa. Inuná yi.» ⁶ Wanbaaráa waaní bilé né, nundáare waabá bulá we becé basála benyé íbá ade. ⁷ Amá Yeésu woogódúu bojó itekiná we itó we sɔsɔ: «Igoró nundáare íkalá mí.» ⁸ Baagósɔ ízá né, badana naáru, Yeésu riké ge baana. ⁹ Bɔwe béndim bós né, nge Yeésu waabási we sɔsɔ: «Ikeféeri naáru wenbí míiná cé né háli ífé uli isɔɔáa-daá.» ¹⁰ Nna ge wanbaaráa woɔɔɔɔzɔ Yeésu sɔsɔ: «We-ro ge wánɔmatí sɔsɔ asée Eliya wángabisɔ naaní?»

¹¹ Nge Yeésu woobúsi we sɔsɔ: «Toovonúm, Eliya wángabisɔ na unyóɔzɔ báa wenbí.» ¹² Amá ménveerim mí sɔsɔ Eliya wángabisɔ. Badatlí yi, nge baalaná yi wenbí bolowú fáa bɔ né. Bilé dɔɔɔo ge sɔ una wahála bojó. ¹³ Nna ge wanbaaráa waadlí sɔsɔ -dée tóm ge wóndóm.

¹⁴ Yeésu na iwanbaaráa baadála zamóo-jó né, nge iró naáru woɔɔɔnɔ íká idɔná Yeésu ízá-daá itó yi sɔsɔ: ¹⁵ «Kóbɔni, nɔ mebiyaaló konyóm, kazáladéédɔ wená yi wényelém páá. Wándarázálɔ nimini yáa lím-daá. ¹⁶ Móɔɔóna yi nyédée wanbaaráa, amá badabízɔ bawáázi yi.» ¹⁷ Nna ge Yeésu sɔsɔ: «Zaamááni kɔna kidée iráa badafa Isóo toovonúm buka badaavé né! Wé nɔnɔ ge mɔngúti mɔjɔo míjɔ? Wé nɔnɔ ge mógúti mɔɔɔkɔ mí? Igóná ma bú umó cé. ¹⁸ Nge Yeésu waagazi zíini kɔnjaari bú umó né kɔcáɔ kɔlɔ iró, bú ícáɔ íwáa nína nína. ¹⁹ Nge wanbaaráa woogódúu Yeésu-jó boɔɔɔzɔ yi bána yi beriké né sɔsɔ: «Ngbaalá ge dɔɔo dádábízɔ dɔɔɔo zíini kum?» ²⁰ Nge Yeésu woobúsi we sɔsɔ: «Káma midée toovonúm fáa tɔɔɔo. Ménveerim mí toovomúm sɔsɔ a midée toovonúm fáa waadála bánɔnáyoo bú, míndóm bós kɔna sɔsɔ kpezí nyáɔtɔ cé ngózúu lí. Bulá bilé. Nabóro féyi mídánbuzi ulá né. ²¹ [Amá na solónɔtɔ na nɔɔ fókɔ ge bánbuzi boɔɔɔnɔ zíini nɔnɔna kɔna.]

²² Boduuzée Galilée nína ge Yeésu weevéeri we sɔsɔ: «Bángbáa becéle iráa, ²³ belé bángóo yi, amá toozo wíre wénvém uli isɔɔáa-daá.» Nna ge wanbaaráa waabá basóo kaanɔjá.

²⁴ Baadála Kapereunawóm né, nge wenbá bónbóozí Isóo-dée qaána-daá liideé kóqóoye né bógóni bobóozí sɪsɪ: «Mídée kóbóni wándóú Isóo-dée qaána-daá liideé kóq, óóoye?» ²⁵ Nge sɪsɪ: «Ín wénverí.» Waadála qaána né, nge Yeésu weede níbaáwo ɪbóozí yɪ sɪsɪ: «Simóóni, sɪsɪ wé ge nyánmaazínáa tóm tɪna: Wenbá-jó ge ade laadóo-ro cé wúrowá wánmóo lanpóo? Téédí-bíya yáá igoma-jó?» ²⁶ Nge woobúsi sɪsɪ igoma. Nge Yeésu sɪsɪ: «Bilé né bidékée tílási sɪsɪ téédí-bíya íféré lanpóo? ²⁷ Amá na bókókóni biyéle bayísi né, bo ngóló kolóo luré kóbońde-daá. Fulú tíńde kaqaa ńde sɪ nbúu de né dɪnóó, nyánnáa lideé weená nóó bínbóozí mána nya sɪ dɪféré né. Kpoo ye nbó nvéere mána nya.»

18

¹ Bidée sáátí kɪm ge woogódúu Yeésu-jó bobóozí yɪ sɪsɪ: «Weení ge kóbóni -daá?» ² Yeésu waayáa bú naáro ɪkoná yɪ bolowótáa ³ ɪtó we sɪsɪ: «Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ a mídekée ɪbisi nyazi bíya, mídánzoo -daá. ⁴ Bilé né, weení wánvoozɪ ɪdɪ nyazi bú ceení né, wónyúu kó kóbóni -daá. ⁵ Weení waamo bú ńɪɪnáa ceení igóni móróozí né, mádíɪɪja ge waamo.

⁶ Weení rɪɪa sɪ iyéle bíya bana baava ma toovonúm né badaá naáro ɪlá alahááci né, a baadaná bodóo lowú namíre kóbońde boló tenkú-daá, bojoo sóńci. ⁷ Nbusú damáa na nya dɪúúlinya, ńɪɪnáa nyénjeli ɪráa wanɪtsɪnáa Isóo né! Wenbí bɪnyéli na ɪró ɪyɪsɪ né tэндem ketengere, amá nbusú na weení wénjeli ɪrówó ɪyɪsɪná Isóo né. ⁸ A bigée nyánóóni yáá nyánóore wénjeli kó ge nyánɪtsɪnáa Isóo, ce de nbéqɪ bolini; káma bojoo sóńci nzóo arjána-daá nóóni yáá nvóre kóqomde féyɪ bɪkɪlɪná nyánóozí léení yáá nyánóo léení we bɪka nzóo azáaba nímíni ɪdánɪm ketengere né-daá. ⁹ A nyáázire tɪná ge nyánɪtsɪnáa Isóo, koori de nbéqɪ bolini; bojoo sóńci nzóo arjána-daá na ɪzire kóqomde bɪkɪlɪná aléení awe bɪka nzóo ɪdánɪm ketengere né-daá.

¹⁰ ɪlá laakáari. ɪkékpɛená bíya bem badaá naáro, káma ménveerim mí sɪsɪ báa sáátí wenkí bedée sɪɪje majaa weení ɪwe né waazá-daá ge. ¹¹ [Káma wógóni ge sɪ ɪlee wenbá beedelém né.]

¹² «Mínmaazí sɪsɪ wé tóm tɪna sɪ megéézi mí tɪ dɪ né tɪro? A bigée sɪsɪ ɪró wená féení núnówá, nge tidaá kóqom weedelém, ɪdénjeli núnówá kóqom féyɪ tɪna bóo-ro ɪdée ɪkájaa weení weedelém né? ¹³ Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ a bigée waana yɪ, ɪdée wenbí níni fée kóqom ɪmó ɪró wángɪlɪ núnówá kóqom féyɪ tɪɪganáa rɪɪa ɪdetelém né. ¹⁴ Bilé dɪdɪ ge mɪjáa weení ɪwe ɪsóodáá né tánjaa sɪsɪ bíya bem badaá báa kóqom ɪtelém.»

¹⁵ «A bigée ngoobú ^a waayɪsɪná nya, bo ɪjó nvéeri yɪ ɪdée ɪyɪsɪ nyána yɪ míléení. A waanuná nya ɪtisi sɪsɪ waayɪsɪ, nyáábísíná yɪ Isóo-dée níbaáwo-daá. ¹⁶ Amá, a ɪdanuná nya, kpoo ɪró kóqom yáá nówóle ɪbó ɪna yɪ. Nna né nyóoyúu seríya-dúnáa nówóle yáá noódóozo ɪnyóozí tóm ńɪɪnáa Isóo-dée tóm waanmáti né. ¹⁷ A weegizi ɪdanuná we, feeri krísto-dée koduuziyya, a bilé ge weegizi ɪdanuná krísto-dée koduuziyya, ɪbisi nya nyazi weení waasi Isóo né yáá tikée mooró. ¹⁸ Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ wenbí rɪɪa sɪ ɪfóki bɪ ade laadóo-ro cé né, bónvóki bɪ

^a 18:15 18.15 baayáa koobúu cé dɪ né, weení nyána yɪ adɪni kóqómóo né ge.

isóódaá, wenbí ríña sɪ íbódjɪ bɪ ade laadóo-ro cé né, bónbođjɪ bɪ isóódaá. ¹⁹ «Máádásɪ ménveerím mí sɪsɪ ade laadóo-ro cé, a mídáá nówóle waalá nów kóđómó, nge bówóóózi báa wenbí, majaa weení ɪwe né wánváa we bɪ. ²⁰ Káma lénlé ɪráa nówóle yáá noodóozo woodúuzi na máyɪde-daá né, mówe bəlowotáá.»

²¹ Nge woogódúu ɪjɔ ɪbóózi yɪ sɪsɪ: «Kóboní, a mogoobú wánjɪsɪná ma, boro njíní ge ménjém yɪ. Hálɪ boro lobe yáá wé?» ²² Nge Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Módótɔ nya sɪsɪ hálɪ boro lobe, amá hálɪ nííđóozo na saaláa boro lobe.» ²³ Boroózi ge béggezɪnáa nyazi wúro weení waayáa ɪdéé bowotá-dɪnáa sɪsɪ bókónɪ batí umó kumé beedjɪ umó né. ²⁴ Waabáázi né ge bówóná yɪ ɪró naáro ɪlé ɪgumére kée liideé tutúúma. ²⁵ ɪvéyina liideé sɪ ɪfére kumére né, nge ɪdéé kóboní waava wéde sɪsɪ báya yɪ ɪna ɪdeéló, na ɪbíya na wenbí ríña bowaená né befére ɪgumére. ²⁶ Nna ge bowotá-dóo weejé ɪsála kóboní novó-daá ɪdoná-ro wóndóm yɪ sɪsɪ: «Díná ma suúru, ménverí nya biríña.» ²⁷ Bulá ɪdéé kóboní konyomí, nge weejé yɪ ɪgumére iyéle yɪ ɪdéé. ²⁸ Bowotá-dóo umó wánlí né, nge waana ɪdonɪnáa ɪna we bánlám tuméré né badaá naáro, ɪlé weedjɪ yɪ kumére liideé cókoyóo. Nge weegbí yɪ wánjɪmɪrú ilowú bɪka wóndóm yɪ sɪsɪ: «fere ma mágumére.» ²⁹ Nge ɪdonɪ weejé ɪsála ɪnovó-daá wánvɪnɪ yɪ sɪsɪ: «Díná ma suúru, ménverí nya.» ³⁰ Amá ɪlé weegizi. Wooboná yɪ ge boro sáraka sɪsɪ aséé weevére umó ɪgumére. ³¹ ɪdonɪnáa waana wenbí bulá né, belé baabá basóo kaanɪhá. Nge boobó beféeri bagóboní wenbí ríña bulá né. ³² Nna ge ɪgóboní weeyéle bokoná yɪ, nge weevéeri yɪ sɪsɪ: «Nyégéé bowotá-dóo kidaavéénúu; mééjé nya nyágumére dɪna dɪrɪña ge káma nyáávɪnɪ ma sɪsɪ méje nya. ³³ Bɪdówóózi sɪsɪ nyóó dɪdɔ rɪnɪ ndɔndɪ konyojɪ njɪnáa máánɪ nyágonyojɪ né?» ³⁴ ɪdéé kóboní waabá ɪyéé baaná. Nge weeyéle boboná yɪ sáraka bađɔ yɪ tumé dóni-dóni rɪná sɪsɪ hálɪ ɪfére ɪgumére ríña. ³⁵ Bulé dɪdɔ ge majaa weení ɪwe isóódaá né sɪ ɪlá mí a bɪgéé mídáá báa weení tenjem i goobú bitála iwenbiré-daá.

19

¹ Yeésu weedé tómwá tum wílɪ né, waalí Galilée laadóo-daá ɪdéé Yuudéé laadóo-daá na yorodáánɪ buwá-dée fúu lí rɪgɪ. ² Zamóo kóbonɪ woovu yɪ, nge waawáázi we rɪna. ³ Nna ge woogódúu ɪjɔ sɪ bayɪ yɪ kóoká, nge bówóózi yɪ sɪsɪ: «Dédée Mará waava níbááwo sɪsɪ ɪró ɪdóo ɪdeéló báa we ge waalá né boro?» ⁴ Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mídákála wentí baanmáa ɪsóo-dée tóm tákarɪdá-daá né ge? Baanmáa ge sɪsɪ: "Bɪgabaazɪya aló na abaaló ge ɪsóo waalá we. ⁵ Nge wóóó sɪsɪ: boroózi ge abaaló wánlí ɪgɔ na ɪjaa bedée ɪna ɪdeéló bówóo, na beléénɪ babísi tónsoó kóđómó. ⁶ Nna né, bodokúti begéé nówóle, amá tónsoó kóđómó." Bulé né, ɪró ɪkátára wenbí ɪsóo waadá né.» ⁷ Nge wówóózi Yeésu sɪsɪ: «A bulé, wé roózi ge waazɪzɪ sɪsɪ a ɪró sɪ ikizi ɪdeéló, aséé weejéle yɪ wasíka kínwúlɪ sɪsɪ weegizi yɪ né?» ⁸ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mídée wenbí-dóni-ro ge Múusa waava mí níbááwo sɪsɪ ikizi mídeé alá. Amá bɪgabaazɪya né bɪdekée bulé ge bɪvónwe. ⁹ Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ a naáro wóóó ɪdeéló bɪdekééna sɪsɪ aló waalí ɪwóró ɪbó ɪna naáro bafɪnɪ, nge wóógbóo aló kífaló, waalá wásangarítɪ.»

10 Nna ge Yeésu-dée wanbaaráa wòdó yi sɪsɪ: «A bilé ge bijóó uró abaaló na ɪdɛlò bɔlɔwótáa, a uró tɔkpóó aló bijóóó sóncí.» 11 Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Iráa rɪŋa tɛndisi, asée wenbá Isóó waava we bidée yiko né. 12 Iramáa nebére we bɔdɔkpóó aláa né, ɔpoo baloróó wíre ge bedekée abaaláa; nebére né uráa waalaná we; nebére né -ro ge baabɪsɪná badɪ uramáa. Weení wéndisi tóm máánmáti tɪ ɔ́ó né, ítisi.»

13 Bilé bɔwóró ge uráa wɔɔgoná Yeésu biya sɪsɪ itóni nóózi boro na usólo boro. Amá Yeésu-dée wòdóó we. 14 Nge Yeésu wòdóó ɪwanbaaráa sɪsɪ: «Iyéle biya ɪkóni mójó. ɪkóto we níbááwo, káma wenbá baalí we né badɪná .» 15 Waadínɪ nóózi boro bité né, nge waalí ɔɪdáare ɔm ɔɪdáa.

16 Bilé bɔwóró ge abaaló naáru woogódúu ɪjó itó yi sɪsɪ: «Kóbóni, kazóó rɪbi wenbí ge bɪnbɔɔzɪ sɪsɪ mála na moyúú weezuú kíɪndém né?» 17 Nge Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Wé-ro ge nyónbɔɔzɪ ma kazóó rɪbi tóm? Kóɔmɪ ge kazóó rɪni. A nyózólée nyúú weezuú kíɪndém né, la wenbí Mará wòbɔzɪ né. 18 Nna ge afobú umó wòbɔzɪ Yeésu sɪsɪ: «Mará weená?» Nge Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Ndángóó uró; nyána naáru ɔɛlò yáá naáru waaló míɪdánvɪni; ndánmítlɪ; ndánlɪzɪ seriya tɪte rɪgi. 19 ɔo ngoo na njaa girimá na nzóólɪ nyórowó nyazi nyádítɪŋa.» 20 Nna ge afobú umó sɪsɪ: «Máálá bilé umó birɪŋa. Wé ge biŋga ma sɪ mádásɪ malá.» 21 Nge Yeésu sɪsɪ: «A nyózólée nzízi birɪŋa bɪɪdá, bo nyá wenbí rɪŋa nyówéná né nva kadanborósi na nyúú ɔ́óle isóóɪáá. A nyáálá bilé bité, na ngóni nvu ma.» 22 Afobú ceeni waanɪ bilé né, nge waazóó kaanɪjá ɪɔ́e defee káma ɪbá ɪɔ́e ɔ́óle-dóo.

23 Nge Yeésu wòdóó ɪwanbaaráa sɪsɪ: «Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ bɪnlám káále na dóóle-dóo iyuú . 24 Máádásɪ ménveerím mí sɪsɪ bɪvéyi raakúm káále sɪsɪ kɪsɔóná ɪjówo bɔyóó bitála ɔ́óle-dóo isóo -daá.» 25 Wanbaaráa waanɪ bilé né, nge bɪbá bilá we bití: «Bilé né weení wónyúú ko léédɪ Isóó-jó?» 26 Nge Yeésu weebéem we itó we sɪsɪ: «Wenbí uráa tánbɪzi né, bɪvéyi Isóó káále.» 27 Nna ge wòdóó Yeésu sɪsɪ: «Dóó ɔ́éyéle birɪŋa difú nya né, nɪnɪ ge ɔ́endénáa?» 28 Nna ge Yeésu wòdóó we sɪsɪ: «Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ ɔ́úúlɪnya kífalóó Isóó sɪ ɪlá né-dáá, wónjowóó ɪdée asicé kowuro-gbelé-dáá né, mínyóó wenbá mívú ma né ɔ́ɔɔó mínyowó kowuro-gbelá fuú na náále-dáá ɪfɔóná agó fuú na náále. 29 Nge bilé ge weení rɪŋa weyéle ɔ́éézi, koobiya abaaláa, aláa, caáwo, kóówo, biya yáá fóó máyíɔe-ro né wóngoyúú bidée níínówá na ɪtásɪ iyuú weezuú kíɪndém né. 30 Amá ɔ́abata wenbá leleɔ́ó bedée níbááwo né béngbiiri; buka ɔ́abata wenbá beegbíri leleɔ́ó né, bete níbááwo.»

20

1 «ɪbée wenbí béngɛɛzɪnáa né: ɔ́aána-dóo naáru waalúná téeré-téeré sɪ ɪcáa tɪme-landáa balá yi tɪmère ɪdée viinyi^a fóó-dáa. 2 Ina tɪme-landáa baanmáti bisáa sɪsɪ wíre umó wénverɪ báa weení wíre tɪmère liidee. Nge weyéle bedée tɪmère lám viinyi fóó-dáa. 3 Téere kérefu kéeniire waadálɪ né, nge waana nebére ɔ́ɔɔó bazɪŋée wɔnɔó-dáa badánlam neɔ́ere, 4 nge wòdóó we sɪsɪ: Mínyóó ɔ́ɔɔó ibó méɔ́e viinyi fóó-dáa ɪkála tɪmère. Ménverɪ mí wenbí bɪnbɔɔzɪ né. 5 Nge belé beɔ́ɔ́e. Idaawó na kérefu

^a 20:1 20.1 Viinyi kée fɔ́ɔ́ó bánnáa ke Israyéelɪ laadóó-dáa né ge; kánɔ́óó sékíra ge, buka bánlanáa kebíya solóm.

natúdóozo ɔaanɪŋa waadálí nɛ, nge waadálám bilé nɔ́. ⁶ Ɖaanɪŋa-ro kéréfu natónówá ge waadálí. Nge wɔɔdómɔɔná tume-landáa nebére kadɔ́o-daá. Nge wɔɔbɔ́ɔzi we sɪsɪ: wé ro ge ɔɔo tééré míziŋgée nɪna bɪka mɪdánlanm neɔ́ere? ⁷ Nge belé boobúsi yi sɪsɪ: "Naáru tokpɔ́o ɔ́aa sɪsɪ ɔ́ibo ɔ́lɪlɪ yi tumére." Nge wɔɔɔ́ we sɪsɪ: "Mínyɔ́o ɔ́ɔɔɔ ibó médeé viinyi ɔ́o-daá." ⁸ Ɖaanɪŋa waalá nɛ, nge ɔ́o-dúu waayáa idéé tumé beɛɛɪrú itó yi sɪsɪ: "Yaa tumé landáa bɪka njéle báa weení idéé wíre tumére liideé. Baaziná wenbá biigbiiriná we nɛ bɪka ndeeziná wenbá baadáa nɛ." ⁹ Wenbá baabáazi tumére ɔ́aanɪŋa kéréfu natónówá nɛ ɔ́oɔ́onɪ. Nge baamu wíre tumére liideé. ¹⁰ Bidála wenbá baadáa nɛ, bojɔ́o sɪsɪ bánmúu bicezi baaganáa, amá bemí ɔ́ɔɔɔ baamu wíre tumére liideé ge. ¹¹ Baamu ye nɛ, bánɛmɪdɪnáa ɔ́aana-dúu sɪsɪ: ¹² "Bana ɔ́o beegbiiri bokóni nɛ, áwa kɔ́ɔm ge baalá tumére, nge nyénverú ɔ́o wenbá ɔ́aalá tumére na fifini wíre rɪŋa nɛ ɔ́ana we ɔ́eyi-ɔ́eyi?" ¹³ Amá ɔ́aana-dúu woobúsi badaá kɔ́ɔm sɪsɪ: "Mɔ́ɔɔndɪ módomúli nya! Ɖáávonɛmáti bɪsáa sɪsɪ wíre tumére liideé ge ménverú nya! ¹⁴ Mɔ nyédeé wíre tumére liideé bɪka ndé. Ménverú nyána tume-landɔ́ méegbiiri mɔngbɔ́o yi nɛ ɔ́eyi-ɔ́eyi. ¹⁵ Bidafa ma níbaáwo sɪsɪ málaná médeé ɔ́óle wenbí mózɔ́leé nɛ? Yáa máalá waaganáa kazɔ́o nɛ ge nyánlí súsú?" ¹⁶ Bilé ge wenbá beegbiiri nɛ bóngonɪ bete níbaáwo bɪka wenbá beede níbaáwo nɛ bekpíiri.»

¹⁷ Yeésu wángbáa Yerusalém nɛ, nge waalizi fuú na nɔ́wóle ɔ́olúú ina we bánɔ́ɛ bɪka wénveerim we sɪsɪ: ¹⁸ «Iwélesi ma kazɔ́o, ɔ́angbáa Yerusalém. Bángbáa becéle sarási landáa kɔ́bɔ́náa na na bako idóm botó sɪsɪ bákó yi ¹⁹ na bokpɔ́o yi becéle wenbá baasi Isóo nɛ sɪsɪ bámon yi, bamá yi, baká yi déni abelí-akɔ́o-ro, amá wé náádóozo wíre ifé lílɪ ɪsɪɔ́aa-daá.»

²⁰ Nna ge Zebedée biyaalnáa igɔ́o woogódúu Yeésu-jó ina ibiya. Nge woózom waazá-daá si ɪbɔ́zi yi nabúru. ²¹ Nge Yeésu wɔɔbɔ́ɔzi yi sɪsɪ: «Wé ge nyózɔ́leé?» Nge woobúsi yi sɪsɪ: «Mózɔ́leé sɪsɪ nyédeé kowúro-daá, nyéle mébiyaalnáa nɔ́wóle bana badaá kɔ́ɔm ɪɔ́o nyánóonɪ kíɔ́iwú-ro, waaganáa nyánóonɪ níbiwó-ro.» ²² Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mísi wenbí mínbɔ́ɔzi nɛ. Mínbuzi ɪnyóo wahála kagbɔ́o wenká si mɔnyóo ke né?» Nge boobúsi yi sɪsɪ: «lín ɔ́ánbuzi.» ²³ Nge Yeésu wɔɔɔ́ we sɪsɪ: Mínyɔ́o máwahála kagbɔ́o, amá a bɪga weení ɪɔ́o mánóonɪ kíɔ́iwú yáa níbiwó-ro nɛ, bidékée móo mánváa kɔ́ bilé bidée adá. Wenbá majaa waagbíri ye ɪsú nɛ ge si bafa ye.» ²⁴ Wanbaaráa fuú baaganáa waaní wenti nɔ́wóle bana bónbɔ́ɔzi nɛ, nge beeyená we baaná. ²⁵ Amá Yeésu waayáa we itó we sɪsɪ: «Mínyi bilé sɪsɪ yíriwa-dée wúrowá wánnaazi bedéedɪ-daá ɪráa ge na bedée yíko bɪka kɔ́bɔ́náa belé bánwílɪ we boɔ́onɪ. ²⁶ Amá mínyɔ́o nɛ, bidɔ́bɔ́ɔzi bilé mílówótáa. Hált a bɪgée sɪsɪ mídáa naáru sɔ́leé ɪbɪsɪ kɔ́bonɪ mílówótáa, ɪbɪsɪ mídeé boɔ́otá-dúu, ²⁷ bɪka a mídáa naáru sɔ́leé ɪbɪsɪ kaɔ́aa nɪnɪ, ɪbɪsɪ mídeé yomí. ²⁸ Bilé ge tokóni sɪsɪ balá yi boɔ́otá. Amá wɔ́oɔ́onɪ ge si ɪlá ɪráa boɔ́otá bɪka ɪkpɔ́o iwezuú ɪférená ɪráa zamɔ́o-dée kumére na boyuu léedɪ.

²⁹ Baalí Yerikóo téedɪ-daá nɛ, zamɔ́o kɔ́bɔ́ngɪ woovu Yeésu. ³⁰ Njɛma nɔ́wóle ɔ́o níbaáwo-jó ge baanɪ sɪsɪ Yeésu wéndɛe kɔ́ nɛ, nge baabáazi agogo sɪsɪ: «Kɔ́bonɪ, , nɪ ɔ́agonyomí.» ³¹ Nge zamɔ́o wónɔ́wóu we sɪsɪ

bósu tóm. Amá bídée sááti ge belé baabá bóngoo bínjaari s1s1: Kóbóní, , nu dágonyomí!» ³² Nna ge Yeésu waazín iyáa we itó we s1s1: «Wé ge mízoolée s1s1 mála míí?» ³³ Nge boodó yi s1s1: «Dádóu, dǒzoolée dǎázá ifulú.» ³⁴ Bulá Yeésu konyomí né, nge weedekiná baazá. Nna-rína ge baabaází náa; nge baagoró bofu yi.

21

¹ Sááti wenkí baajsoná Yerusalém si batála Bettfagée tee-biiyá Oliviyée tíni bús farándí né, nge Yeésu weediri nǒwóle, ² iféeri we s1s1: «Ibó tee-biiyá kowe mízá-daá né-daá; mínnáa baađi kpangbóo aló na kobú; ibódi si ukóná ma. ³ A naáro waanmáti mí natíri, ibúsi yi s1s1: Dádóo soolée si. Bánjám beyéle ikédéena si.» ⁴ Bulá bilé ge na wentí waanmáti s1s1: ⁵ «Ivéeri S1yóóni aláereé s1s1:

bee, nyédée wúro kegereje nyójó.

Ijooo dǒyoooyoo bika igooóna kpangbóo aló

na kobú, fónúdi kpínđe bónjowó ǒe né ǒibú» né ikóodi. ⁶ Nge wanbaaráa woobó bakála wenbí nǒó Yeésu waanmáti we né. ⁷ Boogógóna kpangbóo na kobú; nge baahzí bedée kúsúúdi batini s1ro Yeésu ukpa ícǒo. ⁸ Nge iráa ǒabata bǒwe zamóo-daá né, boovo bogúsúúdi níbaáwo-ro; nebére waajáa cókó bǒlo níbaáwo-ro. ⁹ Zamóo kiwe waazá-daá na kiwe iwóro né wóngoo s1s1: «Sám moóna ko ! Isóo íǒó weení igereje na imó Isóo iyíǒe-daá né alibaráka! Bása Isóo isóodáá bíli-bíli. ¹⁰ Yeésu waazóu Yerusalém téédí-daá né, nge téédí-daá ríja woodulú bika iráa wónboozí s1s1: «Weení ge iró ceení?» ¹¹ Nge zamóo woobúsi s1s1: «Anǒébi Yeésu, Nazaréti tee-biiyá kowe Galííleya laadóo-daá né ríni ge.»

¹² Bilé bǒwóro ge Yeésu waazóu Isóo-dée ǒaána-daá íǒó wenbá ríja bányni yáa bánmóu kpíná rína né. Weevédi líide-geeráa-dée tébiriwá na avówa kǒfólomé yanǒáa-dée kpelási. ¹³ Nge wooodó we s1s1: «Baanmáa Isóo-dée tóm tákaríǒá-daá s1s1: "Si bayáa máǒaána ge s1s1 Isóo séedi ǒaána", amá mínyóó mííb1s1nǎ ke nmuláa ǒaána.»

¹⁴ Nge njema na novó-d1nǎa woogóduu Yeésu-jó Isóo-dée ǒaána-daá, nge waawaází we. ¹⁵ kóbónáa na baana bití-timé Yeésu waalá né na nǒjini bíya wóngoo s1s1: "Sám moóna ko " Isóo-dée ǒaána-daá né, nge beeyée baaná.» ¹⁶ Nna ge boodó Yeésu s1s1: «Nyáání wentí bánjmatí né?» Nge Yeésu woobúsi we s1s1: «Íin, ketengere mídǎkalatá wentí baanmáa Isóo tóm tákaríǒá-daá s1s1: "Nyáálá háli bukpedína bíya kúmuwá na afólomáa wánzám nya" né?» ¹⁷ Nge Yeésu waalí téédí-daá iyéle we rína íǒe Betaníya ikóǒo.

¹⁸ Kiivé téereé waalí wángab1s1 téédí-daá né, nge nyooósi waalá yi. ¹⁹ Waana fiigiyée t1wó nakiri níbaáwo-jó né, nge woodúu kujó, amá idoyuu nabóro asée fáadı riké. Nna ge wooodó ki s1s1: «Ketengere ndándǎǒó bíya.» Nna-rína ge fiigiyé t1wó waawíli. ²⁰ Yeésu-dée waana bilé né, nge bulá we bití bóndóm s1s1: «Nǒjini ge bulá ge rína-rína kina t1wó waaján kiwíli?» ²¹ Nge Yeésu woobúsi we s1s1: Ménveerim mí toovonúm s1s1 a mívá toovonúm bika mídálá sika, bidekéé wenbí máalá fiigiyée t1wó né biriké ge si ulá, amá báa míídó bús kina s1s1: "Kpezí nyádi

rina nízala tenkú-daá", bínlám bulé. ²² Wenbí ríña sɪ ɪbóɔzi solóndi-daá na toovonúm fáa né, mínjūu bɪ.»

²³ Yeésu waazóu né, kóbónáa na woogódúu ɪjó saáti wenki wánwɪlí né botó yi sɪsɪ: «Na yíko wenki ge nyánlanáa tumé ana? Nge awé waavaná nya yíko kum?» ²⁴ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Móó ɔɔɔɔ mónbɔɔzi mí tóm kóɔmɪti kómí; a mílbúsi ma ti, móó ɔɔɔɔ ménveerim mí weeni waava ma bidéé yíko né. ²⁵ Weeni weegédíríná ɪkóni ɪlíri ɪráa lím-daá ɪsɔ we túúbá lím? ɪsɔó yáá ɪráa?» Nge baalaná ɔamá saáwóra botó ɔamá sɪsɪ: «A ɔɔɔɔ sɪsɪ ɪsɔó, wónɔóm ɔáa sɪsɪ ngbaalá míɔálá yi yaraɔá. ²⁶ A ngó ɔɔɔɔ sɪsɪ ɪráa, zamóó ténjéli ɔáa káma baríña beedéézi sɪsɪ Yaayá kée ge.» ²⁷ Nge boobúsi Yeésu sɪsɪ: «Đádátulí weeni weegédíri yi né.» Nna ge Yeésu ɔɔɔɔ wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Móó ɔɔɔɔ medénveeri mí yíko wenki mánlanáa tumé ana né.»

²⁸ «Mínmaazi sɪsɪ wé tóm tuna tɪɔ? ɪró naáru wená na bíya abaaláa nowóle. Wogódúu kaɔaa ríní-jó né, nge wɔɔɔɔ yi sɪsɪ: "Mebiyaaló, sinje bo viinyi fɔɔ-daá ngála tumére." ²⁹ ɪlé woobúsi yi sɪsɪ: "móɔónbolí." Bɔwóró né, nge waalá mányɪ lé ɪkóru ɪɔé fɔɔ. ³⁰ Caawó woogódúu sɪle ríní-jó né, nge wɔɔɔɔ yi tóm kóɔmɪti tum nóó. Nge ɪlé woobúsi yi sɪsɪ: "Mónbɔɔé baabá", amá idobó. ³¹ Belééní bɔlowótáá, weeni waalaná bajaa-déé sɔólím?» Nge boobúsi sɪsɪ kaɔaa ríní. Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ na wásángaríwá wéndéé mí níbaáwɔ -daá. ³² Káma wɔɔɔɔni ɪwílí mí níbaáwɔ toovonúm nígi amá míɔálá yi yaraɔá. Amá kíkée mooráa na wásángaríwá waalá yi yaraɔá. Mínyóó né, na bíríña míina bulé né, míɔálá túúbá ɪlá yi yaraɔá.

³³ «ɪwélesi tóm-geezɪre neɔére ɔɔɔɔ. Fɔɔ-dóu naáru woɔquu ná viinyi tiyisi, nge waalá káɔɔ ɪmɪlná ɪwóó, ɪbáa lénlé bánnyaazi viigni bíya né, ɪma lénlé fereɔáa wónjowóu na befére né buwóro. Nge wɔɔɔɔbɔɔ fɔɔ kém icéle wenbá bánvarím viinyi né bɪka ɪɔé níbaáwɔ. ³⁴ Viinyi bíya kóru-déé saáti waadála né, nge weedíri ɪdéé bɔwotá-dínáa wenbá bánvarím viinyi né bɔjɔ sɪsɪ bóbo bakámɔ umó ɪdéé bɔkóɔgóna umó.^a ³⁵ Amá wenbá bánvarím viinyi né, beegbí ɪdéé bɔwotá-dínáa. Baabá bamá kóɔmɪ, nge baagɔ naáru, bɪka bɔyóɔ naaru bó ɪsí. ³⁶ Nge fɔɔ-dóu weedétiri bɔwotá-dínáa nebére. Belé bɔɔɔɔ becezi kaɔaa níba. Wenbí nóó baalá kaɔaa níba né ge baadálám we. ³⁷ Kegbiirinóɔ-déé né, fɔɔ-dóu weedíri ibiyaaló. ɪlomaazé-daá sɪsɪ: "Bánɔɔ mebiyaaló gírímá." ³⁸ Amá wenbá bánvarím viinyi né, baana biyaalóu né, nge bɔɔɔ ɔamá sɪsɪ: «Tíbi-dóu nbilé! ɪgóni! Đíkó yi bɪka ɔɪkɔɔ tíbi.» ³⁹ Nge beegbí yi balúná viinyi fɔɔ wóɔ bakágó. ⁴⁰ «Bilé né, a viinyi fɔɔ-dóu wɔɔɔɔni, nɔjíní ge wánlám wenbá bánvarím viinyi né?» ⁴¹ Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Wénjélii bako kánnyáadi-dínáa bení, ɪdánnu bagonyóm, na ɪkɔɔ viinyi fɔɔ icéle wenbá bánvarím viinyi né kifáláa. Na a viinyi bíya kóru waadála, belé bɔkóɔgóna ɪdéé.» ⁴² Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Ketengere míɔákala tá baanmáa ɪsɔó-déé tóm tákaríɔá-daá sɪsɪ:

"Bóóre wendé maaráa weegizi-ɔe né,

ɔɪbɪsɪná conbɔore-daá bóóre

Đádóu ɪsɔó waala ná bulé.

^a 21:34 21.34 Yahúúɔúwá-déé né, a ɪró weejéle naáru ɪwóó wánvarím, bínbúí né, bándaríti ge.

Mááǵé kóbońǵı ge biǵée ǵáa." ⁴³ Ménveerim míı sısı: Boroǵı, bénleé mǵıǵı becéle yırı nakırı wenkı kınlám lakası kazóo nızı né. ⁴⁴ [Weeni rıńa sı ısála bóǵre ǵım ǵıro né, wánboǵrı, a ngó ǵıızála weeni-ro né, ǵınnamı yı.]» ⁴⁵ kóbońáa na baanı tómwá Yeésu weegéǵı né, baadılı sısı boǵóm ge wánǵmatı. ⁴⁶ Baajáa sı bakpa yı, amá baanı zamóo-dée nundáare, káma zamóo ǵókıná sısı Yeésu kée ge.

22

¹ Nge Yeésu waadánǵmatı we na tom-geezıre sısı: ² «Wenbí bengeezınáa né ndǵ: Wúro naáru waayaa ná ǵıına ibiyaaló-dée hiije-ro. ³ Nge weedırı idée boǵotá-dınáa sısı bóbo bakáyaa wenbá bayáa we ǵıına né. Amá belé beegızı kónǵé. ⁴ Nge weedetırı boǵotá-dınáa kılaláa sısı bóbo beféeri wenbá bayáa we né sısı: "Máagbírı kǵǵım, máagó médeé náanı abaaláa na mávónıdı kpıná ajoǵó núm né. Bırıńa bıızúłuki. Iǵónı hiije-dée ǵıına." ⁵ Amá belé badatárıbısná laakáarı. Báa weeni weegéǵı ge unıná ıdı. Nebére weegéǵı boǵóo-daá, nebére ıǵée bedée kıyako. ⁶ Nebére belé beegbí boǵotá-dınáa banáazı we bıka bakı we. ⁷ Wúro weeyée baaná, nge weedırı idée sóǵjawá bakáǵó uráa-góóráa beım, bıka beǵéızı bedée téǵdı nımını. ⁸ Nge woǵóo idée boǵotá-dınáa sısı: "Hiije-dée ǵıına waagbírı, amá wenbá baayáa we ǵıı né, badatála beǵı kı. ⁹ Bulé né, ibó nıbáadará káyaa wenbá rıńa sı una we né sısı bókońı beǵı hiije-dée ǵıına." ¹⁰ Nge idée boǵotá-dınáa waalı nıbáanı-daá botúúłuki wenbá rıńa baana né, kazóo nıba na badaavé né. Nge uráa woozu hiije ǵaana-daá.

¹¹ Wúro waagázı sı ıbéém wenbá baagáyaa we né, nge waana uró naáru badaá; ılé idosúu hiije tóko. ¹² Nge woǵóo yı sısı: "Moǵońdı, nǵını ge nyáálá ngázıı cé bıka nyéńeyına hiije tóko?" Iró ceeni tana kıtómıtı. ¹³ Nge wúro woǵóo idée boǵotá-dınáa sısı: "Ivókı unóúı na unovó ıkpóo yı ıbo temeenuú-dáa aso. Nna ge wénwıı ılá mányı lé." ¹⁴ Toovonúm, uráa ǵabata ge baayáa, amá cóko ge sı balızı.»

¹⁵ Nna ge woobó bakála saáwóra nǵını bayı Yeésu noǵ-ǵı na ıǵmatı na bobúu yı kóǵoká né. ¹⁶ Nge beedırı bedée na Eróódı-dée -daá uráa sısı bóbo beféeri Yeésu sısı: «Kóbońı, ǵányı sısı toovonúm ge nyánǵmatı bıka nyánwılı Isóo-dée nıbááwı na toovonúm, ngó bulé ge ndánnı naáru nundáare bıka ndénbeemná uró ızá-daá na nǵmatı. ¹⁷ Bulé né, feeri ǵáa wentı nyánmaazı tóm tına tıro né: "Bııva nıbááwı yáá bıdafa sısı ǵıfere Róóma wúro kóbońı lampóo?" ¹⁸ Amá Yeésu nyı bedée lónı-ro né, nge sısı: «Munáavıkıwá bana! Wé-ro ge mınǵım ma kóǵoká? ¹⁹ Iwılı ma lıdeé mınverenáa lampóo né.» Nge baawılı yı lıdeé ııtóo kóǵomóo. ²⁰ Nge Yeésu woǵóoı we sısı: «Weeni koǵıı na yıǵı ge koǵı?» ²¹ Nge boobúı yı sısı: «Róóma wúro kóbońı ge.» Nna ge Yeésu woǵóo we sısı: «Iǵéle Róóma Wúro Róóma wúro-dée nıbı bıka ıcéle Isóo Isóo-dée nıbı.» ²² Yeésu woǵóo bulé né, nge bıbá bılá we bıtı beǵéı beyéle yı.

²³ Bıdeé wıre ǵımı, -dınáa wenbá bóndóm sısı né, boogóduu ıǵı boǵóoı yı sısı: ²⁴ «Kóbońı, woǵóo sısı a uró abaaló talóro ge waazı, ıgoobú wónǵowóo leelú na ılóro bıya babıı koobıı waazı né idée bıya. ²⁵ Ngó ǵóó ǵédeé, koobıya lóbe wená. Kaǵaa nını weeni woǵǵóo aló né waazı, nıńınáa ıdalóro né, inewú woǵǵóo leelú, ²⁶ bulé ge bılaná sıle nını na toozo nını hálı lóbe nını. ²⁷ Barıńa baazı wóro né, nge leelú ǵoǵı waazı.

28 Τόω, νήνίναά baríηa boḡbóo yi né, wíre wendé ɪsɪḡáa sɪ befé bilé né, badaá weení ge leelú waaló?» 29 Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Míwe ɪsɪtɪ-daa! Káma mísi ɪsóo-dée tóm tákaradá belenté ɪdée yíko. 30 ɪsɪḡáa wénném né, aláa na abaaláa bodóndokpówó ḡamá. Amá bónjowóo ge nyazi ɪsóódáá. 31 Buḡa ɪsɪḡáa-dée fém tóm né, mídákála ɪsóo-dée tóm-daa baanḡmáa sɪsɪ: 32 «Móo ge Ibrahim na Isaáka na Yaakúbu bedée ɪsóo né? Idekéé ɪsɪḡáa-dée ɪsóo, amá weezini-dínáa dée níni ge ɪḡée.» 33 Zamóo waaní bilé né, nge ɪdée wílí waalá we bití.

34 waaní sɪsɪ bilé ge Yeésu waagá tóm né, nge boodúuzi ḡamá. 35 Nge badaá kóḡomí weení ɪḡée né sɪ ɪyí Yeésu kodóká né, wóobóózi yi sɪsɪ: 36 «Kóbóní, Mará-daa wendé ge kóbóníḡe?» 37 Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Nyónzoolí Nyádúo ɪsóo na nyéwénbiré ríηa na nyéḡeḡeηa ríηa na nyólomaazé ríηa.» 38 Mará-daa kóbóníḡe nbilé, ḡínáa kaḡaa níḡe. 39 Kóbóníḡe síile níḡe ḡɪlɪ ḡe né nḡó: «Nyónzoolí nyórwóo nyazi nyádɪtɪηa.» 40 Mará amó alééní ge -dée Mará na andébiwá-dée wílí telesééna.

41 tuuzée bilé né, nge Yeésu wóobóózi we tóm 42 sɪsɪ: «Wentí ge mínmaazínáa ? Weení biyaaló ge ɪḡée? Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Ḋáwɪḡa biyaaló ge ɪḡée.» 43 Nge Yeésu wóodó we sɪsɪ: «Bulá nḡíni ge Kezeηa ḡacɪrɪ-cɪrɪ nḡa waanḡmatíná yi ɪyáa Leeró sɪsɪ "Mádúo". Káma wóodó ge sɪsɪ:

44 «Ḋádúo wóodó Mádúo sɪsɪ:

Coo méḡiḡiḡiwú-ro

Háη mandḡ nbáḡáanaá nyánovó-de.»

45 «A bilé ge waayáa yi sɪsɪ "Mádúo", bulá nḡíni ge ɪḡée ibiyaaló ḡoḡo? 46 Badaá naáru toyuú tóm-bú ibúsi. Bidíηa-ro ge naáru tokúti ɪbóózi yi tóm.

23

1 Bilé bowóró ge Yeésu waanḡmatíná zamóo na

2 sɪsɪ: « na bánlɪzɪ kɔ Múúsa-dée kutuluú. 3 Bilé né, ɪlá bɪka ifu wentí ríηa bánḡmatí mí né, amá ɪkámáázɪ balakási. Káma badánlamí wentí bánḡmatí né. 4 Bónvokí soútɪ yini nídi bándini uráa faamínɪ-ro, amá bemí badɪtɪηa bedéndendekíná tɪ na niiká basíná we. 5 Bánlamí balakási ríηa ge sɪsɪ na uráa una we. Boróózi né, bónḡbowóo toná bátawá^a bándám benyé na banóózi-ro; bɪka bónzuú kpáyíwá tɪwená kpéédɪ kíbíízítɪ né^b 6 Kóbóo-ḡɪdáare ge boozóólɪ cówóo ḡíinawá-daa na , 7 bɪka bozoolée uráa wónḡoózi we bénzeé we né, bɪka bánḡyáa we sɪsɪ «ɪsóo-dée tóm wɪlɪḡáa kóbónáa» zamóo-daa. 8 Buḡa mínyóó né, ɪkósóólɪ sɪsɪ báyaa mí sɪsɪ ɪsóo-dée tóm wɪlɪḡáa kóbónáa, káma ɪsóo-dée tóm wɪlɪḡó kóbóní kóḡomí ge míwená, buḡa míríηa né, koobiya ge míḡée. 9 ɪkáyaa naáru ade laadóo-ro sɪsɪ míjáa, káma Caawó kóḡomí ge míwená, ɪnáa Caawó ɪwe ɪsóódáá né. 10 ɪkéyéle bayáa mí sɪsɪ "Níbaádeeró", káma Níbaádeeró kóḡomí ge míwená, ɪnáa . 11 Mídáá kóbóní ɪbɪsɪ mídée bowtá-dúo. 12 Weení ɪríηa wánḡbaazí ɪdɪ né, béndisi yi, bɪka weení ɪríηa wéndisi ɪdɪ né, bánḡbaazí yi.

^a 23:5 23.5 Yahúúḡwá-dée, tɪdaá ge bánḡmaá ɪsóo-dée tóm bándúo. Yahúúḡwá-dée, kpéédɪ wánwɪlɪ kɔ sɪsɪ uró fóo ɪsóo-dée Mará.

^b 23:5 23.5

¹³ Nbusú ñamáana mí na munáávikíwá. Míndóo uráa wɔwɔ. Mídítɔja mídánzɔs, ngó midénjeli wenbá bɔzɔɔlé né basóo.

[¹⁴ Nbusú ñamáana mí na munáávikíwá. Mínlé leeláa-jó wenbíyóo ríja bowená né, buka mínlám solónú kíbíizítɔ ɔɔɔ na bana mí. Bɔwɔzɔ ge mídée tóm fɔonáa wánbáázɔ blá ɔóni.] ¹⁵ Nbusú ñamáana mí na munáávikíwá. Míndjé níbáání báa lé tenkú-ro na ade laadó-ro na sɔsɔ iyuú naáro ilá túbá. Na a míyúu yi, íbɔsɔná yi níminí uró idée-ndi waagílí mí nabóle né. ¹⁶ Nbusú ñamáana mí níbáadeeráa njema wenbá míndóm sɔsɔ: "A uró woodjuuná bídekée tóm, amá a uró woodjuuná Isóo-dée ɔaána-daá síká, asée waalá wentí woodjuuná sɔsɔ wánlám né. ¹⁷ Kɔjɔfó féyí-dúnáa njema mí. Ngbetí waagílí ná ge ye? Síká yáa Isóo-dée ɔaána wenká keeyéle ge síká waabísi Isóo-dée níbɔ né? ¹⁸ Míndótóm ɔɔɔ sɔsɔ: «A uró woodjuuná , bídekée tóm, amá a uró woodjuuná saróo baalá batíní kɔrɔ né, asée waalá wentí woodjuuná sɔsɔ wánlám né. ¹⁹ Njema bana! Ngbetí waagílí ná ge ye? Saróo yáa kayaalandé wendé diiyéle ge saróo waabísi Isóo-dée níbɔ né? ²⁰ Bilé né, ɔlɔl sɔsɔ weení woodjuuná né woodjuuná wenbí ríja bɔwe ɔírɔ né. ²¹ Weení woodjuuná né, woodjuuná wenbí ríja bɔwe kadaá né. ²² Weení woodjuuná Isóo-daá né, woodjuuná Isóo-dée kowuro-gbelé na Isóo weení ɔjó kɔrɔ né.

²³ Nbusú ñamáana mí na munáávikíwá. Mínlé yáázɔwá mínlánaa ɔózi né-dée fuú-ro kóɔnɔ, buka míngbeenaá wenbí bujaaré né Mará-daá: bile binááblé: tovonúm fúu, konyonuré na uró ɔsmná Isóo. Tílé ge bɔmɔóná ɔdaana na ɔtási tɔganáa. ²⁴ Níbáadeeráa njema, mínjeti lím mínlízi bɔɔɔ bíká mínnjóo míngbedína raakúm!

²⁵ Nbusú ñamáana mí na munáávikíwá. Mínyaalí yíka na núnjóo wóro bíka bídaa na njmɔl-gbúná na wenbí mílééná ɔóni né. ²⁶ Fariizi-dóo njem! Yaalí yíka-daá naaní na kowóro ɔɔɔ ilá ɔacɔrɔ-cɔrɔ.

²⁷ Nbusú ñamáana mí na munáávikíwá. Míjóo ge nyazi bɔoláani baavóláazi tí né. A uró beéna tɔwóro, tíjóo beení, amá tídaana ɔɔɔa mowá na kpíná ándázi né. ²⁸ Bilé ɔɔɔ ge mínyóo, uráa ɔz-daá né, bebeéna mí sɔsɔ tovonúm-dúnáa, ngó nbéem né, mídáa né, munááfisi na kidaavéení ríké ge.

²⁹ Nbusú na mí wɔlɔɔa na munáávikíwá. Mínyóo wenbá mínmáa -dée bɔoláani buka mínnjóozí tovonúm-dúnáa-dée ndi ³⁰ bíka míndóm sɔsɔ: «A ɔáfónwe ɔájáaanaa-dée sáati, ɔátátasɔna we ɔkɔ andébiwá. ³¹ Bilé ge mídítɔja mínlízi mídi seríya sɔsɔ mígéena wenbá baagɔ andébiwá né bebiya. ³² Bilé né idézi wenbí míjánáa waabázi né. ³³ Mí ɔmáa bɔwɔzɔ ana ɔó! Njíní ge sɔ ilá na ɔlɔ azáaba njgbamóo narí-daá? ³⁴ Bɔwɔzɔ ge méngedirí mí , asénsi-dúnáa na . Míngú badaa nebére, ɔká nebére ɔéni abelí akóo-ro basí. Mínzutí badaa nebére agbáázá mídée bíka ɔtíní bɔwóro ɔlɔ tédí ɔsɔ tédí ³⁵ na bíka uráa tovonúm-dúnáa, kogbɔ Abílu uró tovonúm-dóo háli ngóni Sákárí Barasí biyaaló weení míngú yi Isóo-dée ɔaána na sarási yaalandé bɔlɔwótáa né bedée azimá-dée njgbamóo narí ítí míró. ³⁶ Ménéverim mí tovonúm sɔsɔ zaamáani kina kídee uráa-ro ge nbusúwá tɔm tɔrɔja ɔó sɔ títí.

³⁷ Yerusalém, Yerusalém, nyóo weení nyángúo bíka nyónjɔwóo tɔndúnáa bó né, bɔwɔ njíní-njíní ge móózólí sɔ modúuzi nyébiya njínáa kondóowu wónduuzi kíbiya kígelini-de né, amá nyéégizi. ³⁸ Bilé né,

Isóo wándalínáa míí mídǎána. ³⁹ Káma ménveerim míí toovonúm sísí ketengere mídándanáa ma háli wíre wendé sɪ itó sísí: «Sám moóna ku weení igeɛɛɛ na Đádúu yídǎ-daá né.»

24

¹ Yeésu waalí Isóo-dée ǎána-daá wéndǎé né, nge idée wanbaaráa woogóduu ijó bánwílí yí Isóo-dée ǎána-dée máa-dée kazóo. ² Nna ge Yeésu woódó we sísí: «Mányí sísí míbéena bírínǎ dǎ ya, bídángáa bóóre qídínée dírɔwó-ro. Bírínǎ bínnuudí.»

³ Ijoo oliviyéé tíni bóo-daá né ge woogóduu ijó fɔlɔsɔ-ro bɔbɔzɔ yí sísí: «Feeri ǎaa saáti wenkí sɪ bilá bilé né, na nyédée kɔndé na qúúlinya koróo-dée seriya.»

⁴ Nge Yeésu woobúsi we sísí: «Iguná laakaári, naáru íketelésí míí. ⁵ Káma iráa ǎabata wóngóní na máyídǎ-daá, bɔtɔ sísí: «Móó ge LEEÉ», na betelésí iráa ǎabata. ⁶ Mínnú baɛmáti yóóni tujóóna né, na bolíni ndí tóm. Ikaní nundááre! Bimóóna bilé bírínǎ bitála. Amá bídekée sísí qúúlinya koróo waadalaná. ⁷ Káma yíri wónyóó yíri, wúro iyóo wúro; Fáráníwá ndí-ndí-daá nyóósí wánlám, ade iséle. ⁸ Bilé bírínǎ bilé né, bíjoo ge nyazí aló fuwá-dóo-dée nonásí kabaaziya. ⁹ Na bayá míí, banaazí míí buka bako míí. Wenbá rínǎ baasi Isóo né, bánlízí míí bádǎáre máyídǎ-ɔɔzɔ. ¹⁰ Na iráa ǎabata íbédí toovonúm fáa. Bánlí ǎamá wórɔ bíka balízí ǎamá bádǎáre. ¹¹ bobotínáa ǎabata wándǎu balí na betelésí iráa ǎabata. ¹² Kidaavééníti lám wónǎdó háli biyéle iráa tuutuúma-dée ɔólím ifúu. ¹³ Amá weení wónǎdó ídɪ háli bíkádóló né, Isóo wénlé yí. ¹⁴ Bénveerim qúúlinya rínǎ Isóo-dée -dée laabááru kifeŋgi kuna, na yíri báa wenkí uní kusí seriya. Bilé bowórɔ ge qúúlinya wángorúu.»

¹⁵ «A míígoní ina "Fɔrɔsɔrɔ láálí-dóo" waanmáti idóm né ikóni isúu (weení wángalí né, ínɪ bugutoluú kazóo), ¹⁶ bídée saáti né, wenbá bowe Yuudée laadóo-daá né bésé bedée bóóni-daá. ¹⁷ Weení iwe ǎamí kojoo-daá dáálí ɔ* né, íketi sísí sɪ ikpóo igbuná awe ǎamí-daá né. ¹⁸ Weení iwe fɔó né íkabísí iwórɔ sísí sɪ ikógbóo idée kpáyí. ¹⁹ Nbusú ǎamá na aláa beyée na fúúzi né, na wenbá bebiya wánmúzoo we wé amó né. ²⁰ Izólo Isóo sísí sɪ ise né, bíkasaaná kaanínǎ saáti yáa fɛezire wíre. ²¹ Saáti kuní, iráa wánnáa fúkúmsí ketengere badanáa ta sɪ dɔo qúúlinya kabaaziya háli ngóni leleedó né. Ngó bilé ge naáru tándanáa sídaká. ²² A Isóo ítátó wé-biya bemí, naáru ítábízí ícɔo weezuú-daá. Amá wenbá waada ɪlízí we né bɔɔzɔzɔ, waadóo wé-biya bemí. ²³ Bilé né, a naáru woódó míí sísí we cé yáa iwe lí, íkafa yí toovonúm. ²⁴ Káma leéráa bobotínáa na andébiwá bobotínáa wángorúu balá mamáaciwá kóboóní na máádǎwá na a bínjóo, betelésí bíkpedína wenbá Isóo waada ɪlízí we né. ²⁵ Bilé né máábásí míí.

²⁶ «Bilé né, a beevéeri míí sísí íbée yí tɛwólóo-daá, íkobó. Yáa a bɔódó míí sísí íbée yí, umósée cé, íkafa we toovonúm. ²⁷ Káma núnáa bínnyaláází wísí yaalúǎ fáránídí na bíkólósi sɪ yaazaláǎ fáránídí né, bilé ge sɪ bilá -dée kɔndé wíre. ²⁸ Lénlé wenbí bínzím né bowe né, nna ge abéŋtɛwá wónduuzí.»

* **24:17** 24.17 Bɔólóm ǎamíni belé bedée né, bánlám ge nyazí dáálí na bama yaagbanáǎe halí dáálí kuní kɔɔ.

29 «Wé-bíya bem baajan bedée fúkúmsi wóro né, wísi-daá, bínlám temeenuú; fencó-dée dnyem tónolósi, wílasi wánlí isóódaá sínzalı bika isóódaá yikowá iséle. 30 Na -dée qaazítı ıqı tlıı isóódaá, na ade laadó-roozı yiriwá rıña ıbáızı meedi bėnwıı. Bannáa ıkálıná isóódaá ımındı-roozı ına ıdée yıko rıña na . 31 Wėngedirıı ıdée na dıgandıre kóboıde botuúzi wenbá waada ılızi we dıúılınya gootá natınáázá-daá fúu cé na fúu lí né.

32 Igbelemná fiigiyée tıwó. A bıgée kıdée wıláızı waalá siini bika fáadı wánzú, mínyı sısı longoré waajú. 33 Bílé dıdı ge mínyó dıdı, a míıná wentı rıña máınmáti mı né, ıdılı sısı waajú, wáındalı mıđam wanası. 34 Ménveerım mı toovonúm sısı zaamáanı kına kıdée ıráa téndemı na bırıña máadı dı né bitála. 35 Ade na isóódaá wéndelém, amá medée ımaturé téndelém ketengere.

36 Amá naáro waası bıdée wıre yáa alowáati. bowe isóódaá né baası cáńfána Biyaalú, asée Caáwo rıke. 37 Wenbí bulá -dée saáti né nó sı bilaná -dée kındé saáti. 38 Bıdée saáti kımı, naanı na tééwo kóboıgi ıbáızı nı lím ıdı ıráa né, ıráa wéndji bónnıyó, bóngbowó aláa bika bánváa bebiya hálı wıre wendé Núhum waazú né ıtála. 39 Bıdeféeri we natırı hálı lím kóboıbí ıkónı bıdı barıña. Bílé dıdı ge sı bulá -dée kındé wıre. 40 ıráa nowóle we fóó-daá ge na bıselı kóđóm bıyéle sıle ní. 41 Aláa nowóle we bannamı namıre-ro ge na bıselı kóđóm bıyéle lí ní. 42 Bílé né ivere, káma mıstı wıre wendé Mıdú sı ıkónı né. 43 Mınyı bulé sısı a dıó-dú ıfonnyı nuvoowú-dée alowáati wenkı ımılı sı ıkónı né, wėnverıı ıcoóná waazá na ımılı ıkókonı ısoó qaána-daá. 44 Boroozı né, mínyó dıdı ıgbırı mıđamáa káma sı ıkónı né alowáati wenkı mıyaađamáa né ge.

45 «Weeni ge bowotá-dú ızızée bika ıgée tlıdı ıgóbónı waazı yı wėnbeemı ıqaána-daá bowotá-duná-ro, bika wánváa we kıđım saáti wenkı bıbóızı né? 46 A bıgée bowotá-dú ımó ıgóbónı waagábı, nge wóowóoná yı wánlám tımére wendé waadı yı né, ınaa wenbí-nıını-dú. 47 Ménveerım mı toovonúm sısı wánzı yı kóboıdı ıdée dıóle rıña-ro. 48 Amá a ıgée bowotá-dú tıte ní, wóndóm iwenbiré-daá sısı: "Mágóbónı tángábı ıđam" 49 nge weedée wánmám ına wenbá tımére-daá né, wéndji bika ına nyooráa bónnıyó, 50 bowotá-dú ımó ıdée kóbonı wáındalı wıre na alowáati wenkı ıyaađona né. 51 ıgóbónı wóndıwó yı na ıfere yı munáavıkıwá-dée kıverewo. Nna ge wėnwıı bika wánlám mányı lé.

25

1 «Bulé né, wenbí bénggezınáa né ndı: aléewá fuú badatılı ta abaaláa né wóogboóná fıtlıwá halı weetáháro ketı. 2 Badaá noónówá kée laakáarı bumı-dunáa, bika noónówá baaganáa kée asėnsı-dunáa. 3 Noónówá laakáarı bumı-dunáa wóogboó bedée fıtlıwá né, bedekpedına núm a bándıó fıtıla-daá né aziya. 4 Amá noónówá baaganáa kée asėnsı-dunáa, belé beegbedına núm aziya bedée kparábáyáawá-daá. 5 Weetáháro tofolı kındé né, dóm waalá aléewá bem barıña bokpó dóm. 6 Nuvoowó ge dugogoore wóowó sısı: "İbéle weetáháro, ılı ısm yı!" 7 Nna ge aléewá

a 25:3 25.3 Belé bedée né, núm ge bándıó bedée fıtlıwá-daá bıdée saáti.

bení baríŋa beevé bángburi bavítílawá. ⁸ Nɔ́ónówá laakáari bunsi-dunáa woɔdó áseńsi-dunáa sɪsɪ: "Iva d́aa mídeé núm, d́edeé fitílawá wándím." ⁹ Áseńsi-dunáa woobúsi we sɪsɪ: "Aayí. Bídándalí d́ana mí, bílé né ibó yand́aa-jó ikámó." ¹⁰ Sáati wenkí beed́ee móo né ge weetáháro waadála. Wenbá bángbúru badí badámáa né, boovu yi basoo hiije d́aana-daa, nge boɔdó tará. ¹¹ Bílé bowóro ge aléewa baaganáa waadála bóndóm sɪsɪ: "Kóboní, kóboní bátoló-d́aa." ¹² Amá woobúsi we sɪsɪ: "Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ máási mí." ¹³ Bílé né, ivére káma mísi wíre yáa alowáati wenkí sɪ ikóni né.»

¹⁴ « torojóo ge nyazi uró weení sɪ id́ee níbaáwo ge waayáa id́ee bowotá-dunáa italuná we id́ee d́óole né. ¹⁵ Weejele kóɔɔni síká liidee kákprízi nasile na nínówá, naáru síká liidee kákpaná, nge weejele toozo ní síká liidee nínówá. Weejele báa weení biluná id́ee konkári-ro. Nge weed́ee id́ee níbaáwo. ¹⁶ Weení beejele yi síká liidee kákprízi nasile na nínówa né, waaján ibó ulaná ye tumére iyuú alibóo síká liidee kákprízi nasile na nínówá. ¹⁷ Síká liidee kákpana-dóo woobó ulá bílé d́ódó iyuú alibóo síká liidee kákpríŋa d́odó. ¹⁸ Amá weení beejele yi síká liidee nínówá né woobó íbáa boɔwo ade ikpóo id́ee kóboní-d́ee liidee umósi nína. ¹⁹ Bowóro kpeteree né, bowotá dunáa bana bed́ee kóboní waadála, nge waayáa badaa báa weení sɪsɪ ití yi wenbí waalaná iliidee né. ²⁰ Weení beejele yi síká liidee kákprízi nasile na nínówá né woogóni igóboní izá-daa, nge waazí síká liidee kákprízi nasile na nínówá kifalá itó sɪsɪ: "Kóboní, nyéjele ma síká liidee kákprízi nasile na nínówá ge, bee síká liidee kákprízi nasile na nínówá móoyúu alibóo né nd́o." ²¹ Nna ge igóboní woɔdó yi sɪsɪ: "Nyáálá kazóo, nyégée bowotá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjele nya cóko, nge nyááláná kɪ tumére na toovonúm né, ménjelli nya tumére kóboníde. Kóni mána nya d́ifáari." ²² Weení beejele yi síká liidee kákpana né woogóni igóboní izá-daa itó yi sɪsɪ: "Kóboní, nyéjele ma síká liidee kákpana ge, bee síká liidee kákpana móoyúu alibóo né." ²³ Nna ge igóboní woɔdó yi sɪsɪ: "Nyáálá kazóo, nyégée bowotá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjele nya cóko nge nyááláná kɪ tumére na toovonúm né, ménjelli nya tumére kóboníde. Kóni mána nya d́ifáari." ²⁴ Weení beejele yi síká liidee nínówá né, woogóni igóboní izá-daa né, nge sɪsɪ: "Kóboní, mányi sɪsɪ nyégée uró weení ijóo káale né ge: Lénlé ndóɔúu né ge nyóngorí, bika nyángóm lénlé ndálára né, ²⁵ biyéle mááni nundaáre né, móóbóna nyédée síká liidee nínówá mabáa boɔwo ade moɔbóo ye namósi nína. Bee ye, mééjele nya nyéliidee." ²⁶ Amá igóboní woobúsi yi sɪsɪ: «Bowotá-dóo tite níni bɪgaadóo. Nyányi bílé sɪsɪ lénlé módóɔúu né ge móngorí bika mángóm lénlé mádálára né. ²⁷ Bílé né nyáaboná méliidee nzíu b́ankɪ; máágabɪsɪ d́ó né, mayaamo méliidee na ad́ee alibóo. ²⁸ Bílé né ulée síká liidee nínówá ijó icéle weení íwená síká liidee míli né. ²⁹ Káma weení íwená né, bándasi yi na iyuú bɪbá bɪd́o, amá weení íveyína né, b́enlée wenbíyóo íwená né. ³⁰ Bɪga bowotá-dóo tite níni umó né, ilo yi temenuú-daa aso. Nna ge wénwii ulá mányi lé.»

³¹ Sáati wenkí sɪ ikóni id́ee -daa ígána ríŋa né, wónjowóo id́ee kowuro-gbelé ásicé nd́e-ro. ³² Yíriwá ríŋa wónduuzí waazá-daa. Wándarí uráa níŋunáa wándarí ísɪ féeni f́oolóo, namíni f́oolóo né. ³³ Wánzɪ féeni igíɔiwú-ro, ísɪ namíni unbuwó-ro. ³⁴ Na wúro itó wenbá bowe

igidiwú-ro né sɪsɪ: "Igóni, mínyóó wenbá majaa waadɔ mɪ alibáraka né, umɔ kowuro-dɔɔ wenká baagbíri basɪ mí dɔo balám dúúlinya né. ³⁵ Káma nyoósi waalá ma, nge míivá ma kíjím meɔ; dɔooló waalá ma, nge míivá ma lím mɔnyóó, mówe igónɔ, nge míimó ma; ³⁶ mójóó tunbóóló, nge míizúu ma kpɪná; mányaadí né, míizúlu móró; mówe sáraka-daá né, míigóni mójó." ³⁷ Na wenbá baalá Isóo-dée sɔolím né bobúsi yi sɪsɪ: "Dádó, sáati wenki ge dǎáná nya nyoósi wená nya ge dǎává nya kíjím nɔi yáa dɔooló wená nya ge dǎává nya lím nnyóó? ³⁸ Sáati wenki ge dǎáná nya nyówe igónɔ ge dǎámó nya yáa nyójóó tunbóóló ge dǔózúu nya kpɪná? ³⁹ Sáati wenki ge dǎáná nya nyánnyaadí yáa nyówe sáraka-daá né dǔózúlu nyóró?" ⁴⁰ Na wúro ibúsi we sɪsɪ: "Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ: Báa sáati wenki ge mílǎ mogooɔiya bana badaá báa kúmúu naáro né, mójó ge mílǎ." ⁴¹ Na itó wenbá ɔwe utɔwɔ-ro né sɪsɪ: "Ilaná ma bolini mínyóó wenbá Isóo waalá mí láálí né. Ibó idée nimini idánɔm ketengere baagbíri yi basɪ na idée ziiiniwá né idaá. ⁴² Káma nyoósi waalá ma, mídáfa ma kíjím meɔ; dɔooló waalá ma, mídáfa ma lím mɔnyóó; ⁴³ Mówe igónɔ, mídáamó ma; mójóó tunbóóló, mídósúu ma kpɪná; Máanyaadí bika mójóó sáraka, mídóbó isúlu móró." ⁴⁴ Na belé dɔdɔ bobúsi sɪsɪ: "Dádó, sáati wenki ge dǎáná nya nyoósi yáa dɔooló wená nya; nyéɔe igom yáa nyójóó tunbóóló; nyánnyaadí yáa nyówe sáraka-daá ge dǎásíná nya?" ⁴⁵ Na wúro ibúsi we sɪsɪ: "Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ báa sáati wenki ge mídála mogooɔiya bana badaá báa kúmúu naáro bulé né, mójó ge mídála." ⁴⁶ Na beɔe azáaba kíɔndem né kídaá. Biɔa wenbá bánlám Isóo-dée sɔolím né, belé beɔe weezuú kíɔndem né kídaá.»

26

¹ Yeésu weede tómwá tɪna tɪriɔa wɪlí né, nge woóó sɪsɪ: ² «Mínyi sɪsɪ biɔa wé náále na beɔi -dée jíngáári. Bángbáa becéle na baká yi dɔni abelí akóo-ro.» ³ Nge kóɔnǎa na woodúzi dǎmá Kayífu, Isóo sarási landɔ kóɔnǎi-dée dǎána-daá. ⁴ Baanmáti baní dǎmá sɪsɪ bakpa Yeésu súmúú-daá bika bako yi. ⁵ Amá sɪsɪ: «Bíkalá jíngáári lowóre na bokókóni bitulúsi zamó.»

⁶ Yeésu we Betaániya téedi-daá Sumóóni -dée dǎána-daá né, ⁷ nge aló naáro woogóduu ijó ígána kpárábá kazóo nɔi kídaá na liidee ɔne tulaari. Nge waabiri tulaari Yeésu kɔjɔó-daá sáati wenki ulé iwe wéndji kíjím né. ⁸ waana bulé né, nge beeyée baaná. Nge sɪsɪ: «Wé-ro ge woɔwórsi tulaari bulé? ⁹ Bayaabízi bayá ki liide-ɔne, ɔkɔpóo kiliidee bafa kadanɔrɔsi.» ¹⁰ Yeésu waaní bulé né, nge sɪsɪ: «Wé-ro ge mínlám aló umó nɔwóya? Kazóo níbi ge waalá ma. ¹¹ Káma báa sáati wenki mína kadanɔrɔsi ge, amá budekée báa sáati wenki ge si iyuú mójó míj. ¹² Waabirná ma tulaari né, médeé bim ge waajam ikpíri bulé. ¹³ Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ báa lé ge si beféeri laabáaro kíféngi dúúlinya riɔa-daá, bánmáti wenbi waalá né ɔtoɔzíná iro.»

¹⁴ «Nna ge fuú na nɔwóle-daá kóɔm weeni bányaá yi sɪsɪ Yudási Isikariyóo né, weɔde kóɔnǎa-jó ¹⁵ itó we sɪsɪ: «We ge mínváa ma a biɔe máagbá Yeésu mejele mí?» Nge belé bejele yi liidee gbóó akóosaaláa. ¹⁶ Bidíɔa-ro ge waazúu níbaani na ikpa Yeésu icéle we.

17 Kpónó badaḡo kɪ faadɪnɪ né-dée jɪngáárɪ wɪre kaḡaa nḡe ge woogónɪ bobóozɪ Yeésu sɪsɪ: «Le ge nyózwoolé sɪsɪ dɪkpɪrɪ nya -dée jɪngáárɪ kɪdʒɪm?» 18 Nge woobúsi we sɪsɪ: «Ibó téédɪ-daá nmaánɪ-jó ɪtɔ yɪ sɪsɪ kóhɔnɪ sɪsɪ: Médée alowááti waajó, nyédée ge mána médée wanbaaráa sɪ dɪdʒi fele ndée-dée jɪngáárɪ.» 19 Nge wanbaaráa waalá wenbí nóó Yeésu waanmáti we né bakpírɪti fele ndée-dée jɪngáárɪ.

20 Kɪdʒáánɪ né, nge Yeésu na iwanbaaráa fuú na nowóle boojó sɪ beɟi kɪdʒɪm. 21 Bowe béndʒi né, nge Yeésu sɪsɪ: «Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ mídáá kóɟóm wányám ma.» 22 Wanbaaráa waazúo kaanɟá, nge bónboozɪ yɪ kóɟóm-kóɟóm bángáa ɟamá sɪsɪ: «Ḃádúo, mós yáá wé?» 23 Nge woobúsi we sɪsɪ: «Mána weenɪ wányám ma né ɟéndʒi nunyóo kóɟómóo-daá.» 24 wéndʒé nɟɪnáa baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪɟá-daá ɪwó né, amá nbusú na weenɪ sɪ ɪyá yɪ né. A bátálóro bodúo, biyaalá sóñci.» 25 Nna ge Yúdási, weenɪ wányám yɪ né, woobózi sɪsɪ: «Mós ge bigée yáá wé kóhɔnɪ?» Nge Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Nyóódo ná.»

26 Bowe béndʒi kɪdʒɪm né, Yeésu woogbóo kpónó, waazá Isóo koro bité né, nge weebelɪ kɪ icéle ɪtɔ sɪsɪ: «Imo ɪtɔo, módónsoó nbulé.» 27 Bulé bowóro né, nge woogbóo viinyi biya-dée solóm na kagbóo, waazá Isóo koro bité né, nge weejéle ke iwanbaaráa ɪtɔ we sɪsɪ: «Mírɪna unyóo, 28 káma médée azimá nbulé, bɪnáa kedʒiyá azimá bɪbírɪ ɪráa tutúuma-ro na becé we bedée alaháaciwá né. 29 Ménveerim mí sɪsɪ módóndonyóo viinyi biya-dée solóm bum háli wɪre wendé sɪ módókonyóo solóm kífábi mána mí majaa-dée kowúrúo-daá né.» 30 Beedée jɪngáárɪ yéndiwá basá Isóo bité né, nge baalɪ beɟé oliviyée tíni búo-daá.

31 Nna ge Yeésu woódó we sɪsɪ: «Nuvoowú kɪna kɪdɪtɟa, mínzée iyéle ma, káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪɟá-daá sɪsɪ: «Mángúo ketirú na féeni ɪya ɟamá fuúre-daá.» 32 Amá a méévé malɪ ɪsɟáa-daá, méndée mí nɪbááwo mobó Galilée laadóo-daá.» 33 Nna ge sɪsɪ: «Báa barɪna bɛnzée beyéle nya, mós médénzée ketengere meyéle nya.» 34 Nna ge Yeésu woódó yɪ sɪsɪ: «Ménveerim nya toovonúm sɪsɪ nuvoowú kɪna kɪdɪtɟa, naanɪ na kalɪbáawó ɪbóo né, nyónjoolɪ boro nabúdóozo sɪsɪ nyáási ma.» 35 Nna ge woódó yɪ sɪsɪ: «Báa bɪnbóozɪ sɪsɪ mána nya ɟɪsɪ, módóndóm sɪsɪ máási nya.» Nge wanbaaráa baaganáa rɪna ɟoɟo woódó bulé.

36 Bána Yeésu boobó bulé háli batála ɟɟáare bánýaa ɟe sɪsɪ Getsemaanée né ɟɪdaá. Nna ge Yeésu woódó iwanbaaráa sɪsɪ: «Ijóo cé, na mobó lí magázolo Isóo.» 37 Nge weegbedɪna na Zebedée biyaalɪnáa léénɪ. Búdee sáati ge waazúo kaanɟá bɪka ɪlaakáari koráa. 38 Nna ge woódó we sɪsɪ: «Málaakáari waazúo kaanɟá páá háli bɪnyélii mazi. Ijóo ce ɪcoóná mízá mána mí.» 39 Nge woodorɪ ɪdɪ ɪlí bolɪni cóko, nge waabá ɪgojúsó ade ɪsólo sɪsɪ: «Majaa, a bɪnlám, laná ma bolɪni na wahála kagbóo kana. Amá búdekée wenbí mózwoolé né ɪláná, wenbí nyózwoolé né ɪláná.» 40 Yeésu woólóo ɪkábisɪ iwanbaaráa toozóónɪ-jó né, nge woowóoná we bóndóm. Nge woódó sɪsɪ: «A bulé mídábízi ɪcoóná mízá báa alowáati cóko mána mí?» 41 Ijóoná mízá bɪka ɪsólo Isóo na ɪkasála sitáani-dée kodósi-daá. Iró wená soolím sɪ ɪlá, amá tónsoó tafɪya.» 42 Nge woodorɪ ɪdɪ ɪlí bolɪni cóko síle-dée ɪsólo sɪsɪ: «Majaa, a ndánlaná ma bolɪni na wahála kagbóo kana, nge bɪnbóozɪ sɪsɪ monyóo ke ge, nyédée soolím ɪláná.» 43 Waadákabisɪ iwanbaaráa-jó né, woódómóoná we bóndóm, káma ɟóm caarée we. 44 Nge

Yeésu weeyéle we itorí ɪdɪ ɪlɪ bolɪnɪ cɔ́kɔ dɔdɔ ɪsɔ́lo toozo-dée na tɔ́m-bíya kódomáa bemí. ⁴⁵ Nge waagábɪsɪ wanbaaráa-jó ɪtɔ́ we sɪsɪ: «míbámáa dóm mɪnveézɪ! Alowáátɪ wenkɪ sɪ bakpa bayaná alaháácɪ landáa né waajóu.

⁴⁶ Iguró! Dídée! Ibée, weení wányám ma né waadála.»

⁴⁷ Babamáa ηmatɪre ge Yudásɪ, fuú na nɔ́wɔ́le-daá kódom waadála ígána uráa fuure bágána tókobíwá na dǎázi. kóbóná na weegédíríná we. ⁴⁸ Yudásɪ, weení wányám yɪ né, waavóngeveeri we sɪsɪ: «Weení sɪ megbíríkɪ yɪ mezée yɪ né, Yeésu nbulé. Igba yɪ.» ⁴⁹ Nna-rína ge waanóm ikédée Yeésu-jó ɪtɔ́ yɪ sɪsɪ: «Méezée nya kóbónɪ.» Nge weegbíríkɪ Yeésu. ⁵⁰ Nge Yeésu wɔ́dɔ́ yɪ sɪsɪ: «Mɔ́dɔ́ndɪ, la wenbí nyóógónɪ lám né.» Nna ge baaganáa woogóduu bakpa Yeésu. ⁵¹ Bɪnáa Yeésu na wenbá né badaá kódom weegbée ɪdée tókobɪ ɪcésɪ ɪsɔ́o sarásɪ landɔ́ kóbónɪ-dée bɔ́wɔ́tá-dúu, nge bujé ɪlé ɪnɪgbamɔ́. ⁵² Nge Yeésu wɔ́dɔ́ yɪ sɪsɪ: «Bɪsɪná nyédée tókobɪ ndɔ́ kɪdɪdáare, káma wenbá rɪŋa bónyooná tókobɪ né, tókobɪ ge sɪ basɪná. ⁵³ Nyánmaazi sɪsɪ mádánbíɪzi mavɪnɪ majaa ikéjéle ma malááyikawá yooráa tutúúma fuwé fuú na náale na bɔ́wɔ́rɔ́? ⁵⁴ Bɪnlám nɪnɪnɪ na wentɪ ɪsɔ́o-dée tɔ́m waanmáti sɪsɪ bɪmɔ́óna bulá bilé» né ikóódi?» ⁵⁵ Alowáátɪ kɪm ge Yeésu wɔ́dɔ́ zamɔ́ sɪsɪ: «Míígálɪ ɪkónɪ sɪ ɪkpa ma na tókobíwá na dǎázi nyazi mégée uráa-góorɔ́? Báa wɪre wendé, mójóo -daá ge mánwɪlɪ uráa ɪsɔ́o-dée tɔ́m, mídákpa ma. ⁵⁶ Amá bulé bɪrɪŋa bulá ge na wentɪ waanmáa né ikóódi. Nge Yeésu-dée wanbaaráa waaya damá bese beyéle yɪ.

⁵⁷ Wenbá baagba Yeésu né, beɔ́geɛná yɪ ɪsɔ́o sarásɪ landɔ́ kóbónɪ kayiifu weení na tuuzée ɪdée né-jó. ⁵⁸ ɪlé woovu Yeésu ɪjɔ́óna yɪ bolɪnɪ hált sarásɪ landɔ́ kóbónɪ-dée dǎána-daá ɪsɔ́o ɪcɔ́o ɪna ɪlé ɪdée bɔ́wɔ́tá dɪnáa sɪ ɪna nɪnɪnɪ sɪ bɪtená né. ⁵⁹ kóbónáa na yahúúdíwá-dée kóbónáa baaganáa wánjáádɪ sɪ bobuuná Yeésu tɔ́m na bakɔ́ yɪ; ⁶⁰ Bodoyúú kúbúunáti na bɪrɪŋa uráa dǎbata waaltɪ seriya bobóti nɪgɪ né. Kegbiirinɔ́o ge uráa nɔ́wɔ́le wɔ́gónɪ ⁶¹ botɔ́ sɪsɪ: «ɪrɔ́ ceeni wɔ́dɔ́ sɪsɪ: "Mánbuzɪ mɔ́yɔ́ na mabɪsɪ mama ke we náádoozɔ́."» ⁶² Nna ge ɪsɔ́o sarásɪ landɔ́ kóbónɪ waagorɔ́ ɪtɔ́ yɪ sɪsɪ: «Nyévéyina natɪrɪ sɪ nbúsi wentɪ uráa bana bónbuunáa nya né?» ⁶³ Amá Yeésu sumáa ge. Bɪnáa ɪsɔ́o sarásɪ landɔ́ kóbónɪ sɪsɪ: «Na ɪsɔ́o weezuú-dúu-dée yɪde-daá mɔ́nbɔ́ɔzi nya sɪsɪ nvéeri-dǎa a nyóó ge , » ⁶⁴ Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Nyóódo ná. Bɪriké wentɪ sɪ mevéeri mí né ge sɪsɪ sɪná leleedɔ́, mɪnáa ɪjɔ́o ɪsɔ́o yiko-dúu-dée nóonɪ kɪdɪiwú-ro. Mɪndanáa yɪ wángalunáa ɪsɔ́odáa wéngedim ηmɪndɪ-ro.» ⁶⁵ Nna ge ɪsɔ́o sarásɪ landɔ́ kóbónɪ weelerɪ igúzuúdiá ɪtɔ́ sɪsɪ: «Weegbeɛná ɪsɔ́o. Bidokúti bɪbózi seriya-dúu dɔdɔ. Míniŋ waanmáti ɪkpeɛná ɪsɔ́o né. ⁶⁶ Mɪnmaazi sɪsɪ wé?» Nge boobúsi sɪsɪ: «ɪmɔ́óna bakɔ́ yɪ.» ⁶⁷ Nge bɔ́ɔdɔ ndɔ́ɔlumá waazá-daá, bamá yɪ cɔ́díwá, nebére ɪcɛ yɪ kadáazi ⁶⁸ bɪka bóndóm sɪsɪ: «Lɛerɔ́, tɪrɪkɪ, weení waamaná nya?»

⁶⁹ Bɪdée sáati, cɔ́o asɔ́ tɔ́o-roɔzi. Nge aló bɔ́wɔ́tá-dúu woogóduu ɪjɔ́ ɪtɔ́ yɪ sɪsɪ: «Nyóó dɔdɔ nyágána Yeésu Galilée nɪnɪ ge. ⁷⁰ Amá wɔ́ɔjɔ́ólɪ uráa rɪŋa ɪzá-daá ɪtɔ́ sɪsɪ: «Máásɪ wentɪ nyóndóm né.» ⁷¹ Sáati wenkɪ wéndée dɔ́o wɔ́ɔɔ né, kífaló waana yɪ iféeri wenbá bɔ́we nna né sɪsɪ:

a 26:65 26.65 Bɪdée sáati, ɪsrayélt bíya wénlerɪ bogúsúudi ge a bigée sɪsɪ nabóro waalá bojɔ́o káale nyazi: nbusú, wenbiré gosɪrɛ, líiya, kodóm yáa batóo ɪsɔ́o bulé.

«Ceení kána Yeésu nazaréeti ríni ge.» ⁷² Waadási ɪcɔɔli iduuná sɪsɪ: «Máási uró ceení.» ⁷³ Bɪdási cɔkɔ né, wenbá bavonwe rína né, boogódúu botó sɪsɪ: «Toovonúm ge, nyóó dɔdɔ nyégéé ɪdéé uró ge, nyédéé ŋmatire wánwɪli bulé.» ⁷⁴ Nna ge waanmatí sɪsɪ: «Isóó ifo mánɪgbamóó a dɛ bobóti ge ménbelí. Máási uró ceení.» Nge kalɪbááwo waaján kɪbóó. ⁷⁵ Nge woɔdóózi tómm Yeésu woɔdóó yi sɪsɪ: «Naaní na kalɪnbááwo ɪbóó né, nyónjɔɔli bɔrɔ nabúdoozo sɪsɪ nyáási ma» né. Nge waalí ɪbá iwíi.

27

¹ Kiivé tééré né, kóbonáa na woɔjóó bacáa lomaazé na bako Yeésu. ² Nge boɔvɔkɪ yi nibé boboná yi becéle laadóó-déé níbáadeeró Piláati.

³ Yúdási weení waayá Yeésu né, waana sɪsɪ baazízi sɪsɪ bángóó Yeésu né, waalá manyi lé ɪkpóó liidee gbóó ákóosaaláa iboná icéle kóbonáa na

⁴ sɪsɪ: «Máálá alahááci mayá uró weení ɪdalá nabóro né.» Amá belé boobúsi yi sɪsɪ: «Wentí waananá dǎa. Nyójóó nbulé.» ⁵ Nge Yúdási wooboná liidee ɪlo Isóó-déé dǎana-daá. Nge weedǎe ɪdó ɪdi nibiiré ɪsí. ⁶ kóbonáa woogbóó liidee botó sɪsɪ: «Bɪdafa níbááwo sɪsɪ dɪdɔ liidee ana Isóó-déé dǎana-daá kojóóni wóró káma uró-déé azimá liidee ge agéé.» ⁷ Baalaná dǎamá saáwóra bité né, nge boogbóó liidee amó bamo cúu maaró-déé fɔ́ bɛ́nbim ɪgoma. ⁸ Bɔrɔɔzi ge háli na sinje bánǎa fɔ́ kení sɪsɪ azimá-déé fɔ́. ⁹ Bulé ge wentí waanmatí sɪsɪ: «boogbóó liidee gbóó ákóosaaláa ŋɪɪnáa Israyéeli biya waamáazi si béféré ɪro né, ¹⁰ bamo cúu maaró-déé fɔ́ ŋɪɪnáa ǎadúú waavónízi ma né» woogóodi.

¹¹ Booboná Yeésu laadóó-déé níbáadeeró-jóó si bafɔ́oná yi, nge ɪlé woobóózi yi sɪsɪ: «Nyóó ge Yahúúduwá-déé wúro?» Nge Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Nyóódo ná.» ¹² Nge Isóó sarási landǎa kóbonáa na téédɪ-daá kóbonáa-kóbonáa woobuuná yi tómmwá dǎbata, amá idobúsi we natíri. ¹³ Nna ge Piláati woɔdóó yi sɪsɪ: «ǎdǎnni wentí ríɪɪa bónbuuná nya né?» ¹⁴ Amá Yeésu tobúsi yi natíri wenti ríɪɪa waanmatí yi né tɪrɔ háli bíbá bílá laadóó-déé níbáadeeró Piláati bití.

¹⁵ Fele ndéé jingáári báa wenki laadóó-déé níbáadeeró wéndéréjém sáraka-dóó kódom weení zamó woɔzɔ́li sɪsɪ ɪce né. ¹⁶ Bɪdéé saáti né, sáraka-dóó kóboni naáro we sáraka-daá, bánǎa yi sɪsɪ Barabáási. ¹⁷ Bɪnáá Piláati woobóózi zamó kiduuzée ɪnaamó né sɪsɪ: «Weení ge mízɔ́léé sɪsɪ méje? Barabáási yáá Yeésu weení bánǎa yi sɪsɪ né?» ¹⁸ Káma Piláati nyi bulé sɪsɪ sóózi weeyelená bakpa Yeésu becéle yi. ¹⁹ Saáti wenki Piláati cɔ́óó tómm yaavooǎé rína né ge ɪdeleó weegédiri beféeri yi sɪsɪ: «Nkadɔ nyónóó uró déyi-déyi-dóó ceení-déé tómm-daá. Káma nuvoowú kina mááná wahála dǎbata médéé dɔoziro-daá ɪrozi.» ²⁰ kóbonáa na téédɪ-daá kóbonáa-kóbonáa waadási zamó sɪsɪ kíbɔ́ozi Barabáási-déé cém bika bako Yeésu. ²¹ Laadóó-déé níbaadeeró waadási ɪbóózi we sɪsɪ: «Beléeni badaá, weení ge mízɔ́léé sɪsɪ méje» Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Barabáási.» ²² Bɪnáá Piláati woobóózi we sɪsɪ: «Né we ge málaná Yeésu weení bánǎa yi sɪsɪ Leeró né?» Baríɪa boobúsi yi sɪsɪ: «Báka yi dǎni abelí akóó-ro.» ²³ Nge waadási ɪbóózi we sɪsɪ: «Taalí wenki ge waalá?» Amá belé baabá ge babamáa kóodi bɪnjaaríá sɪsɪ: «Báka yi dǎni abelí akóó-ro.» ²⁴ Piláati waana sɪsɪ waawí we bika bíbamáa bóó kpáa né, nge waajiri lím ɪsám ɪnóózi zamó ɪzá-daá ɪtɔ́ sɪsɪ: «Mánóóni féyi uró

ceeni-dée sím tóm-daá. Míjò nblé.» ²⁵ Nge zamóo ríŋa woobúsi yi sísí: «Ídée sím-dée nɨgbamóo narí íti dána dɛbiya-dóró.» ²⁶ Nna ge Piláati weejé we Barabáasi. Bɨga Yeésu ulé né, weeyéle bosúti yi agbáázá bité né, nge woogbóo yi icéle we sísí bóbóná yi baká dɛni abelí akóo-ro.

²⁷ Nge laadóo-dée níbaadeeró Piláati-dée sóójawá wooboná Yeésu idée kowuro-dugoré-daá; botúúzi sóójawá baaganáa ríŋa balára bamilína yi. ²⁸ Baalízi yi igbiná izóona né, bosúu yi tóko kísemóo. ²⁹ Nge baalóo wíláázi sɨjóo sowá-sowá né nyazi kowuro-vulóo bofu igojóo; bacáa dɨgeré baɔo inóóni kíjjiwú-daá. Nge boozóm waazá-daá bánmɔŋé yi bónóm sísí: «Déézéé nya yahúúdíwá-dée wúro.» ³⁰ Bónónáa yi ndóoluná bika bɔngbɔwóo dɨgeré bánmám igojóo-daá. ³¹ Baamóm yi bité né, nge baalízi yi tóko boozúu yi né, babísuná idée-ndi bosúu yi. Nge beedɛená yi sɨ bakága dɛni abelí akóo-ro.

³² Baalí béndɛé né, beegéti abaaló naáro igée Siréeni téédí-daá níni. Bánýáa yi sísí Simóni. Nge baagba yi dóole isóo Yeésu-dée dɛni abelí akóo. ³³ Baadála dɨdáare wendé bánýáa-dɛ sísí Golɨgóóta né, Golɨgóóta kutoluu ge sísí kojóo bɔɔɔo dɨdáare, ³⁴ nge baava yi viinyi biya-dée solóm baajaná faadini nyéni-níni né sísí inyoo. Waadím né, idetisi inyoo.

³⁵ Baagá yi dɛni abelí akóo-ro bité né, nge bɔoɔo tété igbiná-ro batára ye damá. ³⁶ Nge beedi bɔoɔo nína bɛnverii uró. ³⁷ Nge baanmáa kpálúfóo-ro bosúsi igojóo-ro wenbí-ro baago yi né sísí: «Ceeni ge Yeésu yahúúdíwá-dée wúro.» ³⁸ Nge baagá uráa-góóráa nowóle batasíná yi. Kódɔni igíjjiwú-ro, waaganáa unɨwó-ro. ³⁹ Níbaá-dɛeráa wándóódi yi, bánmɔŋé yi, ⁴⁰ bika bónóm sísí: «Nyóo weeni nyónyóm Isóo-dée ɔána nbísi nma ke we náádoozo né, nyádítɨŋa lee nyádi a nyéggé , bika ngédi dɛni abelí akóo-ro.» ⁴¹ Bilé dɔɔo ge Mará wulúáa na téédí-daá kóbonáa-kóbonáa na kóbonáa wánmɔŋé yi bónóm yi sísí: ⁴² «Weelée baaganáa, amá idánbízi ulée idi. A igée Israyéeli wúro, ikédi leleedó dɛni abelí akóo-ro na dɨfa yi tovonúm! ⁴³ Isóo ge waava tovonúm né, Isóo ikóni ulée yi leleedó a izoolé yi, káma wóodó sísí: "méggé ge."» ⁴⁴ Bilé nóo ge bɨkpédína uráa-góóráa wenbá baagá ina we dɛni abelí akóo-ro né bándóódi yi.

⁴⁵ Kpoo idaawó kéréfu fuú na natíle nbó ɔaaníŋa kéréfu natúdoozo, bulá temeenuú laadóo ríŋa-ro. ⁴⁶ ɔaaníŋa kéréfu natúdoozo bilé ge Yeésu woogóo bɨcáari sísí: «Elíi, Elíi, lemá sabaktani», bugutoluu sísí: «Médée Isóo, médée Isóo, ngbaalá ge nyééjé ma ndáli.» ⁴⁷ Wenbá bɔwe nína ge baaní né, badaá nebére sísí: «Elíya ge wányáa.» ⁴⁸ Nge badaá naáro waajan íse ikógbóo kɨcɛ ilii viinyi biya-dée solóm nyígáázi níbi-daá ikpóo isúu dɨgere noó-daá ikpáázi Yeésu noó-jó sísí inyoo. ⁴⁹ Baaganáa sísí: "Izím dɨbée sísí Elíya wónɔni ulée yi?"

⁵⁰ Amá Yeésu woodókoo bɨcáari, nge iweezuú waalí. ⁵¹ Nge Isóo-dée ɔána-daá láámilé waadára nabóle kogbɔo isóo-daá ngóni ade; Ade weezéle, bítangbalíni ifée, ⁵² bɔooláani ifulú bika Isóo-dée uráa ɔabata bánzim né ifé. ⁵³ Yeésu weevé ilíi bɔooláani-daá né, belé dɔɔo baalí, nge baazóo Yesusalém Isóo-dée téédí-daá balízi badí bawíli uráa ɔabata. ⁵⁴ Róoma sóoja kóboní na sóojawá baaganáa bɛnverii Yeésu né, baana ade weezéle na wenbí ríŋa bulá né, nge nundaáre kóbonde waazóo we botó sísí: «Tovonúm, uró ceeni kééna .»

⁵⁵ Aláa ɔabata we nína bagazíjéé bolini begebeéna; Ɖoo Galilée laadóo-daá ge boogónú Yeésu bángalám yi bɔwotá. ⁵⁶ Badaá, beé Maryáma Magdaláa aló, Maryáma Yaakúbu na Isifu boɔɔ na Zebedée biyaalínáa igɔɔ bɔwe nína.

⁵⁷ Ɖaaíŋa waalá né, ɔóle-dúu bánŋáa yi sɔsɔ Isifu igée Arimatée tééɗi-daá níni bika igée Yeésu-dée wanbaaró ɔuɔ né, waadála. ⁵⁸ Iró umó woobó umɔóná Piláati íbóɔzi yi Yeésu tɔnɔ. Nge Piláati waava níbááwo sɔsɔ bécéle yi kɔ. ⁵⁹ Isifu woogbó kɔ né, nge woogoodiná kɔ kásánjá. ⁶⁰ Nge woogbó kɔ idɔ bolááwo kífaló waabáa kɔ idɔ bítangbaló-daá né kɔdaa; nge weebiláazi bóóre kóɔɔŋɔ ito boolááwo nɔ. Bilé bɔwóró né, nge weedjé. ⁶¹ Bidée saáti kumí, Maryáma Magdaláa aló na Maryáma líni bɔwe nína, bojɔɔ bolááwo ɔzá-daá.

⁶² Kíivé né, bángburí fɛzɔre wíre kifé né nbulé, nge kóɔnáa na booyózi bobó Piláati-jó. ⁶³ Nge boɔɔ yi sɔsɔ: «Kóɔni, ɔóɔɔɔzi sɔsɔ bɔbɔtɔ ceení woɔɔ ina waazá né sɔsɔ: "Wé náádoozo wíre ménvém." ⁶⁴ Bilé né, fa níbááwo sɔsɔ befére boolááwo háli wé náádoozo na iwanbaaráa íkókɔni banmíli yi bika bɔtɔ zamó sɔsɔ: "Weevé líli ɔɔɔa-daá". Bobóti kegbiirinó níni tuna tɔnglíli kaɔa níni.» ⁶⁵ Nge Piláati weevéeri we sɔsɔ: «Ibée fereɔá. Iboná we befére bolááwo níni ná mízɔlé né.» ⁶⁶ Nge boobó sɔ befére bolááwo. Baaɔázi kɔɔɔ-ro bóóre kóɔɔŋɔ-ro na a naáro weedekíná ɔɔ, batlí.

28

¹ Beedj Sabáati kifé láhaɔi tééré-tééré né, Maryáma Magdaláa aló na Maryáma líni boobó sɔ bebéém boolááwo. ² Nna-nína ge ade waabá biséle. Ɖáɔɔ-dée malááyika waalí ɔsɔɔáa ití ibilázi bóóre ití ɔsɔ ɔɔro. ³ Wéndée nyazi wɔlɔ bika igbuná izóóna né aabá avolomáa pári-pári nyazi ɔóm-bó. ⁴ Nge buɔ fereɔa nundáare, benzelií bika babísi nyazi ɔɔɔa. ⁵ Amá malááyika woɔɔ alá sɔsɔ: «Mínyóó íkaní nundáare. Mányi sɔsɔ Yeésu baagá yi ɔɔni abelí akó-ro né ge mínjáadi. ⁶ Ivéyi cé káma weevé líli ɔɔɔa-daá níni ná waavóndóm né; Igóni íbée lénlé baavónvizi yi né. ⁷ Ibó ɔasam iféeri iwanbaaráa sɔsɔ: Weevé líli ɔɔɔa-daá. Wéndée míi níbááwo idjé Galilée. Nna ge míngɔmɔónáa yi. Wentí sɔ mevéeri míi né nbulé.» ⁸ Na nundáare na wenbi-níni kóɔɔŋɔ ge boodoziná balí boolááwo-jó bese bobó bekévéri Yeésu-dée wanbaaráa laabáaro kumí. ⁹ Nna-nína ge Yeésu woogóni ikéti we itó we sɔsɔ: «Méezéé mí!» Nge boogóduu ijó bosóm unóvó-daá bokúu yi tééɗi. ¹⁰ Nge Yeésu woɔɔ we sɔsɔ: «Íkaní nundáare. Ibó iféeri mogoobíya sɔsɔ béɔé Galilée. Nna ge banganáa ma.»

¹¹ Aláa beɓi bɔwe níbááwo-daá né, nge fereɔa-daá nebere woobó tééɗi-daá bafa kóɔnáa wenbí ríŋa bulá né-dée laabáaro. ¹² Belé boodúuzi ɔamá bána balá saáwóra né, nge baava sójawa fereɔa beɓi liide-boné, ¹³ beféeri we sɔsɔ: «Wentí sɔ ímáti né ndj: Idée wanbaaráa woogóni nuvoóu banmíli yi saáti wenki ɔónóm né. ¹⁴ A ngó tóm waadála laadóo-dée níbaaderó, ɔó sɔ ɔɔlɔzina yi bugutoluú na mínyóó midónyú nɔwóya nakírí.» ¹⁵ Nge belé baamɔ liideé balá níni ná baanmáti we né. Bedée imature ɔmí ɔɔro, háli na sinje bannmatí tóm tum yahúúwá lowótá.

¹⁶ Biiga wanbaaráa fuú na naáro né, beedéé Galilée bós wenkí Yeésu waavónvéeri we sɪsɪ bóbo né-kiro. ¹⁷ Baana yi né, nge boozóm inonó-daá bokúu yi téédɪ, amá badaá nebére waalá síka. ¹⁸ Nge Yeésu woogóduu bojó itó we sɪsɪ: «Baava ma yíko ríja isóo-daá na adɛ laadóo-ro. ¹⁹ Bulé né, ibó ɪbɪsɪná yiri-báa wenkí-déé uráa médéé wanbaaráa, iliri we lím-daá iso we túúbá lím na Caáwo na Biyaaló na Kezená ɖacɪri-nga-déé yídɛ-daá, ²⁰ ɪwílɪ we bofɪ balá wenbí ríja máázízɪ mí né. Biiga né, mówe míjó ge báa wíre wendé hálɪ ɖúúlɪnya koróo.